

**D. Ioannes Evangelista. Rodolphi Gwaltheri Tigurini in
Euangelium Iesu Christi secundum Ioannem Homiliae
CLXXX.**

Gwalther, Rudolf

[S.l.], 1568

VD16 W 1038

11. Lazarus ex tumulo Christi virtute resurgit. Confundunt stultos talia
signa sophos. Vtiliusq[ue] putant vnum quàm perdie omnes: Immerita
hunc ergo tollere morte student.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71827](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71827)

litatem afferat. Debent ergo eiusmodi exempla & ministros verbi confirmare, ut sedulo verbum
pradicent, & omnes alios excitare, ut illud diligenter audiant, nec dubitet fore tempus, quando ma-
gnus eorum usus erit, quæ nunc non vsq; adeo magni momenti esse videntur.

Et hic quidem finis fuit acerrimarum contentionû, quas Iesus Christus Hierosolymis sustinuit
cum hostibus, cum tercio illuc ascendisset, ut circa initiû Cap. 7. audiimus. Voluerunt eius gloriam
aduersarij obscurare & obruere. Sed quod ardentius hoc conatur, eo magis illa innotescit & illustra-
tur. Neminem ergo turba huius seculi, & impiorû conatus sanguinarij offendant. Imitemur autem
illos Transiordanicos: & quia Christus nunquã non per verbum simul & efficacè spiritus sui opera-
tionem seipsum & diuinam suam virtutem declarat, & insuper quotidie implentur, quæcumq; olim
propheta de felici regni ipsius propagatione prædixerunt: ipsi quoq; credamus eum esse verum eter-
namq; Dei filium, qui in carne manifestatus nos ex peccatorum laqueis & morte æterna redemerit:
neq; pudeat nos eum publicè profiteri, qui etsi mundo exosus & inuisus sit, ecclesiam tamen suam ser-
uat, & eandem omnibus hostibus suis superiorem facit, olim verò in magno illo die electos omnes ad
se colliget, ut per ipsum acquisito regno æternû fruantur. Illi debetur benedictio, honor, gloria &
& potestas in æternum. Amen.

CAPVT XI.

Agrotabat autem quidam nomine Lazarus, à Bethania, ex uico
Mariæ & Marthæ fororis ipsius. (Mariæ autem ea est, quæ unxit
Dominum unguento, & extersit pedes eius capillis suis: cuius frater
Lazarus agrotabat. Miserunt ergo sorores eius ad eum, dicentes: Do-
mine, ecce is quem amas agrotat. Id autem cum audiisset Iesus, dixit:
Morbus iste non est ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorificetur fili-
us Dei per eum. Diligebat autem Iesus Martham, & sororem eius &
Lazarum. Ut ergo audiuit quòd agrotaret, tunc quidem mansit duos
dies in eo loco ubi erat.

IOANNES euangelista Iesu Christi historiam in profectioes particit, quibus is ex
Galilea Hierosolymam ascendit. Sunt hæ numero quatuor, quarum tres hucusq; com-
memorauit, quæ omnes eximij factis siue miraculis per ipsum edictis, adhuc multiplici
doctrina insignes fuerunt. In prima enim templum à sordibus & supersticiosa sacrorum nundina-
tione repurgauit, ut se promissum illum populi Dei regem & sacerdotè esse ostenderet, & inde Ni-
cedonem colloquio priuato instituit. In secunda ad piscinam probaticam paralyticum quendam mi-
raculo restituit, & inde exorta disputatione docuit, se verum atq; æternû esse Dei filium, qui in se
credentes saluos faciat. In tertia eandem disputationem denuo ingressus, non semel suam auctorita-
tem contra aduersarios defendit, & interposita istis disputationibus historia mulieris in adulterio de-
prehenis, & mox secuta cæci nati illuminatione palàm ostendit, se eum esse, qui miseros mortales à
nexusibus peccatorum liberet, & æterna veritatis luce illuminatos per æternæ vitæ semitas deducat.
Sequitur quarta & postrema, in qua humana redemptionis negotium perfecit, cuius ergò in mundû
venerat. In cruce enim mortè subiit, & ex morte resuscitatus peccatum vnâ cum morte & omni ad-
uersaria potestate aboleuit, ne in ipsum credentibus posthac exitio esse possint. Et quia hæc inter eius
actiones omnium præstantissima est, miraculum quoq; ei præmittitur, quo nullum ab illo in terris
agentis præstantius edictum est: Lazari nimirum mortui & iam quartum diem in sepulchro iacentis
resuscitatio. Commodum verò & consulto illud in hoc tempus vsq; distulit, ut iam mortè aditurus,
se mortis & vitæ dominum esse demonstraret, & simul scandalû remoueret, quod ex eius morte igno-
miniosa ad infirmos in fide redire poterat. Quia ergo miraculi istius multiplex usus est, in eius descri-
ptione Ioannes diligenter admodum versatur, & quæcumq; ad eius historiam pertinent ex ordine narrat.

Lazari descri-
ptio.

Orditur autem à descriptione persone, in qua miraculum hoc Iesus edidit. Fuit in Bethania vici Hierosolymis propinqui incola, vir dives & honestus (ve ex circumstantijs colligi) frater Martha & Maria: eius nimirum, quæ Christum quarto antequam moreretur in Bethania unguento inunxit, quam historiam in proximo Cap. audiemus. Quod enim hoc quidem nomine peccatrice interpretatur, de qua Luc. 7. dicitur, non minus absurdum quam temerarium. Nam quod ibi narratur, in Galilæa factum fuisse constat, cum nostra hæc Bethania habitaret. Sorore Martha ita claruerit, ut vicus ille ab ipsis nominaretur, sicuti hoc loco videmus. Contenti isti Iudeam cum Galilæa cõfudisse, insuper ex muliere honestissima & Christi discipulorum publicum & infame fingunt. Procul ergo à pijs auribus cõmentum hæc turpissimum.

Morbi in pios
quoque cadunt.

Quanta enim huius familie honestas fuerit, ex eo apparet, quod Lucas Christum eius hoc consuevisse scribit: quæ etiam causa fuit, ut inter pios mulieres iste magis nota esset, quam frater Lazarus. Is verò in presenti agrotavisse dicitur, & quidem tam graviter, ut vix careret sorores, ad Christum nuntios mitterent, qui de eius periculo illum admonerent. Vbi obsecro morbos & quæcumque sunt huius generis aduersa, in pios etiam & sanctos Dei cultores incidit ipsum Davidis quoque, & Ezechie, & in nouo Testamento Epaphroditum, Timotheum & alios pla testantur. Sunt enim pij etiam ex primis parentibus oriundi, quorum inobedientiam omnium aduersorum genere, ipsa denique morte, Deus multauit. Et quamuis propter Christum fide apprehenderunt, peccata illis non imputantur, manent tamen in illis carnis reliquias, quæ lex (ut Paulus loquitur) quam flagellis eiusmodi coerceri oportet. Deinde in illis etiam poni vitale est, quibus admonemur, quam displiceant peccata Deo, cum reliquias eorum omnino multas abire sinat. Exigit denique hoc nostra salutis ratio, ut propter morbos & alia nos vita huius satietas capiat, & paulatim confectis viribus, carnem hanc deponamus, per clarificationem corruptibili & mortali sua conditione liberetur, celestis vita & gratia consors esse non potest. Neminem ergo offendant, si Lazarum, intimum illum amicum Christum tuisse audiat, aut hodie gravissimis morborum doloribus eos videat excruciatum, quorum pietatem probe perspectam habet. Discamus potius, primum in Christo non quærendam esse salutem à malis huius seculi, quæ omnibus hominibus communia esse vult Deus, sed ea, quæ salutis sunt. Deinde, non desperemus de Dei gratia, si quid huius nobis contingit: multo minus uersus Deum murmuremus, cum non alia ratione nos eraderet, quam qua pij omnes cruciati sunt. Soletur verò nos, quod quæ nobis cum Christo Iesu intercedi conuenit, ne morbum, nedum morbis, abrumpi aut dissolui potest, ut infra ex ipsius Christi verbis patet, quorum iam morte extinctum & sepulchrum, adhuc amici nomine dignatur. Præterea, ut temerarius de ijs, quos vel morbis insolitius affligi, vel etiam morte immatura abripi videmus. Et ista alibi inter peccatorum pœnas numerentur, sunt tamen Deo infinite alia rationes, propter pijs quoque, ista eueniunt, ut nuper in cæci nati historia audiuimus, & sæpe iusti (ut Iudas) contingunt, ne malorum, quæ mox ventura sunt participes fiant: cuius rei exemplum in Ioseph, & optimi principis obitu scriptura proponit. Vide 2. Paral. 34. & 35.

Sorores Lazari
et morbum
Christo signifi-
cavit.

Ceterum ut ad Lazari historiam reuertamur, cum eius morbi sorores ingressæ nuntio misso Christum de illo admonent. Vbi nemo illorum pigritia tribuat, quod non ipse videtur, autem illæ, proficiuntur. Erat enim iter longinquius, & mulieres temere profectio: longinquitate pere non decet, quas domus custodes esse scriptura iubet. Quid enim pariant mulierum peregrinationes non necessaria, exemplo Dinæ admonemur. Gen. 34. Quod olim gentium quoque, septem uarunt. Phidias certe, ut matris familiæ typum exprimeret, Venerem resudare insipientem ita admonens domus curam mulieribus potissimum commendatam esse debere. Apud. Ex. 17. Item mulieres ex patrio more non utebantur calcibus, ut ita domi se continere cogerentur. Deinde ad nostras hæc, ipsa quoque, pietas monebat, ne fratri periclitanti desissent, sed suo obsequio illum lenirent. In hoc autem illarum facto multa concurrunt, quæ diligentiore consideratione videntur. Primum enim fraternæ charitatis exemplum proponitur. Quam enim se mutuo diligunt, euidenter ex eo apparet, quod fratris morbo ista contristatur, salutis & vitæ eius consilio postea morte sublatum multis lacrymis prosequuntur. Multum ergo dissimiles sunt ipsæ

fratrum & sororum morte gaudent, ut hereditate opulentiore fruantur, imò parentum quoque funeri
bus, cen corui & vultures inbiant, qui cum pietate omnem etiam humanitatis sensum exuisti viden
tur. Et quia istam familiam dilexit Dominus, quæ mutui amoris studium tam sollicitè seruauit, nõ
dubium est, quin eos exosos habeat, qui vel odij & inuidiæ vel auaritiæ affectibus abrepti fraternæ
caritatis vinculum abrumpunt. Neq; desunt exempla quibus docemur, Dei benedictionem ab ijs
domibus procul abesse, à quibus mutua dilectio & concordie studium exulant. Vnde Psal. 133.

Deinde in genere admonemur, quid ægrotis omnibus debeamus. Quia enim charitatis lex om
nibus benefacere iubet, hanc in ijs potissimum obseruare decet, qui morbis debilitati, sibiipsis cor
sistere nullo modo possunt: & in quibus Deus nobis miseriæ communis exemplar seu speculum exhib
bit. Nam cum morbi ex peccato originem ducant, omnes autem peccato simus obnoxij, nullus tam
sedus & acutus morbus fuerit, qui non possit in nos quoque cadere, si suo iure velit iri Dominus.
Et quia ex humoribus, qui intra nos sunt, morbi propemodum omnes generantur, omnes vrique
illorum materiam nobiscum portamus, quam si Deus moueat, mox ex sanis ægri, ex robustis in
firmi, ex formosi desormes, ex læti tristes & miseri efficiemur. Ergo in alijs obseruare discamus,
quid nobis accidere possit, & commiseratione ducti eos pijs officijs subleuemus, quos morbis detineri
& lecto affixos esse videmus. Quod si quem ista minus mouent, is promissiones secum expendat,
quas Dominus nobis amplissimas proponit. In Psalmo certè 41. scribitur: Beatus, qui intelligit su
per ægroto: in die malo liberabit eum Dominus. Dominus custodiet eum, & viuificabit eum: felix
erit in terra, & non dabis eum desiderio inimicorum suorum. Dominus sustentabit eum super lecto
doloris, totum stratum eius conuertes in morbo eius. Quæ verba eò plus ponderis habere debent,
quod David non modò propria experientia edoctus ista in morbo grauissimo pronuntiauit, verum
etiam spiritu sancto motus in Christi persona hæc dixit, sicuti quedam circa finem Psalmsi testan
tur, quæ ab ipso Domino infra Cap. 13. adducuntur, quando de Iuda proditore ager. Adde his Iesus
Christi promissionem, qui olim in magno illo die dicit: Ægrotati, & visitauisti me. Illic enim disere
te proficitur, quod in suas rationes ascribere velit, quacunque ægrotus impenduntur officia. Hæc
viximam expendere, qui morbis debilitatos vix canum aut porcorum loco habent, & turpiter eos
negligunt, quos summo amore complecti debebant. Deinde ij quoque, qui non cõtentis eos neglexisse, in
super affligunt, dum odioso illis multa exprobrando dolorem eorum augent & acunt, vel de here
ditate intemptiuas contentiones institunt, & de terrenis nouas curas ijs excitant, qui iam sub fi
nem vitæ de solis caelestibus debebant cogitare. Quid verò de harpyijs istis cucullatis dicemus, qui
morum terrores purgatorij & inferorum obijciunt, ut ab illis pinguiore exequias & anniuersa
ria sacra maiori cum questu extorqueant? Quorum scelus eò grauius est, quod istud sub religionis
pratextu faciunt.

Ægrotis qua
officia debe
antur.

Obseruabis item, quod ista ad Christum nuncios mittunt, & ita testantur, se in hoc vno spem om
nem repositam habere. Ergo ad solius Dei opem recurrere debent, qui vel morbis laborant, vel alijs
doloribus & afflictionibus exercentur. Est enim generale præceptum Dei: Inuoca me in die tribu
lationis. Psal. 50. Et vt hoc ipsum faciant qui in morbos incidunt, peculiari mandato & exẽplo ad
monemur, quod Psal. 107. proponitur. Peccauit in hoc Asa rex, quæ scriptura a deo reprehendit, quod
cum ex pedibus laboraret, medicos potius quam Deum cõsulerit. Faciunt hoc ipsum hodie vulgò di
uites & principes, qui cum vel ipsi sibi gule studio morbos accersunt, vel à Deo immixtis ægri tudini
bus castigantur, non vllam vice ante actæ ratione habent, neq; de Deo placando cogitant: sed perinde
ac si salus atq; vita in hominũ arbitrio sita sit, medicos studiose accersunt, & his vixis, mox spem vitæ
nouam concipiunt. Quod non ita accipi velim, quasi omnem medicinæ vsum simpliciter damnem.
Sic enim Deum non frustra herbas & infinita alia naturali medendi virtute instruxisse: sed præ
psteram & supersticiosam fiduciam reprehendo, quam plerique relicto Deo in phar macis consti
tuunt: quæ si Deus aliquo effectu dignetur, ipsis quoque recuperate valetudinis beneficium acce
ptum ferunt, nec cogitant, quas gratias Deo ferant, qui ipsos ex morbis liberauit. Turpius verò &
magis impium eorum scelus est, qui ad superstitiones conuersi, vel Diuos inuocant, quos ipsi mor
borum præsidet fingunt, vel etiam apud Exorcistas & Magos siue veneficos salutem querunt. Si
miles enim sunt Abasie regi, quem eo nomine Deus grauius corripuit, quod Baalzebub quereret,
P.

Ægroti ad De
solius opem re
currant.

Fuit in Le
unstantijs
equa more
nim hoc qu
quam temer
nie habitata
loco videmus
& Christi
ec turpissim
istum eius
ta essent, qu
er, vt vna
ent. Vbi obser
cultores in
mothei & al
obediendam
propter Christi
rnis reliqua
in illis etiam
quas eorum
morbus & al
deponamus, p
ta & gaudi
amicum Chri
ciari, quorum
uarentiam
sed ea que
er, multo min
omnes omnia
conuictio, ne
per bis patib
aterra, ne tem
ipi videmus. E
raciones, p
ti (vt Iudas
plu in Ioh.
is ingrassare
ad non ipse
offensiones long
mulierum per
at quoq; spem
adine impie
re. Apud Eg
cogentur. De
ad suo obsequ
rem considerat
em mutuo
eius consue
miles sunt

ut eius ope ex morbo restitueretur. Nos ergo remedijs quidem licitis & à Deo conditis ea conditione, ut salutem nostram ab vno Deo pendere cogitemus, & proinde ante omnia curam deamus in gratiam redire, quo irato & aduerso nihil feliciter tentabimus.

Nuntium sororum Lazari ad Christum.

Audiamus præterea, quibus verbis Christo frateris sui morbum ista nuntient. Dominus ecce is, quem amas, ægrotat. Est hæc mira verborum breuitas, quæ multa magna fides & plura argumenta comprehendit. Primò, Dominum vocant, quod honoris est: & decet plane, ut Dominum agnoscamus, eum nos totos subijciamus, à quo opem & salutem petimus. Deinde simpliciter exponunt, nec præscribunt, quid ab ipso fieri velint. Est hoc magna fiducia iudicij. Intellegunt non multum verbis opus esse apud eum, qui nostris miserijs nõ minus, quam nos ipsi, afflicti quidem nos Deum animo concipere decet. Si enim pater aut mater non verbosa exhortatione gent, si filium in aquis vel in igne periclitari intelligant: num apud Deum prolixior narratio opus esse putabimus, qui nos multo tenerius amat, quam parentes ex se genitos amare solent. eius verba sunt Isa. 49: Num obliuiscitur mulier infantis sui, quò minus misereatur filij sui. Sed esto, obliuiscantur illa, ego tamen tui non obliuiscar. Et hanc Dei bonitatem exemplum eius David dicebat: Vbi pater meus & mater mea me deserunt, Dominus colligit me. Laudem coram Deo prolixiori malorum, quæ patimur, commemoratione vti (quod sancti scripsisse legimus) sed illa apud eum non opus esse dicimus, si quando vel doloris acerbitas, vel de se nos verba facere prohibent. Est igitur hæc magna consolatio, quæ in periculis & terribilibus animum addere potest. Qui coram regibus verba facturi sunt, de singulis anxie cogitant, ne omittant dictu necessarium, aut ne quo verbo per imprudentiam elapso illorum aures offendant. At nulla hæc sollicitudine opus est. Sufficit enim sola fides, quæ si preces nostras dirigat, apud Deum rata erunt, & abunde sarciet fides, quicquid vitij per nos admisisse fuerit. Porro sua neq. fratris beneficia vel merita, sed ipsius potius Christi amorem allegant, quo eum tantumplexus erat, qui tunc morbo detinebatur. Ecce (inquit) is, quem tu amas, ægrotat. Quis enim nihil in ipsis inueniri tanto favore dignum, sed gratia Christi hoc omne tribui debere, ipsas diuertere, & familiam istam præ multis alijs sua consuetudine honorare dignatus fuerat. Non mihi aliquis obijciat, hæc illas pro sua modestia dixisse, ut humiliter nimis de seipsis sentiant, animam magis excitarent. Eadem enim sententia omnium sanctorum animis infudit, qui cum in hac corruptione probè cognitam habeant, nequeunt satis admirari Dei gratiam, quæ ipsos persequatur, & ideo cum Dauide dicunt: Ecquid est homo mortalis, ut memoria eius euangelicè tradita fuisse scimus, qui se indignos dixerunt, ad quos Christus diuerteret. Est hoc obseruatum per necessarium, ut in toto salutis nostre negotio & quauis alia causa, solius Dei gratia fidemur, quid nostrorum operum meritis tribuamus. Nam si nostrum amorem examinemus, quo ipsi Deum quimur, na illum planè frigidum & manum inueniemus; quando innumera quotidie occurrunt nobis Dei memoria excutunt, nosq. ab eius præceptis transuersos abripiunt. Quid si merita inquiras, illa planè nulla sunt. Quid enim habes (inquit Apostolus) quod non accepisti? Et si ero in Dei conspectu ostendat, qui ex se ipso ne ad cogitandum quid sibi sufficiat. Quæ ad eum dignitatem intruemur, nihil aliud quam diffidentia, dubitatio et desperatio sequetur: cum nihil sit, quo tuto & certò nitì possimus. At ubi in Dei amore respicimus, tunc ea nobis occurrunt, de eius gratia dubitare verant. Ibi enim audiemus Christum clamantem: Sic Deus dilexit, ut filium eius unigenitum daret, &c. Item, Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis. Et rursum: Deus est qui iustificat, quis ille qui condemnet? Quæ per fidem apprehensa, certam fallibilem in nobis salutis spem pariunt. Quapropter ut ista in Lazaro solum morbum persequi causam verò, cur illi Christus subuenire debeat, in eius amore monstrant: ita nos ea potius nos sue bonitatis argumenta Deus declarauit, quam nostra merita adducamus, & tamquam quam aliorum periculis dicamus: Ecce Domine, ij quos tu amas, ægrotant, egent, exultant: ni quidem sumus, quibus hæc omnia eueniant, at qualescumque sumus, tui sumus filij, tuus unus grex, tui serui, tuum peculium, ij deniq. sumus, quos tui sanguinis pretio redimeretis.

Psalm. 8.

Indignum ergo fuerit, ut in nobis tui nominis gloria periclitetur. Hæc qui ad istum modum conside-
rant, bi mox in medijs periculis inuictam veræ salutis fiduciam concipient.

Quid autem Christus, ubi Lazarus ex morbo graui decumbere audiuit? Primò, morbus iste (in-
quit) non est ad mortem, sed pro gloria Dei, &c. Quibus verbis & nuntios amicè solatur, quibus haud
dubie res ista reuolueret cordi erat: & simul discipulos suos in officio continet, quos moram omnem
non esse laturos sciebat, si Lazarus mortis periculum instare intellexissent. Negat autem morbum
hunc lethalem esse, quamuis ex eo Lazarus obierit, quia totius rei exitum respicit, qui erat, ut resus-
citatus quarto die reuiuisceret, nec ut reliqui solent, in morte deimeretur. Quod autem de Lazari
morbo dicitur, ad omnes piorum afflictiones extendi debet: quarum hæc cõmunis & perpetua ratio
est, quod illis minime sunt exitio, sed gloriæ Dei seruiunt. Nam & ipsi in his suam infirmitatè sen-
tunt, eoque ardentius Dei opem implorant, & hic in illis asserendis suam potentiam & virtutem glo-
riose declarat, ut ea ratione apud impios quoque, hostes nomen eius illustretur. Nemo igitur vel suis
vel aliorum piorum afflictionibus offendatur, quando (ut Paulus ait) ijs, qui Deum diligunt, om-
nia cooperantur in bonum. Sed est hic consideratu dignissima Christi locutio, qua dicit, Morbū hunc
esse pro gloria Dei, ut glorificetur filius Dei per eum. Ex eo enim colligitur, gloriam Dei cum glo-
ria filij coniunctam esse. Cuius dicti hæc est ratio, quòd Deus, qui natura inuisibilis est, in filio in-
carnato se nobis manifestat. Docet igitur locus hic, Christum verum Dei filium, & patri coeternū
esset, consubstantialem esse. Deinde, Deum non glorificari aut coli, nisi in Christo: quando sine hoc nulla il-
lius vera cognitio, aut nostri cum illo coniunctio esse potest. Quod vnum tam Iudæorū quam Tur-
carum superstitionibus conuincendis sufficit, qui se veri Dei cultores esse profitentur, cum Christi Ie-
su inuati hostes sint, in quo vno ille sese manifestat, ut verè à nobis coli possit.

Christi de mor-
bo Lazari iudici-
um.

Deinde Evangelistæ etiam verbis confirmatur, quòd Iesus Lazarum & sorores eius dilexerit, Christum non
idem tamen post acceptū nuntium de illius morbo adhuc biduum totum illic, ubi tunc erat, mansisse
dicitur. Videtur hoc absurdum et à charitatis ingenio alienum esse, quæ periclitantibus amicis absq̃
omni mora succurrere solet. Sed in præsen- ti sic fieri oportebat, ut interea Lazarus moreretur & se-
peliatur, & quarto demum die Christus ipsum è sepulchro excitaret: quo illustrius esset miraculū,
& omni fraudis suspicione liberum. Quod, ut mirò monuimus, ita fieri necesse erat, ut omnibus con-
staret, Christo merum & absolutum esse imperium in vitam & mortem, utq̃ discipuli in ipsa etiam
Christi morte atq̃ sepultura fidem constantem retinerent, qua ipsum cõpentebantur. Discamus itaq̃
non desperare de gratia Dei, etiam si opem promissam aliquandiu differat, & multa interdum inci-
dant, que cum promissis ipsius pugnare videntur. Diligit enim Christus Lazarum, & vna cum hoc
Martham quoque, & Mariam, quas pro fratre vehementer sollicitas fuisse audiuius. Idem morbū
hunc non lethiferum esse dixit, & ea ratione tristis solatus est. Interim verò, quasi oblitus amici, bi-
duum totum subsistit, nullo magis necessario negotio (quod saltem Evangelistæ annotet) occupatur:
& interea Lazarus moritur, & in luctū conijciuntur sorores, qui quàm illis acerbus fuerit, suo loco
audiamus. Dicit ergo aliquis: Hæc ne sunt amoris sinceri argumeta? hæcine veri & fidi amici of-
ficia? Sed omnem querelam eiusmodi ansam Christus eripit, quado ex mortuis resuscitatum vitam re-
sumit et exitum gloriæ Dei vas ex eo facit, qui hucusq̃, vulgaris modò amicus videri poterat. Est
hoc frequens admodum, & multa huius generis exempla in scripturis passim occurrunt: quorum hic
nobis primus usus esse debet, ne de Dei gratia et fauore ex huius seculi statu iudicemus. Nam ut pa-
ter filius, quos diligit, castigat: ita suos filios Deus afflictionibus multis & diuturnis interdum exer-
cet, ut emendentur, qui alioqui cum mudo perirent erant. Inuocatus verò opem differt, ut ea mo-
ra precandi ardorem in nobis excitet, qui in secundis nimium consuevit frigere. Ad hæc patientia &
fortitudinis materiam præbet, nosq̃ ad fidei obedientiã assuescit, qui cultus illi est omnium gratif-
icium. Neq̃ tamen interea dum nos luctamur dormit, neq̃ luctantes negligit, sed fidelis agonothe-
tæ instar verbo & spiritu suo excitat, nouasq̃ defessis vires suggerit, ut tantis laboribus possimus suffi-
cere. Florū igitur consideratione confirmati, spem quidem de Dei ope certam concipiamus, preces ve-
rò nostras ipsius subiciamus voluntati, qui quid quouis loco & tempore facere debeat, melius nouit,
quam nos ipsi, quorū causa agitur. Ut verò rate sint preces nostræ, huius familiæ mores imitemur,
que hoc elogio cõmendatur, quòd eam Christus amauerit. Crediderūt hi omnes Christo Domino: fidẽ

Christus non
statim succur-
rit Lazaro
egrotanti.

hanc re ipsa testati sunt, partim quòd Christo hospitium praeberunt, quòd ut sumptuum in periculo coniunctum erat: partim quòd mutua charitate se inuicem persecuti sunt. His ergo nos quoque addicamus, & procul dubio ipsi quoque à Christo Iesu diligemur, qui nos & nostra cura curriculum seruabit, & olim sui regni gaudijs remunerabitur. Illi debetur benedictio, gloria & potestas in aeternum. Amen.

HOMILIA CIII.

Deinde post hoc dicit discipulis: Eamus in Iudæam rursus. Dicunt ei discipuli: Rabbi, modò querebant te Iudæi lapidare, & rursum abi illuc? Respondit Iesus: Nonne duodecim sunt horæ diei? Si quis ambulauerit inter diu, non offendit: quia lucē huius mundi uidet. Si quis autem ambulauerit nocte, offendit: quia lux non est in eo. Hæc ait, & post hæc dicit eis: Lazarus amicus noster dormit: sed proficiscor, ut somno excitem eum. Dixerunt ergo discipuli eius: Domine, si dormit, seruiabitur. Dixerat autem Iesus de morte eius: illi uerò putauerunt quòd de dormitione somni diceret. Tunc ergo Iesus dixit eis aperte: Lazarus mortuus est: Et gaudeo propter uos (ut credatis) quòd non fuerim illic: sed eamus ad eum. Dixit ergo Thomas, qui dicitur Didymus, condiscipulis. Eamus & nos, ut moriamur cum eo.

Dui Euangelista ex spiritu sancti suggestione res gestas Domini nostri Iesu Christi habuit, ut non ea modo narrent, quibus eius gloria illustratur, uerum etiam ea, quae eius ratione instituit, & officij erga illum admonent. Obseruat hoc Ioannes diligenter in resurrectione. Quia enim hæc inter omnia miracula illius primatum obtinet, & hunc uita Dominum esse docet, simulq; multa alia comprehendit, quæ ad nostram fidem & uitam instruunt: prolixè omnia exponit, quæ circa hanc cõtingerunt. Et principio à persone describitur, est, in qua didicimus, Christi fideles non alienos esse ab humanis casibus, & quales communiunt: qui illo ad salutem frui uolunt. Sequitur modò Christi colloquium cum discipulis, quo de Iudæam reditu differit, & consilium suum de Lazari resurrectione ipsdem exponit. Eius uerbis discipulorum animos confirmare uelit, qui sibi à Iudæa uehementer timebant, Ierusalem & Ierusalem generale tradit, quæ nos de morte iudicare docet, & omnes eius terrores præcedit. Sunt autem colloquij partes duæ, quæ ex ordine inspicimus.

Christus discipulos de professione in Iudæa compellat.

Prima discipulos ipse prior compellat, ut secum in Iudæam iter suscipiant. Eamus in Iudæam rursus. At qui sciebat illos hoc ægre facturos esse, neq; opus erat de hoc sermone institui illis pro suo iure imperare posset. Sed magni bonitatis argumētum est, quòd neq; ipse proficiscitur, neq; eos superbe relinquit, sed hoc potius querit, ut rationibus solidis confirmaretur, quæ consolatione opus habere, licet meriti suum hucusq; dissimulauissent. Et ita frequenter tenentes in lucem protrahit Dominus, ut ipsi medentur. Quod hæc quoque fieri uidemus. Nunc modum Iudæa mentione facit, mox illi respondens: Rabbi, modò querebant te Iudæi lapidare, & rursum abi illuc? Quibus uerbis periculi prioris illi admonent, & hoc suum consilium respiciunt, illi & imprudentia & temeritatis insimulant, ut qui periculi recentis oblitus, nunc ab ipsa se nouo obijcere uelit. At hoc dicendo se ipsos plus quàm imprudentes & temerarios esse ostendit, quando eum suo consilio opus habere putant, cuius sapientiã tot indicij antehac perspexerunt, ipsum nobis hodie, quando diserte Dei præceptis aut decretis nostras rationes opponimus, quæ nobis dicit, quæ pro suo ingenio mundum & externa potius quàm diuina respicere solet. Et quæ in pios quoque & sanctos cadere solet (quod innumera passim exempla testantur) suspicari debent consilia, quacumq; hoc dicente concipimus. Est enim caro astuta nimis, & uisus decipitur, pio prætextu seipsam & alios facile decipit: ut hoc loco in Apostolis uidemus. Cum enim illis illi timeant, perinde tamen loquuntur, ac si Christi salus ipsis cor di sit. Ita multi Iudæi Ierusalem & publicam pacem prætexunt, qui uel suæ pelli metuent, uel priuato suo comòdo uolunt. Et ista obseruare multum prodest, ne uel proprijs uel aliorum rationibus succumbant.

Ceterum amice discipulis respondet Dominus, ut metum omnem illis eximat, & dua responsio-
 nis istius partes sunt, quarum altera ad ipsum, altera ad discipulos commodè referri potest, et vtra-
 que doctrinam generalem atq; cognitu necessariam comprehendit. Quoad seipsum, Nonne (inquit)
 duo decim sunt horae diei? Loquitur autem pro more illius seculi, quando horas diei duodecim, & to-
 tidem noctis numerabant: et eas dicebant xxxcxcas, eo quod pro partium anniratione mutarentur, et
 nunc quidem longiores, nunc verò breviores essent. In presenti verò diem vocat tempus illud, quod
 ex aeterno patris decreto in terris, humana carne vestitus transigere debuit, & ab illo sibi iniunctum
 manus obire: & ex eo argumentum ducit, quo & seipsum ad officium faciendum excitet, & discipu-
 lis metum consternatis animum addat. Sensus enim verborum hic est: Ne mihi Iudeorum conatus
 aut consilia referatis, ex quibus nihil periculi adhuc metuendum est. Ut enim dies naturalis horas
 habet certas, neque ex illis ex hominum arbitrio quicquam detrahi, neque ipsdem aliquid addi po-
 test. Ita mihi quoque certum vita in terris agenda tempus constitutum est, quod neq; vestris con-
 siliis, vltra terminum suum extendi, neq; hostium conatibus intercepti aut anticipari poterit. Meum
 ergo fuerit, vocationem mihi à patre mandatam obire, neque vllas rationes admittere, quae diuer-
 sum quid suadent aut iubent. At hinc (ut diximus) generalis doctrina peti debet, certum ni-
 mirum singulis hominibus vita tempus constitutum esse, quo suam vocationem obeant, & quae ipsis
 minutis minutis sunt exequantur. Et hoc non temere diei confert Christus, qui aeterna est Dei
 patris sapientia. Nam ut interdiu Sol nobis preluet, suoque splendore actiones nostras regit, &
 idem sub noctis adventum occidit, neque quicquam lucis relinquit ijs, qui diurnum tempus elabi
 passi sunt: Ita dum tempus nostrum durat, ipse Deus sui spiritus & gratiae luce nobis praere, inq;
 vocatione sua ambulantes dirigere atque protegere solet, ut feliciter cedant quaecunque ex eius
 mandato instituitur: at qui istud praterire suunt, & ignavi procrastinatores occasionem omnem
 negligunt, ij postea nequicquam sibi novum tempus dari petent, quo res suas agant. Excitet nos
 huius mysterii consideratio, ne nostri diei horas frustra elabi patiamur, & singuli sibi ipsos hanc
 sententiam occinant: Nonne diei horae sunt duodecim? Quid ergo cessas? cur occasione à Deo da-
 ta non vteris, quando ad vita tuae tempus horam nullam tibi adijcere potes? Quibus ea etiam ad-
 ieiatur, quam Capite nono audivimus: Ne oportet operari opera eius qui misit me, donec dies est:
 venit nox, cum nemo potest operari. Prater ea consolentur nos ista aduersus omne periculorum
 genus, quae nobis in huius vitae curriculo sudantibus imminet. Sunt enim singulis hominibus sui
 diei, id est, vitae suae duodecim horae à Deo constitutae, quae (ut olim in horarum distributione
 fuit) alijs breviores, alijs longiores obtingunt, prout vitae nostrae curriculum ille nobis dimen-
 sus est. Priusquam ergo fatalis illa hora adueniat, nemo nobis nocere poterit. Sunt enim omnia
 nostra sub aeterno providentiae Dei decreto comprehensa, qui (ut Christus alibi monet) non horas
 modo vitae nostrae, verum etiam capitis pilos omnes in numero habet. Docent hoc exempla om-
 nis generis, quae in sacris literis plurima occurrunt: & huc pertinent quae de Christo prius vidi-
 mus, quem saepius prehendere & saepius lapidare conati sunt hostes, nequicquam verò, cum suum
 illud vitae curriculum nondum absolvisset. Possent his multa adijci, quae Apostolis & martyribus
 olim acciderunt: sed exemplis veteribus minime opus est, quando multa quotidie fiunt, quae his
 possunt fidei facere. Vbi tamen meminisse oportet, haec non in eum finem dici, ut periculis nos
 temere obijciendo Deum contemus (quod neque ipse Christus facere voluit, licet in sua manu esset
 vitae & mortis potestas) sed ne propter pericula, quae nobis mundus & satan obijcit, vocationem
 nostram deseramus.

Christus seip-
 sum solatur ad-
 uersus discipu-
 lorum metum.

Certum vitæ tem-
 pus singulis con-
 stitutum.

Qui Christum
 sequuntur non
 offendunt.

dum quam omnia nostra tuò & certò constituamus. Lux enim vera Christus est, qui veritas
 prophetas & Apostolos reuelato docet et monstrat, quid in re quauis debeat fieri. Quocirca
 eius lumen sequuntur, offendere non possunt; eò quod nihil in rebus agendis adeò obsequium
 xum est, quod illa non illustret & expeditum reddat. E contra verò, qui hoc lumine relicto
 consilia audiunt, non possunt non offendere & errare. Vt enim extra Christum mera
 nant: ita ea etiam est rationis nostræ cæcitas, vt per caliginem istam diuina videre non possunt
 quamuis interdum aliquid videamus, mox tamen prauis affectibus & mundi exemplo ab
 eimus. Id eò David orabat, Dei semitas sibi monstrari, et in eius vijs deduci; quod ipsam omnia
 re oportet, quicunq; salutem consequi cupiunt. Obseruent ergo hanc regulam, qui de religione
 disputant, & mox videbunt, quis cultus Deo gratus & acceptus sit. Respiciant eandem
 piendo vitæ genere consultant, & ita intelligent, quid in vnoquoque fieri, quidne caner
 quos item mundus ad peccandū sollicitat, & ipse satan peccata egregio furo tecta & bland
 ria proponit: ij absque mora verbi lucernam proferant, atque illico videbunt, quam horribil
 facies sit, quibus paulò ante nihil pulchrius, iucundius et salutaris videbatur. Ista enim
 ipsas res illuminat, & ab animis nostris omnem caliginem abstergit, vt quid in magna
 aut mali in sit, liquido videre possimus. Sed arguitur hic nostri seculi improbitas, quando
 Sole meridiano offendunt volentes, & Deo lucernam hanc accendunt, oculos claudunt, vt
 videre cogantur. Turpiter ergo impingunt, & sibiipsis errorum atq; interitus auctores sunt.

Christus de La
 zari morte &
 resurrectione
 disserit.

Hic absolutis transeamus nunc ad alteram huius colloquij partem, qua sum de Lazari
 zatione consilium & omnem historiam istius fructum discipulis exponit. Rursus verò ob
 quitur initio, vt etiam discipulorum ignorantiam magis arguat, & illos ad attentionem
 tiorum excitet. Sic enim ait: Lazarus amicus noster dormit: sed proficiscor, vt à somno
 eum. Habent autem hæc verba cuidens diuinitatis veræ argumentum, quod præmitti oportet
 animi discipulorum in spem futuri miraculi erigerentur, & postea eius consideratione in
 confirmarentur, quæ imbecilla & tenuis admodum in illis erat. Nobis verò non minor
 obseruandi sunt loci isti, quibus Christi Iesu omniscientia & providentia diuina asseritur
 consolationem capiamus in periculis aduersus hostis suggestiones, quibus nos à Deo derel
 per suadere conatur. Deinde, vt nos ipsos ad innocentiam & pietatis studium excitemus, me
 rum rationibus falli patiamur, qui in corde suo dicunt: Dominus non videt, neque Deus
 telligit. Item: Tenebris circumseptus sum, & parietes mihi præbent latebram, nec quisquam
 me: Quid ergo metuum? peccata mea non curat altissimus, &c. Qui enim corpore ab
 morte sopitum vidit, non minus nos peccatis indormientes videt, & olim à nobis dictorum
 florum omnium rationem exiget. Sed quia de his sape iam dictum est, nunc ipsa Christi re
 cutiamus, quibus multa in sunt, quæ nos de morte iudicare docent, & aduersus eius terro
 ssum consolationem præbent.

Lazarus Chris
 ti amicus post
 mortem.

Primo Lazarum amicum dicit, eum (inquam) qui iam vita ista defunctus & sepul
 clus conputrescebat. Ergo amicitia, quæ nobis per fidem cum Christo intercedit, vt ipse
 morte dissolui & abrupti potest. Imò quia in hac anima ex huius corporis ergo solo
 & in vitam æternam transeunt, tunc demum propius cum Christo coniungimur in patria, quæ
 in corpore viuimus, extra illum peregrinari & exulare videmur. Quò Paulus respicit, qui
 dicebat: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Neque ea vox ei temere excidit, qui ipsam
 in cruce latroni iam morituro dixisse sciebat: Hodie mecum eris in paradiso. Horum itaq;
 meminisse decet in mortis articulo, ne eius metu superemur. Cur enim illa nobis terro
 (vt idem Apostolus ait) siue viuimus, siue morimur, Domini sumus, qui nos sibi eripi
 tierur? Eodem autem argumento illi quoque confutantur, qui ex aduersis & afflictionibus
 bus ferè pij in hoc seculo exercentur, de illis perperam iudicant, & Deo iniustos esse ab
 quos in solitis calamitatibus affligi, aut aliquo crudeliori mortis genere occumbere videt, ut
 mors ipsa salutiferum illud amoris vinculum non potest abruptum, quo nos sibi Christus de
 quid hic mortis genus faciat, aut afflictiones alia, quas Deus tam pijs quam impijs
 sta sua voluntate immittit?

Deinde non tam in sua quam discipulorum persona loquitur Christus, dicens: Lazarus amicus noster. Nult ergo nostros quosq; amicos censerit omnes eos, quos ipse amicorum loco habet. Quia enim sub Christo capite unum corpus & eiusdem patris filij sumus, uno deniq; & eodem spiritu viuimus atq; animamur, nullo iure a nobis alienos iudicare possumus, quoscumq; pro suis ille agnoscit. Non ergo quid caro aut mundus hic de aliquo iudicet, sed quo loco quisq; apud Christum sit, videamus, & ita in Christiane charitatis leges minus peccabimus.

Nostros amicos putemus quos Christus pro suis habet.

Tertio, Lazarum dormire ait. At de morte istud intelligi debere, mox Euangelista docebit. Elia frequens ista locutio in scripturis, & ab apostolis quoque usurpata, ut in Pauli epistolis non uno loco est videre. Et tale quid in morte etiam gentes agnouerunt, quorum alij Somnum mortis imago, alij fratrem dixerunt. At quia iidem Christum & beatam resurrectionis spem ignorarunt, non aliam habuerunt suorum dictorum rationem, quam quod dormientes, quoad sensus externos & membra non multum a mortuis differre videbant. At nobis spiritus sanctus ipsam mortis conditionem & naturam istis locutionibus exprimit, nosq; aduersus eius terrores fortissimè munit. Primo enim docet, eam non interitum esse hominis, ut qui ultimam lineam rerum dixerunt, sed potius quietem non minus dulcem & amabilem quam necessariam. Ut enim diurnis laboribus fatigati ad somnum se componunt, ut eius beneficio recreentur viresq; nouas colligant; ita huius vite laboribus non sine molestia defuncti, mortem obeunt, ut quiete fruantur, que in hoc mundo agentibus certata & solida non obtingit. Ideo vox de celo Ioanni dicebat: Beati mortui, qui postac in Domino moriuntur. Etiam dicit Spiritus, quoniam requiescunt a laboribus suis. Utq; somnus corpus & membra irrigat & robustiora reddit; ita mors ex nostris corporibus mortalitatem auferit, ut viuenda magis & vite celestis capacia fiant. Præterea, sicuti è somno resurgunt homines, & ad opera sua redeunt, ita ex morte olim resurgent omnes, ut in corporibus suis recipiant digna suis factis premia, ut supra Cap. 5. vidimus. Rectissime ergo mors somnus dicitur, & qui hanc metuunt, aut nimium exhorrent, & quietem suam fugiunt, & puerorum aut ebriosorum vel lymphaticorum similes sunt, ex quibus illos quidem vel stultitia sua vel ludendi cupiditas detinet, hos autem ex somno enascentes capitis dolores terrent, aut horrenda insomniorum spectra, qua sibi occurrere norunt: quod tamen non somni vitium est, sed ipsorum culpa fit, qui sibi ipsi cerebrum debilitant, ex quo sensus & phantasia vel imaginationes originem suam ducunt. Ne verò somnus optatissima quies est ijs, qui sensibus sanis vtuntur; ita quicumq; sana fide præditi in Christo viuunt, ijs mortis hora iucundissima est, in qua animas quidem suas ad Christum colligunt, carnem verò sopiri & dissolui norunt, ut & ipsa à labore omni quiescat, & ipsi amplius obstrepere desinat.

Mortui dormiunt.

Postremo addit Christus: proficiscor ut a somno excitem eum. Ipse ergo nostra resurrectionis autor est, & qui suum corpus propria virtute excitauit, idem ille nostra quoq; corpora olim excitaturus est, quando ad Iudicium veniet in nubibus cæli. Dixit de hoc ipse plura quinto Cap. & quædam huius generis paulò post sequentur in ipsius cum Martha colloquio. Hoc modò obseruasse sufficiat, tam illi facile fore mortuos excitare, quam nobis est dormientes expergefaceret: & ut vna vox multo in eodem loco dormientibus excitandis sufficit, ita vna illa Christi voce atq; tuba Dei olim resuscitabuntur, quos quot vel in terram sepulti computruerunt, vel in aquis perierunt, vel in aere contabuerunt, vel flammis in cineres redacti, vel ab immanibus Oceani monstris alij sic feris deuorati sunt. Quæcumq; ex nihilo totam hanc mundi machinam produxit, & ea que nuppiam erant neq; fuerant, vocauit ut essent: quomodo non minori negotio corpora nostra, que nunc sunt & in primam materiam resoluuntur, resuscitaret? Possent ista infinitis scripturæ locis atq; exemplis probari, sed nunc loci istius vsus obseruemus, qui est, ne nos mortis metu ab officio nostro abduci patiamur, quæ anima leta in cælos migratio, corporis autem placidissima quies est, ex qua olim Christi virtute ad regnum celeste & æternæ beatitudinis consortium excitabitur.

Christus resur- rectionis no- stræ author.

Nunc ad discipulos redeamus, qui Christi verba non intelligunt, & idè ineptissime respondent. Discipuli Christi morbis dolores lenire, et spem salutis asserre. Istud verò tam propter Lazarum dicit, quam propter ceteros, ut nouum argumentum ex Christi verbis colligant, quo ipsum ab instituta professione dehortentur. Perinde enim est, ac si dixissent: Cum somni beneficio fruatur Lazarus, et ideo de eius salute

Discipuli Christi non intelligunt.

spes bona sit, nulla causa est, propter quam eò proficiscaris: multò minus profuerit è somno citare, qui & dolores morbi mingat, & illum nobis breui restituet. Quàm verò ineptè hæc quiuis facile perficit, & Ioannes quoq; annotat his verbis: Dixerat autem Iesus de morte verò putauerunt, quòd de dormitione somni diceret. Voluit autem hæc disferre annotari spiritus eius, vt in discipulis ingenium & tarditatè carnis nostræ agnoscamus, & minus offendamur huius nobis vel alijs contingat. Adhuc enim à Iudæa sibi metuunt, quamuis eos Christus monuerit, & rationibus solidissimis confirmarit. Interim ex ipsius verbis occasionem tergè arripiunt, & dum sibiipsis cõsulunt, de Lazari salute verba faciunt. Est hoc carnis ingenium effugia quauis mirificè capiat, si quid periculi pro Christi nomine est subeundum. Et similitè rum astutia, qui hodie in simili casu Legem de non tentando Deo adducunt: quasi verò Deum tentent, qui eius vocationè secuti in periculum incidunt. Sint ergo suspecta nobis quæcumq; caritate Dei verbo cum scelere abutamur, quòd nobis actionum omnium regula esse debet. Adhuc terea hæc discipulorum tarditas, non mirum aut insolens nobis debere videri, si qui assidue diti, locutiones Christi clarissimas per se non intelligant, & aut literam ineptè vrgent, aut contra omnem fidèi analogiam in sensum alienum detorqueant. Ecce enim discipuli, qui cum diuissime versari erant, locutionè istam non intelligunt, qua vix alia in scripturis & in quorundam priorum sermone est frequentior: & de cuius sententiã vera singula circumstantiã ipsos admittent, cum de Lazaro sermo esset, quem lethaliter decumbere, ex nuntijs paulo ante aduenerat. Quæ autem huius ignorantie causa est? Metus periculi, quòd falsa & inepta verbum Christi interpretatione declinari posse videbatur. Ita hodie multi circa rem Sacramentariam hallucinant, & quamuis præcipuos fidèi nostræ articulos de vera Christi incarnatione & eiusdem eiusdem caelos sibi contrarios esse videant, attamen in Cæthæ verbis literam cõtumaticiter vrgent, & in illis tropum admittere cogantur, infinitos scripturæ locos, qui simplicem Christi historiam conformat, figuratis expositionibus in sensum alienum detorqueunt. Quid verò causa esse dicemus, quæ huc uocat? Nimirum, quòd crassam de carnali corporis Christi præsentia in pane mystico sententiã Papistico figmento & iam aliquot seculis recepta doctrina conuenire, & proinde minus periculi habere vident, quàm nostrã, quæ quòd ἀθανάτου & totum illum Dei Maxxim cultum præferat, præfulibus simul atq; principibus, qui in Papæ verba iurauerunt, exorsa est, & in his foribus periculum struit. Non temere ergo Mosi ad Dei colloquium accessuro præcipitur, vt calceos exueret; Nam si hodie pecuinos carnis affectus, qui illis figurantur, multi exerecul dubio veritatis doctrinam rectius intelligerent, & contentionibus finis quàm primam impertur, quæ ecclesias non sine magno scandalo turbant atq; euertunt.

Christus verba
sua interpreta-
tur.

Sed Christum audiamus, qui cum tarditatè istam acriter corripere posset, amicè interpretatur quòd obscurius dixisse videbatur, & simul causam suæ moræ exponit. Lazarus (inquit) moratur. Et gaudeo propter vos (vt credatis) quòd non fuerim illic, &c. Gaudere se dicit, quòd non Bethaniam, eò quòd totum hoc negotium faciat ad confirmandam discipulorũ fidem, quæ prærogatam ipsis infirmitatem nouis quotidie incrementis & fulcris opus habebat. Quia enim procul absente Lazarus moriebatur, & ad diem quartum vsq; in sepulchro iacebat, præcipue nire posset, omni fraudis suspitione liberabantur, quibus res ista suspecta esse potuisset, & in hac raculum illustrius reddebatur. Quo loco docemur, Christum nostræ salutis curam habere quam proximè, quando nos negligere videtur. Dum enim in Galilæa subsistit, & interea Lazarus moratur ista tam Lazaro profuit, qui tanto miraculo celebris factus est, quàm discipulis, quorum per miraculum istud fuit confirmata. Et huius generis multa fiunt, quando latum & hinc fortuntur, quæ nos aliquandiu grauius afflixerunt. At nobis eiusmodi exemplorum hoc debet, vt patienter feramus quæcumq; Deus immittit, & (vt David in Psalmis loquitur) iustitiam ipsam expectemus, qui fidelis est, & nos ultra vires tentari non sinit. Rursum aduertendum hæc Christi verba, ipsum nostræ salutis gaudere, et proinde eius studiosissimũ esse. Nam propter quod pulos se gaudere ait, quòd Bethaniam non fuerit, quòd ideo ad ipsos maior ex miraculo moræ periculus rediturus sit. Potest huius studij argumentum à contrario etiam peti, quando exemplum quæ illum ex hominũ perditione & cæcitate dolorem concipere docent. Nam Matthæus Cap.

animo commouetur, quando populum oberrare vidit inflar dispersi gregis, qui pastorem non habet, Et ad Hierosolyma conspectum illachrymauisse eum Lucas scribit, cum imminenti excidij horribili calamitatem animo suo versaret. Sunt hæc plena dulcissima consolationis. Quia enim salute nostra Christus delectatur, illam procul dubio quæret, neq. eam ullis mundi aut principis eius insidijs impediri patietur. Adhæc nostri quoq. officij hæc eius cura nos admonet, vt nimirum ipsius voluntati & desiderio nos accommodemus: caueamus item ne quos à salutis via reuocato ipsum contristemus, iramq. eius aduersus nos accendamus: quæ quàm horribiliter aduersus tales exardescat, ex ijs colligi potest, quæ scandalorum auctoribus alibi minatur. Vide Matth. 18.

Resat Thomas, qui cum in Iudæam omnino eundum esse videret, condiscipulis ait: Eamus & moriamur cum eo. Quod quo animo dixerit, non satis constat. Sunt qui illum ex impatientia cum indignatione locutum esse putant, vt solent, qui vbi consilia sua non admitti vident, scientes quia cum alijs in manifesta pericula ruunt, hoc vno contenti, si infelix rei euentus probet, ipsos bene & prudenter consuluisse. Et eiusmodi affectus in pios quoq. frequenter incidunt, quò magis nos vigilare decet, ne quid præter officij designemus. Quòd si verò hoc superatus ista dixit Thomas, multa reprehensione dignus est, qui Christo tam insolèter oggamire voluit, cuius dictis simpliciter obedire debebat. Sunt rursus, qui hæc illi animo iam in fide confirmato dixisse sentiunt, vt reliquos discipulos excitaret, quos adhuc timore & metu impediri videbat. Ita verò xeli inconsiderati exemplum præbet, qui se se accenditur, quando Dei verba minus diligenter consideramus, carnis autè consilijs nos duci patimur, quæ in quamcumq. partem inclinet, nimia est, neq. vllum habet modum aut frænum, quo seipsam intra officij sui limites contineat. Et tale quid Thomam passum fuisse, ex eo apparet, quòd in mortem ituros ait. Si enim in verba Christi animum intendisset, certam potius concepisset salutis fiduciam, quam ille ipsis in Dei prouidentia & sua luce erat pollicitus. Sed vt ista habeant, nos quòd Thomæ verba sonant, totis animis & ex vera fide faciamus: vt nimirum totos nos Christi obsequio consecremus, neq. graue nobis sit, pro eius nomine mortè subire, qui vt nos redimeret, extrema quæq. passus est, & regni sui coheredes faciet eos, qui cum illo pati & mori dignantur. Illi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in æternum. Amen.

Thomas autem in solentia aut xeli precipitis exemplum.

HOMILIA CIIII.

Venit itaq. Iesus, & inuenit eum quartum iam diem in monumēto agentem. Erat autem Berhania propè Hierosolymam ferè stadijs quindecim. Multiq. ex Iudæis uenerant ad Martham & Mariam, ut consolarentur eas de fratre suo. Martha ergo ut audiuit quòd Iesus ueniret, occurrit ei; Maria autem domi sedebat. Dixit ergo Martha ad Iesum: Domine, si fuisses hîc, frater meus non fuisset mortuus. Sed & nûc scio, quòd quæcumq. petieris à Deo, dabit tibi Deus.

Omnes Euangelista resuscitari Lazari historiâ singulari diligentia describit, eò quòd multa conueniens & obseruatiu dignissima, inter quæ duo ferè præcipua sunt. Primò veram Iesu Christi cognationem tradit, quæ vt nostræ salutis fundamentum est, ita nos aduersus crucis scandalum fortissime præmunet, ne ullis aduersis aut periculis succumbamus. Deinde de morte nos verè iudicare docet, quæ non postrema sapientiæ pars, & propter communem humani generis conditionem omnibus cognitiua per quam necessaria est. Quicumq. enim de ea aut nunquã cogitant, aut quid ea sit non rectè intelligunt, ij vel affectibus abrepti in omne scelus ruunt, vel mortis terroribus absorpti, eius euicant causa nihil non faciunt, quantumuis inhonestum, nefarium & impium, & ijdem ferè postremò impetrato atq. scelerum pondere depressi horribiliter desperant. At qui omnem eius conditionem rectè perspiciunt, ij eius recordatione seipsos in officio continent, & cum eius hora imminet, nõ modo communem hanc sortem patienter ferunt, verum etiã resurrectionis & vitæ æternæ spe confirmati, omne periculũ forti & intrepidè fidei constantia contemnunt, & nullis rationibus ab obedientia officio se reuocari patiuntur, quo se Deo obstrictos esse norunt. Quare Sirachides non sine causa di-

uerit è somno
erò in preter
Iesus de morte
re annotari
inus offendam
eos Christus
ccasionem ter
carnis ingrat
dum. Et i
quasi verò
is quæcumq.
so debet. Ab
ri, si qui aff
te vrgent, au
discipuli, qui
pturis & in
ante ipsos ad
paulo ante ad
ta verborum
ariam hallic
& eiusdem
iter vrgent, &
si historiã
de dicemus, qu
ne mytico sen
inde minus per
ayim cuius
exosa est, & s
uro precipit
ur, multi ex
quã primam
Ter, amici
us (inquit)
se dicit, quò
fidem, quæ
at. Quia enim
iacebas, prin
posuisset, &
ar am habere
rea Lazari
discipulis, qui
lacum & iud
emplorum
mis loquitur
Rursum ad
esse. Nam post
culo meo
quando ex
Matth. 11. 12

xit: In omnibus factis tuis memento finis tui, & nunquam peccabis. Est ergo multa consideranda dignissima huius Cap. historia, in qua seruator noster, Iesus Christus, verus simul & factus quid in hac re sentire debeamus. Et nuper quidem mortis naturam & conditionem obsecutus uisus attigit, quando Lazarus dormire dixit, & eundem iam vita defunctum in amicorum conspectu dignatus est. At sequitur modo illius aduentus Bethaniam, in quem colloquii cum deo institutum incidit, quo totum mortis & resurrectionis negotium plenissime explicatur.

Christus uenit
Bethaniam.

Venisse verò Bethaniam dicitur Christus, quando Lazarus iam quartum diem in sepulchro iacebat. Nec dubium est, quin consultò suum aduentum eò vsq; distulerit, vt miraculum illustrius & minus haberet suspitionis. Est hoc obseruandum, quancumq; opem suam Deus diffundit, mora nobis diuturnior esse videtur. Quia enim nos amat ille, certum est illum in eo etiam salutis & suae gloriae rationem habere: quae duo cum nobis comendatissima esse debeant, detur quoq; moram patienter feramus, quam has solas ob causas Deus facit. Incidit verò in hoc aduentum nonnulla, quae non oscitanter à nobis praeteriri debent. Inter haec primam est Bethaniam. Dicit enim, Bethaniam, quindecim ferè stadijs, id est duobus ferè millibus passuum, ab Hierosolyma abfuisse: & videtur hoc idem aduentum Ioannes, vt rationem ostendat, cur multi Iudaorum eò venerint, vt Lazari sorores consolentur. At simul ad arguendâ populi istius contumaciâ facit haec loci vicinia: Qui enim multos dies ostendi petierunt, hoc iam eximio, & quo nulli illustrius fieri poterat, adeò non mouentur, vt eo exacerbari de Christo occidendo consularint, sicuti circa finem Capituli dicitur. Sicut etiam hodie fieri. Ardent pleriq; miraculorū desiderio, & hanc ferè causam adducunt, propter euangelio minus credant, quòd nullis, vt olim signis eius praedicatio confirmetur. Interim quia ma quotidie & maxima sunt, clausis quodammodo oculis & surdis auribus praeter eorum vitas regnorum mutationes, horribiles tyrannorū exitus, admirabilem ecclesiae & piorum vitam inter media pericula, & quae alia huius generis praeter omnem expectationem, in oculis luculentibus ijs accidunt, qui potentia & auctoritate omnibus alijs excellunt. Itaq; qui aduentum euangelij effectus videre nolunt, quo multorum oculi illuminantur, multi peccatorum pulchris resurgunt, in finitū totis animis mutantur, ij vulgaria illa requirunt, quae olim propter mos & rudes facta sunt, neq; animaduertūt ijs non opus esse amplius, quando euangelij praedicationem abunde confirmata est.

Allegoria Bethaniam & Iero
solyma.

Simul verò elegantem Allegoriam habet ista loci descriptio, quae nos de multis aduertendum diligentius debet obseruari, quòd Bethaniam Christo familiarissimâ fuisse scimus. Inde enim vitam & mortem profectus est, qua humanū genus redimi oportuit. Ex eodem loco in caelo assumptum ex nobis corpus in gloriam diuinam subueheret: vt iam nihil de eo dicamus, quicquid eò diuertere solitus fuit. Sonat autem Bethania domum afflictionis, & ad mortem conuersa sita prope Hierosolymam Christi amicos & hospites habuit. At qualis tunc Hierosolyma fuerat, nemo ignorat. Spelunca nimirum latronum, & prophetarum sanguine madida, ad haec hostium receptaculum. Admonet ergo hic Bethaniae situs, quòd vtruncq; aduersus Christum & propter eius Synagoga cum principibus suis, nunquam tamen defuturum Christo locum, vbi ecclesiarum hospitium parat, & quo pios colligat, qui in hoc seculo omni aduersorum genere circumstantur. Imò constat ecclesiam in hostium suorum conspectu oleo gratiae, id est spiritus sancti donis nutritam non sine miraculo pios cōseruari, dum apud eos etiam in aliquo honore & pretio sunt, qui eos extinctum & deletum volunt. Haec enim facit, quòd multi Iudaorum (quos Christus in multis locis exsequentijs patebit) familiam istam coluerunt, quae illi sese totam consecraverunt. Haec huius generis multa extant. Sic olim inter Chanaaneorum gentem iniustam & sanguinariam locum habuit, quando illic sua tentoria tendebat patriarcha, quibus cum Deus salutis suae indicium praeberet. Postea & hospitium praebuit Aegyptus sub duro & iniquo Pharaonis imperio, quibus sem eius vindicem in suo quasi gremio educabant. Pertinet eodem, quòd in Babylone regnum eius populus, ibi verum Deum coluit, cuius verbum & cultū impij reges in terra Iuda persequerant. Sunt item huius generis exempla priuata, vt Abdia, Naamani, Cōstantini, Iohannis Baptistae, & multorum aliorum, qui cum verae fidei defensores essent, apud eos tamen locum habuerunt.

habuerunt, quorum consilia atq. conatus ad ecclesia Dei & vere fidei oppressionem tendebant. Et nostro seculo multa sunt similia, quae docent, ecclesiam plerumq. suam sedem hostibus propinquam habere. Horum autem nobis hic vsus esse debet, ne in persecutionu periculis desperemus. Ex his enim constat, impios non semper posse quod volunt, aut quod posse videntur. Christus vero suos vbiuis terrarum, adeoq. in medio laporum tueri potest, eo quod in ipsos quoq. animos hominum potestatem habet, vt pro sua voluntate eos mutare, mouere, terrere & coercere possit.

Rursum hoc quoq. obseruabimus, ecclesia quae in hoc mudo peregrinatur & militat, & cuius ty-
pum olim gessit Berthania, non procul distare a patria caelesti, quae Hierusalẽ, id est visio pacis dicitur, eo quod illic Dei facie coram intuebimur, & pace aeterna fruemur. Innuunt hoc ipsum nõ obscure promissiones, quae credentes recta a morte in vitam transire docent: & quod latroni in cruce Christi dixit: Hodie mecum eris in paradiso. Procul ergo faceant illudores, qui hodie scurrili admodu dicitate distantiam terrae & caelestis patriae dimetiuntur, & quanto temporis spatio opus sit disputant, vt ad beatitudinis aeternae sedes perueniamus: neq. eo contenti, ipsam quoq. ascensionis dominicae historiam suis illis dimensionibus vellicant, adeoq. in dubiu vocant id, in quo nostrae salutis complementum non minima ex parte consistit. Sed eo delabantur oportet, vt caelos nouos fabricent, qui Christos nouos fingunt. Nos omisit in anibus & superuacaneis de caelo disputationibus, simpliciter tenemus, caelestem illam Hierosolymam extra hunc mundum corruptibile esse, simulq. credamus, nullam nobis ex distantia locorum periculum imminere. Nam quantacunque ea sit, facile fuerit Deo suorum spiritus, corporis vinculis solutos, vno momento illuc subuehere, vt promissa felicitate fruatur. Et hoc referri debet argumentum, quod illi ab omnipotentia Dei petunt rudibus obijciunt, vt carnalem Christi in Cena praesentiam tueantur, quae nullis promissionibus Dei nititur, & discretis fidei nostrae articulis repugnat.

Ceterum post loci descriptionem Iudaeos producit euangelista, quos miraculi mox futuri spectatores & testes fuisse, postea audiemus, & qua occasione eo venerint narrat. Multi (inquit) ex Iudaeis venerunt ad Martham & Mariam, vt consolarentur eas de fratre suo. Quo argumento apparet, familiam istam nobilem & praecalam fuisse. Ita enim in hoc seculo fieri solet, vt diuitum & nobilitatis funera frequenti & celebri multorum comitatu deducantur, ad pauperum vero vix pauci ex vicinis & contribulibus accedant. Commendatur autem istorum exemplo humanitatis officium, quod vicinis aut quibusvis alijs in funeribus suorum occupatis praestare debemus. Requirit hoc charitas, cuius hanc legem Paulus sancit, vt lugeamus cum lugentibus. Nam vt ab omni humanitatis sensu alienus esse iudicatur, quem aliorum luctus nulla ex parte tangit, vt illis condoleat: ita vix quicquam aliud est, quod nos alijs magis inuisos & exosos reddat, quam si nos lachrymas & luctum istorum laetis aut saltem siccis oculis intueri videant. Deinde suadet hoc propriae salutis cura, vt aliorum morte & funeribus fortis communis admoneamur, & sic magis excitemur ad caelestem bonorum & vitae futurae considerationem. Vidit hoc Solomon, quando dicebat: Melius est adire domum luctus quam domum conuiuij: illic enim cernitur finis omnium hominum, & viuens hoc respicit in corde suo. Eccles. 7.

At hic imprimis considerandum fuerit, quod ad consolandum sorores defuncti venerunt Iudaei, non autem vt pro defuncti salute sacra aliqua faciant. Nec enim in veteri ecclesia aliquid horum in usu fuit, eo quod de defunctorum salute bene sperarent, & nihil a Deo esset institutum, quo illi adiuuarentur. Est hoc videre in Leuitico, qui cum omnes externi cultus partes diligenter describat, & multas tradat sacrarum species, nusquam tamen pro defunctis sacrificare iubet, aut aliquid praeterea facere, quo illorum salutem consulatur. Ex gentibus autem supersticio illa originem duxit, quae quia animas intertis sedibus oberrare putarunt, quoad corpora e quibus migrarunt, sepulturae honore carerent, sacra instituerunt, quibus eas placarent, & iisdem apud inferos aliquid exhiberent solatij. Et quia natura ad superstitiones, quae cum nostro honore coniunctae sunt, proclines sumus, facile postea inter Christianos error iste locum inuenit, apud quos ferè omnes ceremonias est videre, quae olim gentibus in usu fuerunt. At nõ minus noui Testamenti doctrina supersticio ista eueritur. Supra enim quinto Capite Christum de mortuorum statu differentem audiuimus, quod quae in fide vera decedunt animae, recta in vitam aeternam transeant, neq. vllum subeant iudicium: & idem in Lazari paupere

Ecclesia non procul distat a patria caelesti.

Iudaei consolantur Lazari sorores.

Aduersus sacra pro defunctis.

ris & epulonis parabola conditionem defunctorum immutabilem esse docet, ut nec damnatorum sedes ascendere, neque hi ad illos transire possint, ut aliquid solatii ipsis conferat. Unde ceteris priorum quidem animas sacris eiusmodi nequaquam opus habere, eadem autem impijs nihil proderit, cum conditio eorum ob immutabile Dei decretum non possit mutari. Si enim inter priorum & reorum spiritus nihil commercij est, quis non videat absurdum esse, si in corpore agentium officij levari dicamus? Potest huc etiam referri, quod supra de latrone diximus, cui Christus propter pietatem qua ipsum amplexus erat, paradysum & gaudium caeleste pollicetur, quamvis sepulcrum suum sacris nullis neque pompa aliqua celebrem fore sciret. Et Paulus apostolus, cum Thessalonicenses scriberet, quid in funeribus fieri & quo officio mortuos prosequi deberent, nihil horum tractavit, stremitibus temporibus per homines auaros & superficiosos instituta sunt. Corruunt igitur vocatissima regni papistici pars, quae super ignis purgatorij fundamentum edificata, quamvis verberatissima licet Monachis & sacrificulis, qui vulgi simplicitate & ignorantia abusi, ex funeribus, perinde ac si cadaueribus mortuorum corui & vultures, vixerunt. At qui in Christi schola se institui volunt, illos facile contemnunt, & quia de eorum salute, qui in vera fide hinc coefferunt, certi sunt, pro eis, illorum corporibus sepulturae honore impendisse, quae a fastu insolenti simul & superstitione consistit, reliqua vero officia ipsi exhibent, ad quos ex illorum morte dolor iustus rediit, quem illi pro solationibus & admonitionibus lenire student. Vbi tamen hoc etiam obseruabimus, Iudeorum solationes Marthae & Mariae non multum profuisse. Audiemus enim paulo post vocem plangentem, in qua Marthae placenti plenae, quibus fratris sui mortem adhuc prosequuntur. At ubi Christus aduentum, illis manum adhibuit, tunc demum dolore omni liberatae & spe bona exhilaratae sunt. Solatio per petri fieri. Debent quidem Christiani homines consolandi officium lugentibus impendere, sed idem meminisse debent, nullam consolationem efficacem esse, nisi quam in Christo habemus, quam non nisi reconciliatos gaudio vero & solido implet, quod neque mortis terroribus neque illis aliter turbari potest. Hinc pax nobis obtingit, quae omnem mundi intellectum superat, quia & mercedis afflictiones durat, & mentes hominum sua sorte contentas reddit, ut nihil praeterita dolerent. Ideo Paulus in priori ad Thessalonicenses Christianis luctu funebri occupatis Christum petere, & eos de huius nouissimo aduentu atque mortuorum resurrectione admonet, ut ex his consolantur, quae se inuicem confirmant.

Solium Christi
consolatio
efficax.

Martha Christi
excipit
prima.

Porro ad historiae tractationem redeamus, in qua Martham producit Ioannes, quae pro sua sedula & multis simul rebus intenta, prior rescivit Christum aduentare, Maria interim aduentum non vidit, sed eum clamantem, ut ex ipsa quae sequitur patitur, patitur, propter Iudaeos, quos hostili in ipsum animo esse sciebat. Sic ergo illum reuertitur & excipit, propter importunitatem suam in periculum adducere. Commendatur autem huius exemplo humanitas, quae spiritibus debetur, & cuius obseruantiissimi fuerunt, quot quot in scripturis verae pietatis testimonium habent. Abrahamum certe aduentantes hospites, quamuis ignotos & nunquam antea visum, reuerenter exceperunt, & iisdem nihil tale petentibus omnia sua officia detulisse, Moses scribit. Quod de Lotbo quoque narratur. Et Christus hospitalitatem inter ea officia numerat, quae se in iustis ascripturum esse pollicetur: quod Apostolus obseruauit, qui Hebraeis scribit: Hospitales facti immemores, per hanc enim quidam insciji exceperunt angelos hospitio. At quid opus est, ut nos, qui sacras adducere, quando gentes prophane hospites Deo imprimis cura esse senserunt, & illas uem feruor vocarunt, & inhospitales infamia publica notauerunt. Athenienses vero capite ab hoste peregrino petenti viam non ostendere. Quid ergo ei fuissent facturi, qui hospitem commiserunt, violauisset? Claruerunt hac virtute olim nostri maiores, a quorum exemplo multi degenerarunt, quibus laus praecipua putatur, peregrinos odisse et in illos omne genus contumelias effundere. Nos itaque, si argumento abunde testantur, quam parum in Christiana pietate profecerint. Nos itaque, si imitati, quosuis amice & reuerenter excipiamus: imprimis autem Christo ad nos uentum, cuius studio ardenti, & curemus, ut apud nos locum inueniat. Venit ille ad nos per verum hospitium, & in animis nostris sibi hospitium dari petit. Quod ut impetret, eiciamus inde dantes, & in animis nostris sibi hospitium dari petit. Quod ut impetret, eiciamus inde dantes, sicque salutis in illo verae confortes reddemur.

Sed audiamus, quibus verbis Christum Martha excipiat. Domine, inquit, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus: Sed & nunc scio, quod quacūq; petieris à Deo, dabit tibi Deus. Non ergo inmodicum sletum erumpens turpiter eiulat, neq; insane instar capillos laniat, aut in luto pronoluitur, neq; etiam Christum ob mortam accusat: sed modeste suam causam exponit, et de fratris morte ita queritur, ut non obscure testetur, se spem & fidem in Christum nequaquam adhuc abicisse. Quo exemplo docemur, quomodo nos quoque mortuos lugere debeamus. Vbi imprimis videndum est, ne Deum accusemus, aut ea dicamus, quæ illorum salutem in dubium vocent, aut nos quoq; de Dei ope & gratia desperasse ostendant. Cur enim Deus accusetur, cui summū in nos ius est atq; imperium, & qui pro suo iure agit omnia? Imò cur non laudetur, qui ius suum ita temperat, ut bonitate potius quam suo in nos imperio utatur? Eripit is ex huius seculi peregrinatione quoscunque ad se colligit, & eos in quietem æternā transferit. Cur ergo hanc ijs inuideamus, si eos verè diligimus? Quoad nos verò, potest ille alios dare patronos & benefactores, qui nobis parentum, fratrum & cognatorum loco sint: & si nullos det, ipsum scimus orphanorum patrem, viduarum protectorem & afflictorum omnium vindicem esse non minus fidem quam omnipotentem. Quibus si vitæ æternæ promissiones & beatæ resurrectionis spem coniungas (de qua in sequenti Sermone dicitur) mox querelis omnibus aniam præcisam esse intelliges.

Martha querit monia de morte fratris.

Elucet tamen in Martha verbis magna infirmitas et imperfectio fidei, quæ in semina sanctissimi ma locum inuenit, dum carnis affectui indulgens in Dei verbum non satis intenta est. Primò enim ait: Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus. Vnde verò hæc illi fiducia? vel num quid tale inquam Christus promiserat? Nimis ergo audacter istud dicit. Deinde corporale Christi præsentiam putat necessariam esse, neq; talem agnoscit, qui corpore absens diuina tamen virtute ubiq; presens sit, & ubi vult operetur. Multum ergo inferior est Centurione, qui minimè opus esse putabat, ut Christus domū suam subiret, eum verbo solo eum quidvis facere posse crederet. Ad hæc nondum eo usq; in Christi cognitione progressa est, ut illum propria virtute omnia posse credat, sed singularem Dei amicum putat, qui precibus suis à Deo impetret quæ velit. Sunt hæc magna imperfectionis iudicia, qualia in multis hodie deprehenduntur. Quid enim aliud faciunt qui dicunt: Si me respiceret Deus, non pateretur me egere, esurire, ægrotare, exulare, & nouis quotidie periculis exerceri? Quos quot item de corporali præsentia Christi contendunt, & hanc ita urgent, ut & illum prorsus excludi & Dei omnipotentiam negari clament, si quis eam admittere nolit. Ineptiores autem multo sunt, qui immemores illum nobis Mediatorem & intercessorem factum esse, & ad se omnes conuocatos & afflictos vocare, Diuis intercessoribus apud illum opus esse arbitrantur, et in illos transferunt quæ solius Christi sunt officia. Agnoscant hæc vitia sua, quicunq; ijs laborant, ne dum ea defendunt & sibi ipsi blandiuntur, in maiora paulatim incidant. Interim multæ consolationis plenum est, quod Martham propter imperfectionem istam non reiecit Christus, neq; etiam verbis durioribus corripit, sed amicè susceptam consolatur atq; instituit, ut in sequenti Sermone audiemus. Nemo igitur de seipso aut alijs facile desperet. Studeamus autè retinere fidei veræ principia, quæ in Martha suum quoq; locum tenuisse videmus. Agnoscit enim Christum Dominū suum: intelligit Deum cultores suos propitium exaudire: ad illum querelas suas deferre, ab eodem opem petire, & quidem per Iesum Christum, cum quo sermonem istum instituit. Qui hæc principia seruauit, hi in illius cognitione iudicæ proficiunt, & in eodem saluam æternam consequuntur. Ipsi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in æternum. Amen.

Marthe fides imperfecta.

H O M I L I A C V .

Dicit ei Iesus: Resurget frater tuus. Dicit ei Martha: Scio quòd resurget in resurrectione, in nouissimo illo die. Dixit ei Iesus: Ego sum resurrectio & uita. Qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, uiuet. Et omnis qui trinit & credit in me, non morietur in æternum. Credis hoc? Dicit ei: Etia Domine: ego credidi quòd tu es Christus ille Filius Dei, qui in mundum uenturus erat.

2

Inter multa, quae resuscitati Lazari historia continet, admodum memorabile est Iesu Christi
Martha colloquium. Duo enim tradit sine quibus nostrae salutis ratio consistere non potest,
Ethinam nimirum de resurrectione, & Confessionem fidei, quae plenam atq; perfectam Christi cogni-
tionem comprehendit. Est ergo colloquium hoc dignissimum, cuius singulae partes diligenter excutamus,
quando sine fide in Christi salutem inuenire non possumus, & eadem incerta & euanda est
eorum resurrectio accedat, sicuti Paulus in priori ad Corinthios proluxè docet. Porro mirum
istius heri audiuimus, quod Martha dedit, quae de fratris morte apud Christi pietate
conqueritur, sic tamen ut facile appareat, multa illi adhuc defuisse, quae ad perfectam Christi cog-
nitionem necessaria sunt. At tamen quia fidei verae principia habet, & docilem sese praebet, illam
reijcit Dominus, sed amice consolatur atq; insinuat: simulq; exemplo suo docet, ut ipsi quoque
in fide assumerent & cum omni mansuetudine instituerent debeamus, ut magis in fide proficiamus.

Christus Mar-
tham consolatur.

Orditur autem à consolatione, quae dolorem animo conceptum mitigare studet: eo quod animo
lore aut alio affectu preoccupatus institutionem non admittit, dum inter cogitationes et
sas peregrinatur. Ut ergo à luctu Martha animum reuocet, & cogitationes latiores illi obiciat,
Resurget frater tuus. Quasi diceret: Non est, quod fratris mortem tam acerbe lugeas, quia nihil
recuperandi spes sit reliqua: Nam à mortuis resuscitatus tibi restituetur, & incredibili gaudio
funderis, quae nunc tota in luctu & merore es constituta. Non tamen hoc disertè eloquitur,
in genere meminit resurrectionis, ut ampliori disputationi viam sternat, quae ipsam capere
cognitionem & salutis negotio institueret. Est verò probe obseruandum hoc loco, quod consolatio
gumentum ex resurrectione petit: ita nimirum docens, ut ipsi quoque tam nos ipsos quam alios
funebri occupatos illius consideratione consolemur, adeoque in mortis articulo consistere hoc
ratione fidem nostram confirmemus, quod olim Christi virtute resurrecturi simus ad vitam
atque aeternam consortium. Admonet de hoc admodum grauius Thessalonicenses suos Paulus
solus. Cum enim docuisset defunctos non immodico (ut gentes solent) luctu prosequendos, &
totam nouissimi aduentus Domini & resurrectionis nostrae historiam recitat, & hinc tandem
ijcit: Consolemini alij alios istis sermonibus. Et sanè non potest aliunde efficacior consolatio
mo enim vana & fallax est quaecumque in huius seculi bonis fiducia sine spes collocatur. Dum
natura comparatum est, ut non pigeat ea ad tempus expendere aut relinquere, quae nec
maiori aliquando recepturos esse speramus. Sic laeto animo & alacri semine facti agricolae,
messis vberioris spem iam ante animo concepit. Sic parentes non grauiam dantes liberorum
nes exteras ablegant, & aliquot annorum moram patienter ferunt, quod artibus & vniuersi-
fructus ad se redituros sperant, quos rudes omnium & inexercitatos dimitunt. Imò vniuersi
licita auaritia mancipia, pecunias non sine gaudio elocant, fenoris nimirum & lucri maiorem
mati. Cur ergo graue sit homini Christiano vitam hanc miseriarum plenam cum caelestis
& corpus hoc morbidum atq; afflictum deponere, quod olim ab omni corruptione liberum
caelesti donatum recipiet? Potuit haec olim rectè expendere Iobus, fortissimus ille patienter
qui & corporis exulcerati dolores, & mortis imminens terrores hac spe superauit, quod
terra resurrecturum esse sciebat, &c. Vide locum Iob. 19. cap.

Martha Christi
promissione
non intelligit.

Ceterum Martha cum non intelligeret Christum de peculiari & insolita fratris resurre-
loqui, quae mox futura sit, sed de vniuersali tantum, se quodammodo ridere putat, & ideo pro-
nem istam extenuans, responderet: Scio quod resurget in resurrectione, in nouissimo illo die. Quae
ret: Quid tu mihi nunc de resurrectione verba facis, quasi eam haecenus ignorauerim, aut deo
quam dubitarim? Scio quidem illam fore, & tunc Lazarum quoque, vna cum alijs resuscitaturum
miter credo. Sed quid hoc iuuat ad eum dolorem leniendum, quem inde sentio, quod quoad
fratre dulcissimo carere cogor, sine quo ipsa vita mihi acerba est? Rursum ergo suam respon-
prodit Martha, & praeterea suo exemplo docet, quam noxium sit, Christi promissiones non
accipere. Hac enim causa est, quod hodie etiam multi non modo minus proficiunt in fide, quam
se ridere arbitrantur, & ideo ipsi quoque Dei verbum cum risu & contemptu excipiunt, quia
morbos, egestatem, exilij labores et persecutionum pericula de Dei gratia bene sperare non
spondent enim: Scimus quidem, haec in scripturis promitti: sed quando ista videre & ipsi
Nunc

Nimirum in die illo nouissimo, qui quando uenturus, aut num aliquando futurus sit, nescimus: Et ut tunc omnia ista nobis obtingant, quae nunc ex illis ad nos redit utilitas, qui interea exulamur et incertis vagamur sedibus, egemus, esurimus et nouis quotidie periculis obijcimur? Audiuntur eius modi voces hodie ex multis, & interdum uere pijs tale quid extorquet doloris impatentia & indigni impiorum successus. Sed tunc cogitemus ueracem esse Deum, promissis uero eius conditione hanc adiunctam esse, quod laeta tristibus misceri & diuinam protectione aliqua afflictionu & crucis amaritudine coacti oporteat, ne caro securior facta, a Dei uis exoribet. Addamus his, quod etsi plenior redemptio aliquandiu differatur, nihil tamen Dei promissis decedet, et quae olim futura sunt, nobis per fidem quasi praesentia coram sisti, ut aliquo illoru fructu in spe fruamur, quae nos pudescere non sinet.

At quoad Martha, rursus in ista infirmitate uere fidei principia elucet. Primo enim nouit et scietur fore aliquando nouissimu diem & finem mundi, quem olim praecipui philosophi negarunt, & hodie etiam multi negant, qui nihil praeter hoc seculum sapiunt, & in eius voluptatibus spem omnem collocant. Deinde mortuorum resurrectionem fore credit, quae tunc a Sadduceis negabatur palam, quoru opinione prius diuites atq; potentes sequebantur. Et quia resurrectionem uniuersalem credit, ex ea fratris quoq; sui, adeoq; singulorum hominum resurrectionem colligit. Imo scire se ait ea, quae tunc acutissimi philosophi & celeberrimi sapientiae professores ignorabant. Vnde uero hac scientia mulieri obigerat, quae non in literis instituta, sed in re domestica semper occupata fuerat? Nimirum ex Dei uerbo, quod cum reliquis pijs audire solebat. Hoc enim fide apprehensum de occultis his mysterijs adeo certam fecit, ut se scire dicat, quod nec rationis acumine, neque ullo corporis sensu deprehendi potest. Imitemur nos exemplum istud, & infirmi licet, prima religionis capita firmiter tenemus, neque quicquam de eorum cognitione & ueritate dubitemus, quae Dei uerbo tradita esse scimus, quamuis illa sensibus nostris non sint exposita, & a plerisque alijs negentur.

Ducet praeterea locus iste, mortuorum resurrectionem in populo Dei a pijs semper receptam fuisse, ut de eius fide nemo dubitauerit unquam. Quod enim Martha in praesenti pro uero et confesso recipit, hoc uulgo pijs omnes semper factitasse constat. De Abrahamo Apostolus ad Hebraeos testatur, quod Isaac filium ex Dei mandato immolare uoluerit, quia non dubitaret, eum sibi ex mortuis restitui posse. At quomodo hoc sperare fuisse ausus, nisi mortuorum resurrectionem credidisset? Iobus etiam eo, quem supra adduximus, loco illum prolixè faceret, nec aliquis collocutorum eius ipsi in illo contenti, quamuis reliqua eius omnia nimis odiose uellicarent. Et Ezechiel propheta argumento a resurrectione ducto captiuos in Babylone consolatur, ne dubitet se aliquando inde redituros esse, cum mortuis resurrecturi sint. At infirmum, adeoque ridiculum fuisse argumentum istud, nisi resurrectio mortuorum publico omnium consensu fuisse approbata. Nec mirum est, sanctos homines istud firmiter credidisse, qui animas immortales esse sciebant, & Deum frequenter dixisse nouerant: Ego sum Deus Abrahami, Isaaci & Iacobi, quos e uita iam olim emigrasse nemo ignorabat. Habebat item infinitos scripturae locos, quibus resurrectionis articulus euidentissime asseritur, quales sunt qui P.sal. 16. Isa. 26. Daniel. 12. & alibi inueniuntur. Videbant praeterea Dei iustitiam investigare, ut in futuro seculo pij premia recipiant, impij uero scelerum poenas exoluant, cum in praesenti hac uita retributio rara, & uel nulla omnino, uel certe manca & imperfecta sit, ut alibi prolixè ostendimus. Adhaec non potuit eis incredibile aut impossibile uideri id, cuius exempla infinita nobis in reru natura proponuntur, ut pote in semente, in plantis, in arboribus, in fetus conceptione & partu, in somno & uigilia, in multis deniq; alijs, quae cum nostri ingenij captum longe superent, sunt tamen quotidie, ut ea nemo negare possit. Sunt ergo reuera impij et indigni qui inter Christianos homines serantur, quicumq; mortuoru resurrectionem uel negant serid, uel cum risu exagitant. Faciunt hoc Epicuri de grege porci, qui simul omnia hominis aeterno somno premi cupiunt, eo quod male sibi conscij Deum iudicem horrent, & quia eius iudicium non omnino negare possunt, hac saltem spe sibi ipsi animum faciunt, quod futurae damnationis metum uanum esse sibi persuadent, quando corporum resurrectio nulla unquam futura sit. Sed quam miserè se ipsos fallant, olim magno suo malo experientur.

Porro Christum audiamus, qui ut alibi suoru infirmitate bene uicitur, ita hic quoq; ex Martha uerbis occasione sumpta, eorum salutis negotium ei patefacit, & quod illa in genere credebat, ad rem

Martha fidei principia tenet.

Mortuoru resurrectio semper credita in populo Dei.

Ezechiel. 37.

Christus cunctis Martha erroribus medetur.

presente accommodans, simul omnibus eius vitijs sine erroribus medetur. Nam ut audimus
 primo Christu arbitrabatur no propria virtute facere que faciebat, sed pre alijs hominibus
 rediturum, priusquam novissimus ille dies illuxisset, quo vniuersalis omnium mortuorum
 futura est. Præterea morti in eos quoque, us & imperium esse putabat, qui in Christum credidit.
 Deus ergo istis erroribus occurrit Dominus, dicens: Ego sum resurrectio et vita, id est, sum
 Dei resuscitans & viuificans, qui per meipsum & propria virtute, non aliena, vita confero
 excito, & viuificatos seruo, ne iterum moriantur. Ideo fratrem quoque tuum iam nunc vitam
 viuam restituere possum, ut minime putare debeas te manibus promissis ludificari. Imo, tu
 & que sit in me credentium conditio recte intelligas, ita rem accipe: Quisquis in me credit
 tuus fuerit quoad corpus morte hac temporaria, viuet tamen quoad animam, & beatitudinem
 eterna fruetur: Rursus, omnis qui viuuit, id est, quisquis vita huius, qua ego confero, semel
 eius fuerit, ille no morietur in æternum: ea nimirum morte, qua homini exitum afferit, & ipsam
 animam æternis cruciatibus occidit. Ita verò ostendit, veteres omnes qui in ista fide quoad corpus
 tui sunt, apud Deum quoad animas viuere: & rursus eos omnes, qui nunc viuunt, per hanc
 dem seruari, ne eam mortem subeant, qua verè mors dici meretur. At hic primum obseruandum
 de temporaria fratris vita sollicita Christus in sui cognitione instituit, & ad æterna vitam
 nos remittit, ut eius spe confirmata, mortem non timere discat, neq. fratrem hac vita desuntum
 dicere lugeat. Est hoc presentissimum aduersus omnes huius seculi afflictiones antidotum. Quisquis
 Iesum Christum vera fide apprehenderit, & in vita eterna spem animi erigit, is & Deo propinquatur,
 & in medijs angustijs consolatione sentit dulcissimam, qua ipsum neq. malorum pondere opprimatur,
 neq. mortis terrore abforberi sinit. Et hoc est vnicum illud, quod solū necessarium esse, Christus
 ubi alibi dixerat, cum circa rem domesticā occupata indignus ferret, se à sorore Maria conuoluntari
 uari, que ad pedes illius sedens verbi audiebat. Quod vnum si hodie subijssis homines propinquum
 multus profecto molestijs sese liberarent, & intrepida fide omnes huius seculi afflictiones subterfugerent.

Christus resur-
 rectio & vita

Deinde singulari diligentia considerari debet hoc loco, quis Christus sit, & quid in eo
 conferat. Primo resurrectionem se esse dicit, nimirum ad Adami lapsum respiciens, in quo
 cidimus, & peccati mancipia facti sumus, cuius stipendium est mors. Ut enim Adamus
 nostra ruina dicit meretur, sic resurrectio nostra Christus est, eo quod ex peccati nexibus liberat
 ritus sui virtute regenerat, & salutis sue nimirum securos excitat nouisq. viribus instruit, reuocatur
 reatorum et mortis seruitio suscitati, in ipso vitam nouam viuamus. Itaq. ipsum salutis nostre
 pium est Christus: quia nisi ille nos suscitaret, in peccatis & perditione perpetuo iacebimus. Quod
 obseruandum erat, qui nostri arbitrij viribus & libertati hoc tribuunt, & ita Christum
 spoliant, qua illi pater æterno suo decreto exornauit. Deinde vitam quoque esse ait, id est, ex
 quitur. Quia enim mortem vicit eumq. aboleuit, qui mortis habebat imperium, non potest
 locū vitam succedere: in qua idem ille nos seruat atq. tuetur, ne ynquam excidamus. Nam vitam
 precedenti audiuimus, bonus ille & fortis pastor est, qui oues suas ex manu sua eripi non patitur
 quoad mortem temporariam, ea non hominis interitus, sed anime transmigratione in vitam
 autem obdormitio sue somnus est, post quem olim resurget, ut vnā cum anima regni celestis
 fruatur æternamq. viuat. Ut ergo salutis nostre initium Christus est, ita eiusdem ille custos
 uator est perpetuus, & proinde hæc gloria ipsi vni in solidum transcribi debet. Quod qui
 uant, ferè incerti & dubij fluctuant, dum nouas quotidie salutis rationes comminiscuntur.

Christus cre-
 dentibus vitam
 confert.

Indicat præterea his verbis Dominus, ad quos hæc tanta bona pertineant, quorum ipse
 hor est. Ad credentes nimirum, qui per fidem ipsum agnoscunt atq. recipiunt. Credentibus
 bum secundo reperit, & quidem solum, ut ostendat, nihil præter fidem in nobis esse, quod nos
 confortes faciat. Hæc enim medium seu organum est vnicum, quo Christus apprehenditur. Et
 nos ipsi inferit, & ipsum nobis coniungit, ut in nobis spiritu suo viuat atque operetur. Et
 ipsum in filios Dei adoptamur, ad quos regni celestis hereditas pertinet: ita ex ipso
 strum est, spiritus vitam in nos dimanat, qui nos ad omne bonum idoneos & propensos reddit.
 passim solam fidem à nobis requirit, & per eam nos iustificari & viuificari scriptura com-

mi confensu docent. Neque ideo bonorum operum studium damnatur, ut quidam ex fidei doctrina male colligunt. Quia enim fides nos Christo inferit, in quo ad vitam nouam resurgimus, eadem bonorum operum secundissima mater est, & sola tam nobis quam operibus nostris apud Deum gratiam conciliat, ut coram eius iudicio comparere possimus. Interim cauere nos decet, ne nostrorum operum meritis gloriam salutis nostrae transcribamus, quam vni & soli Christo deberi paulo ante demonstrauimus.

Porro ut fidem magis commendaret Dominus, interrogatione Martham urget, qua fidei istius confessione quoque ab ea elicit, *Credis ne (inquit) hoc? Ita vero innuit, haec necessario credenda esse ijs, qui seruari volunt: fidei vero coniungendam esse confessionem, ex qua publice omnibus pateat, quae nam fidei nostrae. Quia enim ipsa veritas est Christus, simulatores & hypocritas odit, neq; ferre potest, ut nos ipsius pudeat, quem non puduit nostri & infirmitatis nostrae, ut nos saluos faceret. Et nota est Pauli sententia: Corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem. Obseruent igitur hoc Christi exemplum verbi praecones, ut non obiter modo salutis mysteria doceant, sed docendo in ipsos quoque, animos auditorum penetrent, & fidem confiteri cogant, non quidem externa vi, sed euidenti veritatis doctrina, qua nihil ad animos cogendos efficacius excogitari potest.*

Fidei coniungit
debet confessio.

Sensit hanc Martha, qua illico exclamat: *Etiam Domine. Et mox amplio rem sua fidei declarationem subiicit, dicens: Ego credidi, quod tu es Christus ille Filius Dei, qui in mundum venturus erat. Est ergo docilis admodum & ad credendum facilis Martha: in eo tamen adhuc suam infirmitatem prodit, quod iam ante se credidisse putat, quae modo ipsi dixerat Christus. Atqui diuersum multo ipsius verba testantur, sicuti supra vidimus. Euenit hoc ipsum multis hodie, qui quando Evangelium de Christo praedicatur, semper se ita credidisse aiunt. Sed longe aliud opera & ceremoniarum ipsorum testantur. Si enim in vno Christo salutis suae fiduciam collocarunt, cur simul suorum operum meritis, Diuorum intercessionibus, sacrificulorum precibus conductitijs, bullis item & Indulgentijs Papalibus confisi sunt? Si Christi sanguine se a peccato omni mundatos esse crediderunt, cur purgatorij ignis lustrationem formidarunt? cur illius cruciatus horribiles Nisijs & anniuersarijs sacris redimere conati sunt? Si imaginibus nihil diuini inesse putarunt, cur illis vota nuncuparunt, cur eas adorauerunt, cur gratiam Dei apud illas potius quam alibi quesuerunt? Sed est haec omni Christi simplicitas, ut tunc etiam recta via se ingredi putent, quando per auiam & ambages nocentissimas oberrant. Quo magis nos adiuuare decet, ne nostris bonis intentionibus nos ipsos fallamus, sed solum Dei verbum sedulo sectemur.*

Martha fidem
confictetur.

Quoad vero ad confessionem Marthae, duobus membris ea constat, quibus veram Christi cognitionem comprehendit. Primum illius essentiam explicat, quando Filium Dei dicit. Atqui non ignorabat hominem quoque esse ex Maria virgine natum. Agnoscit ergo in vna & eadem persona Deum & hominem esse, qualem omnis scriptura docet. Altero officium illius describit, dicens Christum, id est, unicum illum esse, qui in mundum venturus erat. Vngebantur autem antiquitus reges & sacerdotes. Eum ergo esse fatetur, quem Deus aeterno suo decreto populi sui regem & sacerdotem aeternum constituerit. Et non temere addit: *Qui in mundum venturus erat. Ita enim ad promissiones & prophetarum vaticinia respicit, fidemq; suam scripturae sacrae testimonijs confirmatam esse docet, ne quis confessionem istam ipsi temere in ore natam esse arbitretur. Paucis nunc perstringimus, quae de persona & officio Christi prolixè exponi poterant: quia de his supra Cap. 6. & in Marco nostro plurè diximus. Illud hic obseruemus, non sufficere qualemcumq; Christi confessionem, sed talem à nobis agnoscere oportere, qualem olim prophetae & Apostoli praedicarunt, verum scilicet & aeternum Dei filium, qui in carne manifestatus omnia ea obiuit, quae ad humani generis redemptionem fieri oportebat, et nunc in caelis ad dextram patris sedet Rex & sacerdos noster, ut pro nobis intercedat, nos tueatur, & olim sui regni haeredes atque consortes faciat. Illi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in aeternum. Amen.*

Martha con-
fessio qualis.

Et cum haec dixisset, abiit, & clam uocauit Mariam sorore suam, dicens: Magister adest, & uocat te. Illa ut audiuit, surgit citò, & uenit ad

ad eum. Nondum autem uenerat Iesus in uicum, sed erat in eo locus, ubi occurrerat ei Martha. Iudæi ergo, qui erant cum ea in domo, consolabantur eam, cum uidissent quod Maria cito surrexisset & exiisset, secuti sunt eam, dicentes: Abiit ad monumentum, ut fleat illic. Maria ergo cum uenisset eo ubi erat Iesus, uiso eo, accidit ad pedes eius, dicens ei: Domine, si fuisses hic, non esset mortuus frater meus.

Quemadmodum Iesus Christus unica ad salutem & uitæ æternæ uia est: ita per eum la fide ambulamus, qua apprehensus nos salutis & uitæ consortes reddit: & ideo non tantum scriptura nos per fidem iustificari & seruari docet. Opus ergo est, ut in fide & cognitione Christi diligenter & probe instruiamur, & præ alijs considerari debent illi loci, qui hanc doctrinam continent. Et si inter hos non postremus, quem nuper in Christi colloquio cū Martha habito uideamus. Per eum enim & perfecte seipsum ille describit, & quid ex ipso sperare debeamus ostendit, simulque ex illius fidei confessionem elicit, quæ similiter docet, quid de illo credere, & quod ipsum publice coram nobis confiteri debeamus. At quia non sufficit confessio quæ ore fit, nisi hinc uita quoque & ueritas ueniant, commodè in præsentem nouum Christi cum Maria colloquium subiicitur, cuius circumspecte docent, quibus factis seu operibus, qui credunt, fidem suam publice testari debeant.

Martha soror accersit.

Hic uero rursum primæ partes Marthe tribuuntur, quæ in fide plenius iam instituta, domum festinat, & sororem accersit. Quod illam ex Christi iussu fecisse non est dubium, ut in hac dæcem dicere uelimus. Diserte enim dicit Maria: Magister ad se, & uocat te. Quæ uocatio etiam mentiri, & mendacium Christi nomine uelare uoluisse, quæ ex recenti colloquio fidei ueræ flammam conceperat? Clam uero hoc illi dicit, nimirum propter Iudæos, quos nonnullos erga Christum hostili animo esse sciebat, sicuti nuper quoque diximus, & tamen hoc occasione factum est, ut illi excurrerent, & miraculi testes fierent, qui fortassis non ex officio, sed si Christum aduenisse sciuisent. Et apparet hoc loco, quæ sit piorum inter bonos fides, & hypocritas conditio. Ut enim ubique insidiatores habuit Christus, neque semper tutum fuit aduentum suæ præsentiam quibusuis denuntiare: Ita nunquam desunt, qui piji inuidiam illorum dicta & facta obseruant, uel etiam de illis capiendis & occidendis consilia uenturæ. Et in publico uersari liceat adulteris, scortatoribus, ebrijs, aleatoribus, imò etiam homicidis, iuris & omnium sacrorum contemptoribus, soli piji latebras querere coguntur, neque sine periculo in publico comparere audent. Sed neminem ista offendere debent, quando eandem filij Dei eam fuisse uidemus. Soletur autem quod ille suos tueretur, ut sub umbra alarum suarum tuerentur, quos mundus tanto tamq̃ immani consensu persequitur, & si quid indignum patiantur, omne celestium bonorum remuneratione compensat, quando sui regni consortes facit eos, quos afflictionum eius socij esse dignantur.

Fideles cupiunt salutis socios habere.

Quoad uero præcipuum huius loci caput, memorabile admodum est, quod Martha non tantum eris & gestientis animi significatione sorori aduentum Iesu Christi nuntiat, & ipsam quoque ad eum uenire cupit. Est hic ueræ fidei effectus, quod non contenti, si nos in Christi cognatione habere. Et est hæc bonorum celestium natura, ut cum reliqua ferè nobis inuidia & amulatione ces subministrant, illa suo gustu excitent, ut ipsi nobis spontè socios queramus, adeoque non tantum præueniri & superari gaudeamus. Cuius rei exemplum in Moysi habemus, qui cum Iesus uideret ferret Eldadum & Medadum spiritu Dei afflatos propheta, & eos prohibere cogeret, ut illud Moysi auctoritati aliquid derogaturum putaret, illi respondit: An tu zelatus pro me? Et si non, uniuersus populus Dei propheta, & dei Dominus spiritum eius super eos. Et Paulus aduersus eos etiam patienter ferebat, qui emulationis spiritu excitati Euangelium prædicabant, & ipsos quoque regnum Christi uidebat promoueri. Sunt hoc affectu præditi quicunque Christiani a fide apprehenderunt. Quia enim seipsos abnegarunt, & solius Dei gloriam omnibus anteponunt, nemini mortalium salutem inuident, cum sciant Dei gloriam non alia ratione

Num. 11.

propagari, quam si salutem in filio eius exhibitam quam plurimi assequantur. Hunc ergo finem studiorum suorum sibi propositum habent, huc omnia sua dirigunt, ut quosuis obuios Christo lucrifaciant, & ita Dei nomen sanctificent, sicuti ex Christi mandato precantur. Etsi verò hæc cura ad omnes priuatim pertineat, imprimis tamen officij sui hic meminerint, quos salutis aliorum vel ministros vel custodes Deus fecit. Inter quos primum locum verbi vel euangelij præcones obtinent, qui si Christum amant, in omnem euentum parati erunt, ut vel nouas illi ones quotidie adducant, vel iam adductas in officio contineant. Talem fuisse Paulum constat, qui & omnia omnibus fiebat, & omnium ecclesiarum curam suis humeris incumbere arbitrabatur: nimirum quod ipse Christi amore accensus tam sibi imposuisset. Imitentur hunc ministri ecclesiarum, & simul ad Marthe exemplum omnibus, quos vel in luctu nimio, vel in voluptatum visco, vel alijs studijs desiderare, & officij sui non satis memores esse vident, occinant: Dominus adest, magister te vocat: quin ergo ad illius occursum accingentis? &c. Deinde idem faciant priuatim parentes & qui parentum loco sunt, Nam & hi tunc demum officio suo defungentur, & rebus suis optime consulent, si liberos suos & domesticos omnes ad Christum excipiendum excitent, neq; eos in turpibus & noxijs carnis studijs corpore vel corrumpi patiantur. Viri quoque hic manum prebeant principes, & quicumq; in magistratu sunt, ut publica auctoritate eos coerceant, qui vel parentum pijs monitis reluctantur, vel etiam verbo Dei audacius obstrepunt. Quia enim sui populi gubernationem illis Deus commisit, & eisdem gloria, potentia & auctoritate armavit, turpe & iniquum nimis fuerit, si Dei gloriam interciderent, & ab illo eos desicere patiantur, qui ipsi vni consecrati esse debent. Curent ergo ut intra sue ditionis fines Dei verbum pure prædicetur, fides vera vigeat, cultus sit sincerus, morum disciplina regnet, ne cuiusquam licentia Dei honorem in periculum adducat. Fecerunt hoc olim sanctissimi reges, Dauid, Solomon, Iosaphat, Ezechias, Iosias, & quotquot alij in scripturis vera pietatis nomine commendantur. Et qui inter Christianos principes feliciter regnarunt, Dei gloriam sibi cum primis cordi esse voluerunt, eò quòd huc collapsam suam quoque auctoritatem vna cum republica ruituram esse viderent. Quotquot autem eò contra curam hanc nihil ad se pertinere putarunt, id Deum sibi aduersum esse senserunt, & eorum imperia plerumq; aut periculose labefactata, aut omnino euersa sunt. Et sane, si verum sateri libeat, præcipua malorum nostri seculi causa est, quòd paucos inuenire licet, qui vel Dei vel publicæ salutis causam serio agant. Plerique enim ministrorum verbi, ut vel eruditi videantur, vel neminem offendant, conciones suas ad ostentationem artificiosè instituant, & loco salis euangelici mellis a pharimaca & saccaro conditam blandiloquentiam admiscunt, qua in Christi occursum paucissimos excitant, multos autem in peccatorum luto detinent, simulq; fidis ministris (si qui sunt reliqui) suam auctoritatem labefactant. Magistratus verò & principes religionis causam, nisi cum quaestu coniuncta sit, nihil ad se pertinere putant, & dummodo suum in quosuis ius ipsis saluum sit, suscipi, deq; ferunt, quid pleriq; de Deo eiusq; cultu vel credant vel loquantur. Eadem patrum est negligentia & aliorum omnium, qui inuentus curam suscepisse videri volunt. De priuatis verò hominibus quid attingere dicere, qui neq; ipsi à quoquam admoneri volunt, neque aliorum emendationem querunt, sed ex eorum prædicatione voluptatem capiunt? Sunt hæc seculi corruptissimi indicia, quale nouissimum fore Christum prædixit, in quo cum fide charitas quoque, extinguatur. Et poterant ista fusius tractari, sed quia alio loco id commodius fiet, hæc modò annotauisse sufficiat.

Quid autem Maria, ubi Christum venisse audierit? Surgit cito, & extra vicum ad illum excurrit. Fuit autem eò excurrendum ipsi, eò quòd Iesus nondum ingressus erat vicum, sed illic loci substitit, ubi Martha ipsi occurreret. Quod illum consultò fecisse non est dubium. Captiuit enim occasionem, am substitit, qua miraculum non modò commodius, sed maiori cum fructu ederet, multis nimirum eò vsq; eductis, qui forsatis ipsam suspicari noluisse exire. Deinde quia in patris vocatione erat, noluit vel cibum capere, vel ex itinere sessus quiescere, priusquam opus illud perfecisset, cuius ergo venerat. Docet autem suum exemplo, ut ipsi quoque, Dei gloriam priuatis negotijs anteponamus, & ne cõcessis quoque bonis immoramur, donec nostro erga Deum officio defuncti fuerimus. Peccant in hoc vehementer, qui ne quid ipsorum commodis decedat, officium facile negligunt, & sepe cõiuij lautioris gratia, aut ut somno non multum adhibe necessario fruatur, pulcherrimas occasiones præterlabi sinunt, quibus magno eò fructu vni poterant, si sincero Dei amore arderent. Sed hic nos Christi exemplum excitet, qui cum

Christus extra vicum Bethaniae substitit.

hic tum alibi Dei patriū gloriam & hominū salutem, cuius ergo in mundum venerat, praeferre solitus fuit. Quod ut ipsi quoque faciamus grauius admonet, Mattheo dicitur. Quae ante omnia regnum Dei & iustitiam eius, & reliqua omnia vobis adiiciuntur.

Maria Christū agnouit magistrum suum.

Sed ad Mariam redeamus, in cuius exemplo haec consideranda veniunt. Primum quod Magistri nomine audito, quis nam ille sit intelligit. Atqui multi tunc inter Iudaeos fuerunt Rabbiorum & Magistrorum nomen sibi ambitione prorsus intolerabili vendicabant, sicut Christi sermonibus apparet, quibus illorum insolentia accusat. Constat ergo hoc factum, quod Magistram familia ista agnouerit, nimirum unum Iesum Christum, cui se totas vna cum suis sorores iste consecraverant. Id verò ex Dei praescripto fecerunt, qui per Moysen olim praecipit, prophetam illum magnū audirent, quicumque vellent salutem consequi. Quod ipsum nobis etiam cepit, quando caelitus vocem illam consolationis plenam insonuit: Hic est filius ille meus dilectus, quo placatus sum: Ipsum audite. Et ipse Matth. 23. cum scribarum ambitionem grauius reprehendisset, mox addidit: Vos autem ne vocemini Rabbi: vnus enim est vester doctor, nempe Christus, nos autem vos fratres estis. Item: Ne vocemini doctores: vnus enim est vester doctor, nempe Christus. Obseruauit hoc admodum diligenter Paulus, qui cum Corinthiorum ecclesiam ista ecclesia scissas diuersas scissam esse audiuisset, quod ab euangelij ministris alij quidē Paulini, alij Cepheriani, alij Apolloniani dicerentur, illos vehementer accusat, & ministros ita in pretio habendos esse, ut interim omnis fidei & salutis nostrae gloria soli Christo transcribatur. Quod si postea alij obseruassent, minus superstitionum haberemus hodie, neque in sectas scissi fuissent, qui non vni Christo ecclesiae unitatem inuoluntam seruare debebant. Est ergo perpetua laude dignum exemplum huius familiae, & debent illud imitari quicumque Christiani volunt dici, ut vni Christo fiant magistram & doctorem suum, huic se totos consecrent, neque illos alios audiant, quibus suam vel sibi ipsi vendicare audent, vel quocumque praetextu in alios transferunt.

Maria Christo occurrit.

Deinde audito magistri nomine, & se ab eo vocari audies, mox surgit, ut in eius occursum irat. Ergo non inani modo magistri nomine Christum dignata est, sed eidem obsequium & gratiam debere intellexit. Ideo omnem moram abrupit, & nullis rationibus mouetur, quae illi nocere poterant, si carnis consilio voluisset vti. Nam ex Iudaeis, qui ipsam consolabantur, alij fauebant, alij hostili in illū animo erant praediti. Inciuit ergo poterat videri amicos subditos, & nulla indicata causa ex ipsorum conspectu abire: hostibus autem aliqua praebere fides in Christo suspitionem, cum praesenti periculo coniunctum erat. At tamen nihil disputat, nihil confutat, sed sicuti quod Christo debebatur memor, absque omni mora ad illum excurrit, & simul reuerentia & amoribus Iudaeis, ad eum contendit, qui ipsissimus gratiae fons est, & solus veram consolationem ministris atque languentibus potest adhibere. Decet hoc ipsum fideles omnes, ne quas moras quando se a Domino vocari audiunt, & sunt huius generis exempla multa, quae ut ipsi non monent. Sic Deum vocantem absque omni mora secutus est Abraham, quamuis & natale patriam retere, & exilij voluntarij molestias subire, & nouis quotidie periculis se obijcere, imò tandem quoque dilectissimum in molarē iuberetur. Sic apostoli a Christo vocati, mox reliquas praetextibus, zelonijs, alijsque rebus omnibus, sese ei morigeros praebuerunt. Et ut horum obedientia illi ita vehementer ipsi improbatum eorum cunctatio, qui ipsius mandatis suas rationes opponunt, faciendum sit disputant, quando deserto Dei verbo ad aliquid vocantur. Mox certe illi causam iratum fuisse scimus, & in euangelio eius excusatione minime admittit, qui ad ipsius patrem prius sepelire volebat. Nos ergo sanctos Dei cultores & Mariae istius exemplum & imprimis caueamus, ne ementitis & pharisaicis humanarum traditionū figmentis, aut superstitionum hominū consolationibus & promissis detineri nos patiamur, quod minus ad Christum properemus, in quo vno salus certa & efficax consolatio inuenitur, quae omnes mundi dolores & terrores discurit.

Iudaei praeter suam sententiam ad Christum extrahuntur.

Porrò inseritur hoc loco quid Iudaei fecerint, qui Mariae prius assidebant, ut eam consolentur. Cum vidissent eam subito exire, ad monumentum festinare arbitrantur, ut illic lactem & nardum, quo eam consolentur, quando de illis reprimendis & restringendis cogitare debebant. Mox ergo eam sequuntur.

domum reducant, vel nouis consolationibus doloris acerbicatem leniant. Sed longe aliud ipsis accidit, quam putabant. Ita enim ad Christum exerabuntur, vt miraculi omnium maximi spectatores & testes fiant, qui (vt supra monuimus) in conspectum eius non venturi fuisse, vel alijs miraculum narantibus nequaquam credidissent. Ita vero solet Deus hominibus multa prater opinionem obijcere, & illorum consilia in finem ab ipsorum instituto alienissimum dirigere, vt reipsa discamus providentiam eius eternam agnoscere, cuius nutu & consilio res omnes administrantur. Accidit hoc Iosephi fratribus, qui vt somnijs eius, quibus illi regnum portendi audiebant, fidem derogarent, ipsum in seruitute vendiderunt: interim vero hoc ipso facto illi ad summos honores eueherunt. Similiter salutis occasiones frequenter nihil tale cogitantibus Deus obijcit, vt in Samaritanæ exemplo vidimus, que vt aquam hauriret egressa Christum inuenit, qui fidei doctrina illam inluit, & noxias peccati cupiditates saluberrimo diuini verbi nectare restinguit. Sic Zachæus cum Christi modo videndi causa arborem conscendisset, ab illo vocatus mox salutem eternam inuenit. Quid Paulus? Is cum ad persequendos Christi fideles Damascum proficisceretur, & iam vrbis conspectu nouos furores animo conciperet, subito fulgore prostratus & toto animo mutatus in Christi partes concessit, & ibi salutem inuenit, vnde eum eiecerunt venerat. Fiumt huius generis multa quotidie, vt verissime dixerit Solomon: Cor hominis deliberat de via sua, Dominus autem dirigit gressum eius. Nobis vero horum usus esse debet, ne in piorum conatibus terreamur, quibus ad suam gloriam Deus abuti potest, si velit: & vt memores nihil absq; Dei prouidentia accideret, salutis occasiones, quas ille nobis offert, non irritas praterlabi patiamur.

Quis autem Maria, quando in Christi conspectum venit? Viso eo procidit ad pedes eius. Erat hoc non vulgaris reuerentie signum, quia aliquid homine maius in illo agnoscit. Quia enim quoad carnis speciem nihil magnificum aut regium habebat, nihilominus autem eo illum honore dignatur, qui principibus viris impendi solet, non dubium est, quin sub carne latentem virtutem diuinam illa agnoscerit. Eoq; maiorem laudem meretur hoc officium, quod in frequenti Iudæorum accurrentium corona, quorum plerisque inimico in Christum animo esse non poterat ignorare, hoc illi exhibet. Docemur autem, vt nos quoq; ad nos venientem excipere debeamus. Venit autem per verbum suum in quo seipsum & salutem nobis offert. Excipiamus tunc illum reuerenter, neq; nos coram hominibus eius pudeat, quem non puduit propter nos extrema quæq; perferri. Imprimis vero per fidei obedientiam nos verbo eius subijciamus, neq; graue sit nobis huius auctoritatem omnibus nostris desiderijs atq; studijs antepone.

Maria Christi reuerenter excipit.

Porro ipsdem verbis Christum alloquitur Maria, quibus paulo ante Martha vsa fuerat, ex quo apparet eundem planè in sororibus istis animi affectum & idem desiderium fuisse. Domine inquit si fuisset hic, non esset mortuus frater meus. Fratris ergo mortem dolet & luget ex animo, quod charitatis non fucatae argumentum est. Et simul Christi virtutem prædicat, qua in vita seruare & mortem profligare possit. Infirmiatis vero est (vt nuper monuimus) quod corporalem Christi præsentiam necessariam esse arbitrat, & de eo conqueritur, quod Deus cum optima ratione fecerat. Solæ hoc ipsum pijs frequenter accidere, vt Dei præsentiam & fauorem ex huius seculi casibus merentur, & ea etiam Dei opera accusent, quæ ipsis cumprimis honorifica & salutaria sunt. Sunt hæc corruptionis nostræ indicia, quam diligenter obseruasse prodest, vt eam Dei verbo corrigamus, neq; temere locum demus affectibus, qui ex ea enascuntur. Simul vero obseruemus, verba hæc Marie, si sensu alicui & spiritali intelligantur, verissima esse. Vbiq; enim Christus est, ibi neq; morti, neq; diabolo, neq; ullis alijs locus est, quæ nobis vitam & salutem illius merito acquisitam eripere possunt. Deuicet enim omnem aduersariam potestatem, & (vt supra audiuimus) quicumq; in illum creditur, etiamsi mortui fuerint, viuunt, imò qui per fidem in illum vitam apprehenderunt, non moriuntur in æternum. Hæc ergo nobis prima cura sit, vt in illum credamus, extra quem vita & salus nulla est. Deinde fidem ipsi officijs restemus, quæ de Martha & Maria commemorari audiui- mus, & ita ipsi quoq; æternum cum illo viuemus & regnabimus: cui debetur benedictio, honor, gloria & potestas in æternum, Amen.

Martha & Maria idem animi.

Iesus ergo ut uidit eam flentem, & Iudæos qui unâ uenerant eum ea flentes, infremuit spiritu & turbauit seipsum, & dixit: Vbi posuisti eum? Dicunt ei: Domine ueni & uide. Lachrymatus est Iesus. Dixit ergo Iudæi: Ecce, quomodo amabat eum. Quidam autem ex ipsis dixerunt: Non poterat hic qui aperuit oculos cæci, facere ut & iste non moreretur? Iesus ergo rursus fremens in semetipso uenit ad monumentum. Erat autem spelunca, & lapis impositus ei. Ait Iesus: Tollite lapidem. Dicit ei Martha, soror eius qui mortuus fuerat: Domine, iam olet: quatuor enim dierum est. Dicit ei Iesus: Nonne dixi tibi, quod si crederis, uidebis gloriam Dei? Sustulerunt ergo lapidem à loco, ubi mortuus ille fuerat positus.

AMicè quidem & benignè Dominus noster Iesus Christus seipsum & unâ secum Dei gratiam atq; salutem nobis offerri: idem uerò non parum illis irascitur, qui ad se uenire uolunt, & oblatam sibi gratiam aspiciunt. Exempla quibus hoc probetur passim occurrunt multi quotidie illud magno suo malo experiuntur, qui infelicis carnis sanctissimis precibus & laetis promissionibus anteponunt. Est ergo multa & assidua consideratione dignum exortum Maria, quæ (ut heri audiuimus) in excipiendo Christo omni pietatis officio probe defuncta, quæ facere conueniat, docet. Primò enim magistrum hunc suum esse agnoscit, quem solum audere & debet. Deinde illius uocationi absq; omni mora obtemperat, & nec hostium eius presentia, & imminentis periculi metu se absterri sinit, quò minus ad illum excurrat. Tertio ad pedes illius eidens, illum homine maiorem esse testatur, seq; totâ illius uerbo subijcit. Postremo, est mandatum & perfectam eius cognitionem sit assecuta, illi tamen non obscurè uita & mortis participauit, inq; eius sinu querelas suas deponit. Ad eum modum igitur ipsi quoq; Christo occurrunt, fructu suo carebit studium istud, quamuis multa adhuc nobis adsint, quæ emendatione operis sequitur enim, ut Christus sese ad miraculi executionem accinxerit, quæ negotij ratio quæ scire seu præparatio est, quæ & miraculi istius ueritas asseritur, & illius erga nos studium uisime declaratur. Quare singulas huius loci partes ex ordine inspicere multum proderit.

Christus toto
animo turbatur.

Occurrit hic primum, ut Iesus morte Lazari & aliorum luctu affectus fuerit. Ubi dicitur flentem unâ cum Iudæis, qui eius consolanda causa ex urbe uenerant, & ideo infremuit seipsum turbauit. Spiritus uerò hic pro animo & eius affectione sumitur, & seipsum turbauit, id quòd in rem presentem intentus & dolori indulgens, totis uisceribus commotus fuit, quod aliquàdiu nihil fari posset. Tandem collecto rursus animo, ubi Lazarum sepelierint interrogat, quòd aliquid huius ignoraret, sed ne quid ex composito fieri, aut ipse ambitus sui se ingerere uideretur. Iudæis uerò ipsum eò deducentibus, in lachrymas quoq; erupit, quæ dolorem animi certissimè eius certissimè indicium esse solent: quo nomine lachrymæ (quod Homerus etiâ obseruauit) calida dicuntur, eò quòd ex corde doloris uehementioris uel accenso uel inflammato oriri solent. non ignoramus, inter pretes uarias & diuersas huius fremitus & lachrymarum Christi cauere, multos etiam de eo arguè nimis philosophari, quòd seipsum conturbauisse dicunt, ut quæ maiestati indignum statuunt: quasi non multa alia huius generis de illo commemorentur, quæ uitate ipsius non minus quàm lachrymæ aliena sunt. Quare nò alia mihi causa fingenda est, quàm cuius Euangelista meminuit: quòd nimirum uisus eorū lachrymarum, quos uita amabat, illis condoluit & illachrymatus est. Commiseratione ergo tactus fuit, quæ & animi dolorem & simul lachrymas extorsit. Neq; ideo aliquid se indignum fecit. Debit enim per omnia similes fieri, & ideo non carnem modò humanam, uerum etiam omnes eius proprietates uicissim pht, quales sunt esurire, sitire, defatigari, dolere, commisereri, turbari animo, mortis metum, lachrymari, & si quæ alia sunt huius generis: ex quibus constaret, ipsum uerè hominem fuisse, quòd ueteres diligenter obseruauerunt, quando his argumentis inter diuinam & humanam naturam

Christo distinguere docuerunt. Ex quorū numero Gregorius Nyſenus apud Gelasium sic ait: Neq; significat Lazarum humana natura, neq; deflet sepultū impassibilis substantia: sed proprie quidem sunt hominis lachryma, vita verò vera vita est. Et D. Athanasius ad Theophilum lib. 9. Quòd lachrymas super Lazarum fundit, phantasmatū suspensionem tollit: Lachryma enim veri corporis sunt humores, &c. Neq; hæc dicentibus aliquis obijciat, nos Christo affectus vitiosos & corruptos tribuere, adeoq; talē fingere, qui non per omnia à peccati labe alienus sit. Affectiones enim eiusmodi per se vitiosæ non sunt, vt nec esurire, sitire, dormire: vitiosæ autem fiunt in nobis per accidens, quando vel nulla iusta causa comouemur, vel in illis modum omnem prætergressi nostri officij obliuiscimur, vel etiam nō in eum finem respicimus, qui nobis in omni actione propositus esse debebat. At ab omni his Christus alienissimus est, qui vt volens istas affectiones suscepit, ita non nisi grauissimas ob causas comouetur, neq; modum excedit, simulq; non alium finem sibi proponit, quàm patris gloriam & humani generis salutem, cuius ergo in mundum venit. In illius ergo dolore, lachrymis, indignatione & similibus animi perturbationibus peccatū planè nullum inest, insunt autem certa & infallibilia vera humanitatis argumenta, quam ille propter nos assumpsit. Eorum autem nobis vsus est multiplex & saluberrimus. Primo enim, quia verè homo factus est, iure etiam causam nostram suscipere potuit (quo nomine illum Iobus suum vindicè dixit) & ad nos reuera pertinet meriti ipsius fructus. Deinde cum ex lachrymis constet, ipsum nostris miserijs seridè affici, est hoc consolationis argumentum efficacissimum in omni tentatione. Quis enim se ab eo negligi vel contemni putet, qui nostras turpitudines non minus quàm si suæ essent, fletu prosequitur? Est ergo (vt Apostolus ait) fidelis pontifex & misericors in ijs, quæ apud Deum agenda sunt ad expiandum peccata populi. Nam ex eo quòd perpeſsus est cum tentaretur, potest & ijs qui tentantur succurrere. Itaq; locus iste eorum quoq; errorem atq; superstitionem arguit, qui diuis intercessoribus nobis apud eum opus esse arbitrantur, & proinde in illorum quàm huius inuocatione frequentiores sunt.

Docet præterea, quid in amicorū funeribus fieri debeat, quæ res propter communem humani generis sortem considerari dignissima, adeoq; necessaria est, ne vel rigidi nimis in humanitatis leges peccemus, vel immodico luctu Christianæ fidei spem in dubium vocemus. Errant enim vehementer, qui vt fortes videantur, aut fidem suā ostentent, siccis oculis omnia vident, & barbaros imitari solent, quos funera cum gaudio & risu duxisse fertur. In contrariam verò partem declinant, qui dum luctus nimis indulgēt, gentibus nulla resurrectionis spe præditis similes fiunt, ad hæc Dei iudicia improbis querelis accusant, simulq; seipsos inani & irritò dolore cōficiunt. Media ergo via nobis tenēda est, quam suo exemplo nobis Christus monstrat. Deflet Lazari mortem Maria, & cum ea Iudei quoq; lachrymantur, qui vt ipsam consolarentur, aduenerant. Hos tamē aded non accusat aut corripiit Christus, vt potius suas quoq; lachrymas cum illis coniungat. Licet ergo amicorū funera cum lachrymis prosequi, vt eorū quoq; quorum adhuc magnus in repub. vel ecclesia vsus esse poterat, aut qui de his bene sunt meriti. Fecit hoc in Sara vxoris morte Abraham, in patris Iacobi obitu Ioseph, & filij Israel Moſem atq; Aaronem hæc vita defunctos pio officio defleuisse scribuntur. Sed & Stephanus publico luctu primitiua ecclesia ornavit. Nec enim nos stipites aut trūcos Deus creauit, quales ex hominibus facere conantur phantatici quidam, qui Stoicam illam à trūdēcy reducere student. Imò Isaias propheta non obscure eos reprehendit, qui bonorum obitu non commouentur. Iustus isa. 57. (inquit) perit, & nemo corde reponit: viri beneficentiæ colliguntur, & nemo intelligit. Sed modus in luctu funebri accedat (vt paulo ante monuimus) quem facile tenebunt, qui in Dei providentiā, quæ vitæ nostræ dies disposuit, & heram beatæ immortalitatis spem respiciunt. Et qui ista fidei veræ principia reconculsa seruant, hi ex moderato luctu & honorifica funerum deductione non vulgarem fructum percipiunt. Admonentur enim, quanta peccati vis sit, per quod mortē ingressam esse scriptura docet. Deinde communem omnium sortem in animum reuocant, & sibi quoque aliquando morientem esse recordantur. At vitruq; hoc ad penitentiam simul & bonorum celestium studium quàm maxime excitat, ne huius seculi commodis nos inescari patiamur.

Ceterum videamus, quæ fuerint Iudeorū de Christi lachrymis iudicia, quos in duas partes scissos Iudeorum dicit fuisse Iohannes scribit. Alij eisi illum nondum verè agnoscent, hunc tamen dolorē eius candidè interuersa de lachrymis Christi iudicia. præstantur, & quàm impensè Lazarum amauerit, ex lachrymis istis colligunt. Dicunt enim: Ecce, mis Christi iudicia.

Quid in amicorū funeribus fieri debeat.

enerant cum
Vbi posuisti
cesus. Dixit
ex ipsis dixit
X iste nō more
monumētum.
e lapidem. De
iam olet, qua
od si credide
ubi mortuus

vnā secum die
r, qui ad se
ur passim occurrer
sanctissimi opor
tione dignam ex
probe defuncti, qu
m solum audire
eius præsentia
ertit ad pedes ill
stremo, eji munda
& mortis passio
Christo occurrant
mendatione opor
negotij ratiū qui
erga nos Iudam
ultimū prodent
s fuerit. Vtā Na
ideo infremi
sepsum turbant
s commotus
pelierint inter
u sus se ingerere
lorem animi con
etiā obseruauit
ammato orri
arū Christi ad
se dixit, vt qui
memoremur, qu
sa fingenda esse
s vnice amabat
& animi dolorem
nim per omnia
ere hominem
& humanam

quomodo amabat eum. Imitemur istos, si quid simile cōtingat, & in meliorem partem ipsi
 terpretemur ea, quorum ratio nobis non plenè constat, ne iudicia nostra temere precipitandis
 niatores efficiamur, & nō modò in charitatis leges, verum in ipsius etiam Dei maiestati
 Imprimis verò quādo audimus quæ & quā acerba propter nos Dei filius fecerit aut passus
 ipsi quoq; ex eo colligamus, quanto ille nos amore prosequatur, & eius consideratione fidem
 confirmemus aduersus tentationū insultus, quibus illam satan euertere studet. Quoties ergo
 fame, vel in morbo grauiori, vel in exilio, vel in carcere, aut quauis alia calamitate animam
 gerit, te à Deo minus diligi, aut etiam prorsus negligi: tūc simul succurrat, Dei filium propter
 lachrymas modò, sed sanguinem quoq; sudasse & acerbissima quæq; passum esse, & prorsus
 procul dubio amari, neque illum passurum, ut saluis, cuius ipse tibi author est, iacturam faciat.

Sunt rursum alij, qui improbè cauillantur & aiūt: Non poterat hic, qui aperuit oculos
 cere ut & isle non moreretur? Ita verò nouam impietatis occasionem ex eo arripunt, quod
 considerandam Christi bonitatem atq; illius amorem excitare debebat. Et cōij
 gunt, quòd sententiam suam præcipit anter nimis proferunt, priusquam rei euentum viderent.
 enim eis constabat, ipsum Lazari mortem prohibere non potuisse? Vel cur non in mente
 resuscitari posse Christi virtute, quæ prius in Iairi filia et viduæ filio abūde declarata fuerat?
 hoc contenti, insuper miraculum in cæco nato editum vellicent, cuius veritas infinitis argu
 deprehensa & confirmata fuit, ut ne pharisæi quidem illud amplius negare poterint. Vnde
 in isto exemplo, quid soleant, qui in Christi negotio carnis sensum & humanam rationem
 Sunt hi aranearum similes, quæ venenum legunt ex floribus, qui apibus mellis materiam
 Innata enim illis corruptio omnia peruertit, & quia cauillandi occasione semper querit, in
 etiam euangelij odor illis mortiferus atq; lethalis sit. Tales hodie audimus, qui humane ritum
 nis negotium improbè vellicando clamant: Annon poterat facere Deus, ne peccaret Adam, si
 cum is peccauisset, annon eum viribus nouis instruere poterat, quibus ipse culpam suam
 acerba filij morte opus esset? Sunt autem eiusmodi quæstiones non minus impie quàm auariti
 dum ista querunt, non obscure in dubium vocant, quæcunq; de Christo & generis humani redem
 in scripturis traduntur. Similia his sunt, quæ nobis satan suggerit, si quando non omnia pro
 succedunt. Tunc enim voces eiusmodi audiuntur: Si ita me amat Deus, ut quidam prædicant
 me tantis morbi doloribus confici, cur egenum esurire, cur exilij molestijs exerceri, cur nouo
 die erumnis excruciaci patitur? Vel cur non his aut istis beneficijs seu miraculis fauorem acq
 ratem suam declarat? Et qui ista dicunt, ferè culpam in se nullam agnoscunt: Sed reuera
 linguam suam accommodant, ut hæc per ipsos aduersus Dei maiestatem efficiat. Quid enim
 isti dicunt, quàm quod ipse satan Christo dicebat: Si filius Dei es, dic ut lapides isti fiant panes.
 quod illi in cruce pendenti exprobrabant sacerdotes: Si filius Dei es, descendat nunc à cruce, et
 dit in Deo, liberet eum nūc, si vult eum: Dixit enim, Filius Dei sum? &c. Ad hæc ista dicunt
 rentant, dum ei præscribunt, deq; ipsius bonitate, quæ ipsi volunt, experimenta sumunt. Quis
 Israelita magno suo malo fecerunt, quando se illi tunc demum credituros dicebant, si carcerem
 ret in deserto. Quid autem ad ea spiritus sanctus in Psalmo. 78. respondet? Dominus (inquit)
 uit & exarsit, & accensus est ignis contra Iacob, & ira contra Israel em ascendit, &c. Et post
 Christus rursum infremuisse dicitur, cum istos de suis factis tam inique iudicare audiret. Ita
 ergo omnibus ijs Deus, qui similia dicunt aut faciunt, quod nos probe obseruare decet, ut carni
 stræ affectibus indulgendo, illius iram contra nos prouocemus.

Lazari sepul
 chrum.

Porro venit ad Lazari monumentum Dominus, cuius descriptio breuis interferunt, quæ
 raculi illustrationem facit. Nam spelunca fuisse dicitur, cui lapis impositus erat, os vel iugum
 obstruens. Ita verò veteres defunctorum corpora sepelire, & quasi inclusa diligenter obseruare
 bant, ut futuræ resurrectionis spem fouerent. Et debent etiam hodie funera honestè sepelire,
 remprim abijci corpora, quæ paulò ante spiritus sancti templa fuerunt. Cauendatamē super
 luxus, ne vel Christi merito aliquid derogetur, vel post mortem quoq; superbitè videamus
 tem eò venit Christus, lapidem remouere iubet, quem vel ipse verbi sui virtute è medio tollere
 per angelum auellere poterat, quod in ipsius resurrectione postea factum fuit. Sed cur non
 debetur

ministerio vri voluit, ut omni fraudis suspitione miraculum liberetur. Ita enim deuoluto lapide, Lazarum ibi iacentem & iam male olentem videre poterant omnes, & miraculi testes oculati fiebant etiam ij, quos in Christum pessime affectos fuisse modo audiuius. Et hac causa est, quod frequenter Deus impiorum opera vitur, quo magis eluceat ipsius virtus, quam illi in iustis artibus & incurabili pertinacia obscurare conantur. Est vero obseruatu dignissimum Christi exemplum, qui etsi hostium calumnijs commotus infremuerit, iisdem tamen non superatur, quo minus pijs benefaciat, & illud exequi pergat, quo Dei patris gloria illustratur. Et quod hic facit, hoc ipsum alibi et sepius quoque eum fecisse simus, quando inter Iudeos incurabiles & contumaces, sue virtutis & bonitatis exempla edere nunquam desijt, ne illorum malicia pijs & credentibus fraudi esset. Solentur ista nos aduersus mundi contumaciam, simulq; exemplum Christi imitemur, ne propter ingratos beneficentia studium omittamus, &c.

At hic mirabile quid accidit. Martha enim, quae Christi aduentum anxie expectarat, venientem studiose exceperat, & ab eo institutae fidei confessionem fecerat luculentam, vbi de lapide sepulchri remouendo verba fieri audit, mox exclamat: Domine, iam olet: quatuor enim dierum est. Hac autem dicendo euidenter ostendit, se nihil minus quam fratris resurrectione sperare, cuius spem paulo ante concepsisse videri poterat, & quam Christus non obscure confirmarat, cum dixisset: Ego sum resurrectio & vita, &c. Imò iam ipsa sibi impedimento est, quo minus frater resurgat, quod vnum tamen vnicè cupiebat. Ita frequenter ipsi nobis obstacula ponimus, et vix aliud tam facile est, quam eorum quoque fidem labefactari, qui constantissimi esse videntur. Simile quid Petro accidit, qui cum magno animo aquas inambularet, mox exorto validiori vento & fluctibus maiori aestu insurgentibus, metu superatus cepit subsidere. Fit hoc, quòd in nos & externam rerum speciem potius, quam in Dei promissiones respicimus. Magna ergo & diligenti cura nobis opus est, ut frequenti promissionum Dei meditatione fidem nostram foueamus atq; confirmemus.

Docet hoc in praesenti Christus, qui Martha sollicitudinem praeposteram & dissidentiam graui-
ter increpans, promissiones suas illi deuò in mentem reuocat. At enim: Nò me dixi tibi, quòd si cre-
dideris, videbis gloriam Dei? Ita verò vocat miraculū, quo Dei gloria mox debet illustrari. Et
sensus est: Quid de fœtore cadaueris iam puriscentis loqueris inepta? aut quid adhuc in mortui con-
templatione haeres, quae paulò ante audiuisi, quòd per me resurrecturus sit frater tuus, quòdque ego
resurrectio & vita sim? Quin ergo promissionis meae fidem habes, & ineptas carnis rationes omittis,
quae iam ante concepte am in animo tuo fidem labefactant? Ad hunc modum ipsi quoque illuoribus
impij respondere possumus, qui resurrectionem mortuorum negant, eò quòd videre non possunt, qua
ratione corpora vel olentia iam, vel dudum in cineres & terram redacta, vel etiam à feris & ocea-
ni monstris deuorata restituantur. Etsi enim haec carni impossibilia sint, Deo tamen hoc facillimum
est, qui olim totam hanc mundi machinam ex nihilo produxit. Et quia is promissiones dedit, qui-
bus resurrectio euidentissimè asseritur, non dubium est, quin illius gloriam magno cum gaudio visu-
ri sint in nouissimo die, quicunq; illis firmiter credunt: Est enim hic probè obseruandum, quòd Chri-
stus ait: Si credideris, videbis gloriam Dei. Vident impij quoque Dei opera, & Lazari resuscita-
tionem multi ex Christi hostibus spectarunt. At non vident gloriam Dei saluiferam, quae sola fide
de cerni & percipi potest. Per hanc ergo in Dei verbum respiciamus, & ita nobis ad salutem immo-
retur Christus, qui impij terrori esse consuevit. Nec tamen sufficere putemus fidem generalem siue
implicitam (ut scholastici loquuntur) nisi in praesentem vsu Dei promissiones accommodemus. Cœ-
perunt hoc in praesenti facere, qui cum Martha aderant fideles. Quia enim Christi mandatum au-
diunt, lapidem tollunt ab ostio monumenti, quàmuis nondum plene intelligant, quid futurum sit, &
Martha illum remoueri patitur. Est hoc obedientiae fidei exemplum, quam passim à nobis scriptu-
rarum, tamque Deo omnibus sacrificijs acceptiorem esse testatur. Et hic quoque eius effectum
pulcherrimum fuisse, in sequentibus audiemus. Vident enim ex mortuis resurgere Lazarum, &
Christi cognitione illuminari sunt, quot quot hac non maligno oculo spectarunt. Credamus ergo nos
quoque verbo eius, & praeceptis ipsius obtemperemus. Ita fiet, ut ipsi quoque gloriam Dei non modò
videamus, verum etiam regni eius heredes efficiamur per Iesum Christum Dominum nostrum: cui
debetur benedictio, honor, gloria & potestas in æternum. Amen.

Martha rursus
prodit suam in-
firmiorem.

Christus Mar-
tha dissidentia
corripuit.

R.

Iesus autem sustulit oculos sursum, & dixit: Pater, gratias ago tibi, quod me audieris. Ego autem sciebam quod semper me audis, sed propter turbam circumstantem hoc dixi, ut credant quod tu miseris.

VT homines mortem natura horrent, & frequenter eius metu multa præter officium faciant, ita nihil ad confirmandos animos efficacius est, quam si Iesum Christum vita & mortem periculum habere sciamus, & eos qui in hunc credunt, mortis tyrannide ita euasisse, ut ea ipsa aeternam potius quam ad interitum faciat. Ideo frequenter nos de isto spiritu sanctus in scripturis inuenit. Nam ut à promissione primis parentibus data exordiamur, ea Christum diaboli, & mortis quoque (quam is per peccatum inuexit) victorem esse docet. Apud Isaiam verò de Christo dicitur: Mortem absorbet in æternum, & absterget Dominus Deus lachrymam à conspectu. Et ipse mox ait: Mortui tui uiuent, qui corpus meum sunt resurgent. Apud Hoseam verò legitur: Num hoc epinicum canit: Vbi tuus est mors aculeus? Vbi tua inferne victoria? In euangelio quoque sæpe de hoc concionatur, ut cum Capite quinto dixit: Veniet hora, qua omnes qui in mortem sunt, audient vocem filij Dei, & prodibunt: et cetera. Imprimis verò hoc facit, quod nuper dixit: Ego sum resurrectio & vita: Qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, uiuet, & omnia uiuit & credit in me, nequaquam morietur in æternum. At quia uerbis egrè creditur, uita ipsa carnis sensui diuersum ingerit, operibus hoc ipsum declarat. Morbis enim in carnis morte propria medetur, ut ostendat se à morte præseruare posse quos uelit. Deinde ex ipsa uita nullus exciuit, inter quos Lazari resuscitatio facile primatum obtinet, quam Ioannes in hoc libro describere incipit. Qui locus diligenti consideratione dignus est, quia quid in mortis periculo præbeat docet, & ueram orandi rationem tradit, quæ cogniti perquam est necessaria.

Orditur autem à prece, & sublatis sursum oculis in celum ait: Pater, gratias ago quod me audieris: & cetera. Vbi nemo putauerit, illum uirtute aliena Lazarum à morte præseruasse, & precibus illi opus fuisse quibus eam impetraret. Alibi enim nullis omnino precibus præmiracula & signa edit, & pro suo in omnes creaturas imperio morbis, uentis, fluctibus & alijs demonibus præcipit, qui mox illius iussis obtemperant. Et quoad mortuorum suscitacionem, quoque in sua potestate esse docet, quando (ut supra ex Capite quinto diximus) fore ait, & monumentis sunt, sua uoce audita resurgant. Adhuc discipulos sua potestate instruxit, ut præmiracula fecerint, quæ plerumque absque precibus in ipsius modo nomine ediderunt: quod præmirabile fuisse, nisi hæc mandandi liberam habuissent potestatem. Cur ergo (inquis) uos non præmiraculis aduersariorum confutatis, qui ipsum Dei hostem esse, & cum diabolo occultis conuertiunt, cuius uirtute & auxilio omnia sua faceret. Orat ergo, ut reipsa resisteret, & uirtute & obedientia sua patrem nobis placauit, quem primi parentes sua ambitione & inobedientia offenderant. Præterea suo exemplo nos ad preces excitat, in quibus nos frequenter esse debere quidem imprimis, quando mortis terrores instant, qui non alia quam diuina ope propulsari possunt. Ideo Psalmus 107. qui morbis debilitantur, ad Deum confugere iubentur, & eius auxilium precantur. Et Iacobus Apostolus ait: Infirmatur quis inter uos? accersat presbyteros ecclesie, & oratione ungent eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei seruabit laborantem, erigetque eum. Deinde & cetera. Quo loco ridicula Papistarum superstitio arguitur, qui ex Symbolo, quo docentur, non adumbrabatur (quod olim in ecclesia adhuc frequens erat) sacramentum scire, & tam mortis adhibent, quod Apostoli ipsi adhibebant, quos ex mortuis restitueret uolebant. Ad hæc tradendi rationem tradit Christus, aut potius alibi diligenter traditam nunc proprio exemplo confirmat. Sunt ergo hæc nobis singula ex ordine consideranda.

Isa. 25. & 26.

Hos. 13.

Christus patrem
inocuat.

Primò oraturus solius patris meminisse, non Elie aut Elisei, quorum ministerio olim mortuos excitatos fuisse non ignorabat. Num ergo illum nos quoque invocare debemus, Docent hoc passim sacra litera. In Psalmo certè quinquagesimo, cum externa sacra Deus ceu inutilia reiecit, & re- cultus rationem in sui nominis invocatione constituit, sic dicens: Sacrifica Deo laudem, & per- solus altissimo vota tua: In die tribulationis invoca ME, & eripiam te, & glorificabis me. Ipse autem Christus Matthei sexto capite ait: Sic orate vos: Pater noster qui es in caelis, sanctificetur nomen tuum, &c. Quae verba soli Deo convenire, notius est, quàm ut multis oporteat demonstrari. Es sunt huius doctrinae rationes gravissimae. Primò enim invocari debet, qui nostras res novisse & preces ex audire potest, quando sepe fit, ut cordis nostri molestiam nullis verbis explicare possimus. Atqui solus Deus animos nostros perspicuos habet, solus ubique praesens est, & omnia audit atque videt. Ergo ad hunc solum preces nostrae dirigi debent. Vnus est hac ratione olim Solomon, quando in templi dedicatione populo veri Dei cultum & invocationem diligenter commendabat. 1. Regum capite octavo. Et apud Isaiam pij clamant: Respice de caelo Domine, & de habitatione sanctuarij tui & gloriae tuae vide. Et mox docent, cur vnus Dei opem implorent: Quia tu es pater noster. Ab- rraham quippe nos non cognoscit, neque Israel nos novit: tu Domine pater noster es, redemptor no- ster, nomen tuum ab aeterno. Et ergo gravis & multiplex illorum error, qui Divos invocant, & pro afflictionum diversitate preces & vota sua inter illos distribuunt. In creaturas enim transferunt glo- riam, quae vni & soli Deo debetur, & ita simul turpissimo ingratitude vitio sese polluunt. Pec- cant item in ipsos Divos, quando illorum nominibus ad idololatriam & superstitiones abutuntur, qui sanguinem suum pro asserenda Dei gloria fuderunt. Sed & Divorum exemplis conuincuntur, qui cum de antecessoribus suis honorifice sentirent & Dei beneficia in illis agnoscerent, neminem ta- men ex illis invocandum esse putarunt, sed ab eo opem perebant, qui in illis iuvandis olim suam boni- tatem atque potentiam declarauerat. Hos ergo & cum his Christum Iesum imitemur, neque nobis durum & inexorabilem fingamus Deum, qui suam opem nobis sua sponte offert, nosq; ad sui nomi- nis invocationem inuitat.

Christus solum patre invocat.

Deinde gestum Christi orantis Euangelista describit, Quod nimirum oculos sursum ad caelos sustulerit. Non debet autem ex eo perpetua regula constitui, ad quam oraturi omnes astringantur. Alibi enim iubet eos in cubiculum ingredi, ubi caelum videri non potest. Et publicanum defixis in terram oculis preces fecisse legimus, quas Deus sibi acceptissimas habuit. Fit etiam frequenter, ut vel carceribus angustis conclusi, vel morbis debilitati, neq; manus neque oculos in caelum attollere possimus. At amen tam aegrotos quàm captivos à Deo exaudiri, Psalmus 170. testatur. Quid, quòd lonas in ventre cati delitescens, & ad maris abyssos vsque demersus, ad Deum clamavit, à quo be- nignè exauditus est? Itaque Dominus non ad certum gestum nos astringere, sed potius animi ad precandum rectè compositi exemplum praebere voluit. Quia enim oratio colloquium est cum Deo, nunquam rectè precabimur, nisi animum à terra & terrenis studijs in caelos, & quasi in Dei conspe- ctum eleuemus, atque nobis cum illo negotium esse cogitemus. Nam nisi hoc fiat, vel cupiditatibus nostris abstracti, inter orandum quoque circa carnis studia & pessimas cogitationes occupabimur, quae preces nostras non irritas modò, verum etiam Deo inuisas reddent: vel crassas de Deo imagina- tiones concipiemus, & tantum non idololatra efficiemur, dum veri Dei cultores videri volumus. Ideò scriptura oraturos in caelum suspicere, id est, relictis terrenis & carnalibus caelestia & diui- na meditari iubet, ut in rem presentem intenti, nihil eorum admittamus, quae nos à Deo reuocare, aut nostrum cum illo colloquium interturbare possunt. Est hoc factu difficillimum. Est enim cor- bonis (ut propheta ait) profundum, & breuissimo temporis momento per diuersissimas cogita- tiones peregrinat. Et quia eius fragmenta praua, cogitationes verò (ut rursum scriptura docet) va- nae sunt, non parui laboris est, animum reluctantem & ad terrena procliuiem in caelestium confide- rationem totum subuehere. Accedit tamen his omnibus satan, qui ut omnibus bonis atque pijs stu- dijs aduersatur, ita suis suggestionibus preces imprimis turbare studet, in quibus precipuum salu- nis praesidium nobis repositum esse novit, dum in hysce terris peregrinamur. Et quantum hac omnia possint, ipsa experimur, quando vix vnquam datur, ut orationem dominicam ex ordine recitemus totam, quin aliud quid nobis in mente veniat. Qua in re nobis ipse Dominus probè consuluit, quan-

Gestus Christi orantis.

do non breui modo precandi formula omnia complexus est, quae nobis necessaria sunt, ut in
 eius partes ita constituit, ut singulae nobis plena & perfecta precationis loco esse possint. Primum
 enim, ut ipsi quoque ad Christi exemplum nosmetipsos excitemus. Quod commodissime & magis
 fructu fiet, si Dei maiestatem nobis ob oculos ponamus, & simul cogitemus, quam necessarium
 ut illo propitio utamur, atque ab eo exaudiamur. Accedat hinc meditationibus discipulorum, quae
 nis laesivientis cupiditates & malarum cogitationum fomenta reslinguamus. Haec enim
 ieiunij nomine comprehendit, quod neque temporibus certis alligari, neque in superficiali
 discrimine constitui debere, alibi diximus. Ieiunandum enim est, quando carnem spiritum
 fieri sentimus, & tunc illi subrahenda sunt, quaecumque eam ferociorem aut laesivorem facere
 fuerunt, qualia sunt cibi deliciores, vini usus liber alior (ab intemperantia enim &
 Christiani nunquam non abstinere debent) vestitus splendidior, tori conjugalis consortium, &
 alia sunt eius generis. His enim subductis caro in ordinem redigitur, quod minus animam ad
 stium bonorum & divinae maiestatis meditationem subvolaturum remorari aut detinere possit.

A gratiarum
 actione ordi-
 tur.

Sed audiamus Christum precantem, qui a gratiarum actione exordium faciens ait: *Gratiarum*
 ago tibi, quod me audieris, &c. Ex quibus verbis apparet, illi prius cum fremeret & in spiritu
 turbaretur, tacitas preces fudisse, vel saltem hunc fremitum & animi conturbationem apud
 precationis loco fuisse. Nam huius rei exempla in scripturis non pauca habemus. Moysi certe
 re rubrum stanti & tota mente perturbato dicebat Deus: Quid clamas? At qui nullus clamor
 illo facti sit mentio, sed clamoris instar erant animi afflicti & de Dei gloria populique saluti
 pie cogitationes, quas ille non sine precibus secum in animo voluebat. Et in Psalmo duodecimo
 propter gemitum inopum se exurgere velle ait Dominus, & ita testatur hunc ab se audiri &
 Dauid quoque fugas & lachrymas suas à Deo observari dicit, & inde colligit, se illo propitio
 Quò etiam illud Pauli referrì potest, ad Rom. capite octavo dicentis: Spiritus simul suble-
 firmitates nostras: quid enim oremus ut oportet non novimus: sed ipse spiritus postulat pro
 spirij inenarrabilibus: Qui verò scrutatur corda, novit quis sit sensus spiritus, quia fecundum
 postulat pro sanctis. Sunt haec plena consolationis. Docent enim nos tunc quoque exaudiri, quò
 mi nostri desiderium praedolore ne exprimere quidem verbis possumus. Quia nostra relatio
 quaquam opus habet Deus, cui satis est, si animum nostrum per speculum habeat. Interim
 mur hoc Christi exemplo, inter precandum imprimis requiri gratiarum actionem, & ab eam
 dissiè exordium fieri posse. Per hanc enim ante accepta Dei beneficia in memoriam revocari
 & bonitatis ipsius consideratione in fide confirmamur, quae sola preces nostras Deo acceptas
 caces facit. Ideo sancti tunc quoque, quando gravissime premuntur, inter precandum à discipulis
 ordi solent, quae Dei bonitatem & potentiam aliasque eius virtutes predicant. Et de hoc
 tionis dominicae initium non obscure admonet, quod est: Pater noster, qui ei in caelis. Quò
 aliud quàm Dei paternam bonitatem & eiusdem caelestem & toto mundo excellentiorem ma-
 tem summamque in omnes creaturas imperium predicamus: ut horum consideratione confirmati
 dubitemus nos ea accepturos esse, quae ex eius praescripto petimus? Est ergo turpissimum illud
 tor, qui perpetuas querelas cient, & ita in Dei conspectum non preces, sed bellinum volu-
 runt, quo Dei rigorem & iniquitatem accusant. Neque est, quòd se eius rei graues causas
 dicant, eò quòd perpetuis malis atque aduersis exerceantur, & proinde non habent ali-
 tiarum actionis materiam. Annon enim homines creati sunt à Deo, qui illos vel non creati
 stias facere poterat? Annon animam ab illo acceperunt rationalem & beate immortalitatem
 cem? Annon verbum suum illis reuelat, quò docet, monet, consolatur? Annon pro illis etiam
 est Dei filius, quò nullum beneficium maius excogitari poterat? Et ut de solis afflictionibus
 mus, annon gratiarum actionem meretur Christi bonitas, qui crucis suae socios facere dignatus
 propter peccata gravioribus supplicijs multare poterat? Observari ista Apostoli, quò ex
 & Deum glorificasse Lucas scribit, quòd digni habitii fuissent, qui pro Christi nomine affligentur
 Quòd si verò his reliquum afflictionum usum addas, qui multiplex & saluberrimus est
 docemur mox videbis, non temerè à Paulo scriptum fuisse, quòd pij illis gloriantur. Preces
 cessant, qui in Dei conspectu porcorum instar grunniunt, et solis aduersis intenti, quibus

Psalm. 56.

reliqua Dei beneficia negligunt, neque etiam obseruant, quid ipsorum saluti conferat, aut quid requirit Dei gloria, cui nos totos consecratos esse decet. Semper verò nostris oculis obuersetur Christi exemplum, qui à gratiarum actione orditur, quando miraculum illud facere instituit, propter quod hostes suos de ipso occidendo consilium capturos esse sciebat.

Quid verò illud est, pro quo gratias patri agit? Quòd me audieris, inquit. Et mox addit per expositionem: Ego autem sciebam, quòd semper me audis. Quibus verbis summum inter se & patrem consensum exprimit, cuius vera & propria causa est, quòd cum illi coeternus & coessentialis sit, vna quoque & eadem patris & filij voluntas sit oportet. Vnde rursum hoc etiam colligitur, quòd etsi orer interdum filius, propria tamen virtute instructus sit, neque quicquam precario accipiat. At ne quis interrogaret, Cur ergo orat? ipse mox subiicit: Sed propter turbam circumstantem hoc dixi, vt credant, quòd tu me miseris. Quae verba D. Chrysostomus pulchrè & proprie interpretatur, sic scribens: Non dixit, vt credant me minorem, & quòd diuino indigeam auxilio, sine quo nihil facere possum: Sed, quòd tu me misisti. Sic enim ponit, veram orationis causam, ne me Deo contrarium ardeant, ne dicant me non esse à Deo, vt secundum voluntatem tuam me hoc fecisse ostendam. Ego (inquit) sciebam, quòd semper me audis: hoc est, vt fiat voluntas mea, non indigeo precibus ad persuadendum: vna enim voluntas est. Ad quid ergo preces? propter infirmiores. Haec Chrysostomus: quae propter eos ascribere libuit, qui Seruetanorum argutijs decepti, ad eos locos offendunt, in quibus aliquid humiliter de seipso Christus loquitur, neque interim ad assumptam humanitatis dispensationem & eius mysterium respiciunt. Sunt autem in hisce Christi verbis quaedam propius inspicenda.

Primum, quòd se semper exaudiri dicit. Semper ergo pro nobis intercedit & orat. Est enim eternus sacerdos secundum ordinem Melchizedech. Psalmo centesimo decimo. Et perpetuum semperque efficax est apud patrem mortis eius meritum: & ideo Apostolus dicebat: Christus est, qui mortuus est, imò verò qui etiam est excitatus, qui etiam est ad dextram Dei, qui etiam postulat pro nobis. Quibus iam illud nostri Euangelista addi debet: Si quis peccauerit, advocatum apud patrem habemus, Iesum Christum iustum, &c. Idem preces quoque nostras suo spiritu regit (vt paulò ante diximus) vt in nomine eius facta apud Deum pondus habeant, sicuti infra pollicebitur. Constat ergo hic eorum superfluitio, qui diuis mediatoribus opus esse putant, & proinde preces suas ad illius potius quam ad Deum dirigunt, adhuc gloriam, quae vni Christo debetur, in eos transferunt, qui illius serui fuerunt. Praeterea consolationem dulcissimam habet iste locus, quae sola in tentationibus conscientiam nostram exhilarare potest, si nimirum cogitemus, nos intercessorem habere Iesum Christum, qui cum filius ille Dei dilectus sit, semper à patre exauditur, & ideo hic propter illum nobis propitius erit, etsi iniquitatum nostrarum ratio (vt Dauid Psal. 56. ait) nos longè superet. Quanta enim intercessionis ipsius vis sit, ex precatione ea apparet, quam habuit pro hostibus, qui ipsum in crucem suffigebant. Pater (inquit) ignosce illis, nesciunt enim quid faciant. Nam mox illorum aliqui visis signis, Dei filium agnouerunt, & eum publicè confesi sunt, cui paulò ante ignominiosè insultauerat: & in die Pentecostes aliquot millia eorum ad fidem Christi transferunt, quos mortis illius auctores fuisse Petrus dixerat. Acto. 2.

Deinde docet exemplo suo Christus, quae ratione fieri possit, vt nostra etiam preces apud Deum rata sint. Si nimirum eadem velimus quae Deus, et nostras petitiones ipsius voluntati subijciamus. Obseruauit hoc Christus vnicè, & quidè tunc etiam quando acerba & ignominiosa mortis contemplatione caro tota exhorrescebat. Etsi enim calicè istum à se transferri cuperet, mox tamen subiiciebat: Verum tamè non mea, sed tua voluntas fiat. Quam precandi formulam nobis quoque praescripsit, quos dicere iussit: Fiat voluntas tua quemadmodum in caelo, sic etiam in terra. Neque hoc alicui graue aut molestum videri debet, quando Deum nobis patrem, voluntatem verò eius instam, sanctam, bonam nobis salutarem esse constat. Haec enim est voluntas Dei (inquit Paulus) vt omnes homines salui fiant, & in veritatis cognitionem adducantur. Quae in re medijs varijs & diuersis vritur, & interdum ijs, quae carni admodum molesta sunt. Sed tunc cogitemus ira nobis opus esse, & proinde carnis sensus atque cogitationes per fidei obedientiam bonae Dei voluntati subijciamus. Quòd qui faciunt, eorum preces exaudit Dominus: & quamuis neget quae caro postulat, ea tamen largi-

Pro quo Christus gratias agit.

Christus semper pro nobis intercedit.

Quomodo nostra preces ratae fiant.

Finis omnium
Christi actio-
num.

ur, que ipsis vitia & salutaria sunt. Quod ergo multi hodie nequicquam clamant, ex se pro imperio se nimis Deo prescribunt, & nisi statim ipsorum votis annuat, querelis & iniuria aduersus illum insurgunt: digni plane, qui flagellis durioribus castigentur, vt Deo subesse dicantur. Postremo finem & usum omnium eorum indicat Dominus, que ab ipso vnquam dicta sunt. Et sic, vt credamus, quod pater ipsum miserit, id est, quod ipse sit Christus & pater humani generis seruator. Ita hunc locum Ioannes ipse infra Capite vigesimo exponet, vt de illius loquens addit: Hæc scripta sunt, vt credatis, quod Iesus est Christus ille filius Dei, & videntes vitam habeatis per nomen eius. Ergo minime sufficit historica sermone, miraculorum, neq; mortis & resurrectionis Christi cognitio, nisi ad suum scopum ista omnia dirigantur, quæ alibi monuimus. Quapropter in scripturis ita nos versari conuenit, vt discamus Iesum Christum eternum esse Dei filium, qui in carne assumpta totum nostræ redemptionis negotium obierit, & inde in eius merito spem salutis omnem collocemus, illum vnum audiamus, & eidem obtemperemus in omnibus. Illi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in æternum. Amen.

HOMILIA CIX.

Et cum hæc dixisset, clamauit uoce magna: Lazare, ades dum foras. Et qui fuerat mortuus prodijt, manus & pedes uinctus fasciis, facies autem eius sudario erat obuincta. Dicit eis Iesus: Soluite eum, & sinite abire. Multi ergo ex Iudæis, qui uenerant ad Mariam, & spectauerant quæ fecerat Iesus, crediderunt in eum. Quidam autem ex iplis abierunt ad Phariseos, & dixerunt eis, quæ fecisset Iesus.

Christus mor-
tis uictor &
uitæ author.

Omnis scriptura unanimi consensu testatur, Iesum Christum mortis victorem & uitæ autorem esse. Vnus autem eius doctrine est, vt salutem in ipso vno queramus, & in eius ratione intrepidi stemus aduersus mortis terrores & quæcunque alia satan excitat, quibus ipsam stram euertere conatur. At quia carnis infirmitas in hac re multis adimiculis opus habet, Iesus hoc ipsum operibus docet, dum miraculose multa facit, que humanas vires superant, & totius creature Dominum esse testantur. Inter que præcipuum est, quod non modo omnes morbos verbo pellit, verum etiam nonnullos ex morte in vitam reuocauit: vbi suum in illam rium subinde ceu gradibus quibusdam illustrius reddidit. Primò enim lairi cuiusdam præteritæ nagogæ filiam recens defunctam, vitam illico restituit, ne ipsi longa ad eam rem præparatio op- puiemus. Deinde ne quis hanc non ex morte, sed ecstasi aliqua reuocatum diceret, vidua cuius filium resuscitauit, qui iam ad sepulchrum efferebatur. At quia hoc quoq; hostium calumnia- spicionem trahi poterat, additur his modò Lazarus, quem se absente mortuum & sepultum, quartum diem in sepulchro agentem & putrescentem, miraculose in vitam hanc reduxit. Quæ storiam Euangelista in præsentia sic describit, vt & diuina in Christo virtutis argumenta certè proponat, & omnem dolis fraudis que suspicionem procul remoueat. Est autem factum hoc ad- inspicendum, vt eius consideratione aduersus mortis terrores armemur, cõfirmemur, ac in resurrectionis, que sola hos lenire atq; proffigare potest.

Primò finis precibus ad patrem, alia uoce clamauisse dicitur Christus. At qui ecclesiæ te, aut etiam solo nutu illum excitare poterat. Sed primò cauet, ne in Magie aut incantationum spicionem incurrat, qua hostes ipsum non semel granare conati sunt. Scimus enim exortatæ citatum artium sectatores ferè susurris & confuso murmure vti, quo concepta quedam virtus sine gestibus certis proferunt: & ita quidem, vt in vultu quoque animi vel conterriti, vel ad indicia appareant. Ne ergo ex eorum numero esse videatur, clara uoce & verbis distinctis Dominus, simulque animo præsentia & intrepido rem hanc omnem peragit. Deinde verbis præteritæ nobis commendat, qua homines quotidie ad vitam nouitatem excitantur, & qua vitam

Christus alium
clamat Lazari
resuscitaturus.

sciscitabimur. Cuius cognitio in eum finem nobis seruit, vt de mortuorum resurrectione minus dubitemus, & audita in euangelio Christi voce ex peccatorum luto absq; mora surgamus, ne ipsis defunctorum cadaueribus stupidiore esse putemur, que olim per illam excitata resurgent.

Quid autem Iesus clamauerit, audiamus. Lazare, ades dum foras. Nomine proprio illum vocat, ne quis alium huius loco resuscitatum fuisse putet. Simul vero ostendit, mortuos quoque eodem modo ad se loco esse, quo prius fuerunt, cum in viuis agerent: & ideo supra amicum nominauit, quem vita defunctum esse sciebat. Est hoc plenum consolationis, & docet, Christum suorum nunquam oblitisci, & ne morte quidem eos ab illo separari posse, quorum nomina in caelis scripta sunt. Deinde suum in mortem imperium non obscure exprimit, dum mortuo loquitur, & eundem nomine suo compellat, quidue fieri velit imperat. Imo ex hoc apparet, illum verum esse Deum, qui solus vocat ea que non sunt, vt sint, id est, qui verbi sui virtute omnia ad futurum producit. Quid enim hic fit aliud, quam quod in mundi creatione factum fuisse Moses scribit, quando ad Dei iubentis aut euocantis vocem omnia ex nihilo prodierunt? Facit huius consideratio multum ad nostram institutionem atq; consolationem. Admonet enim, vt huic tam potenti domino libenter obediamus, neq; de promissum eius fide dubitemus, qui vt verax, imo veritas ipsa est, ita quacunq; pollicetur, reuera prestare potest.

Facit ad huius confirmationem, quod absq; mora Lazarus rediuuis prodijt, id quod diligenter admodum describitur. Tunc (inquit Ioannes) qui fuerat mortuus, Lazarus nimirum, no alius eius loco. Quid vero is fecit? Prodiit ex sepulchro videlicet. Itaq; subito non animam modo, que a corpore recesserat, sed cum illa vires quoq; pristinas recepit, vt prodire & incedere posset. Adhuc quomodo prodierit, indicatur: Manus & pedes vinctus fascijs, facies autē eius sudarium erat obuincta. Quo loco nonum miraculum interpres obseruauit, quo factum est, vt prodire posset, qui manus pedesq; vinctus aut fascijs sepulchralibus constrictos, adhuc faciem velatam atq; inuolutam habebat. Quod si cui absurdum videretur, is D. Augustinum sibi respondentem audiat: Quomodo processit ligatus pedibus miraris, et non miraris quia surrexit quatriuauus? In utroq; potentia Domini, non vires mortui, & c. Voluit autem Dominus Lazarum eo ornatum in hominum conspectum venire, quo in sepulchrum positus fuerat, vt minus suspitionis haberet miraculum, simulq; rei nouitas spectantium animos magis permoueret. Nos autem obseruemus in hoc spectaculo communem omnium nostram conditionem. Fuit Lazarus hic (vt omnes circustantiae docent) vir diues, illustris & charus omnibus. Quid vero idem ille ex suis opibus secum in sepulchrum detulit? Nihil prater sudarium, quo facies illa grata & honorata toti populo inuoluta, & fascias, quibus instar rei in iudicio sistendi ligatus fuit. Nec temere veteres hunc sepeliendi morem obseruauerunt. Quia enim in facie potissimum apparet lurida mortis species, illam velari voluerunt, quod hodie etiam ob eandem causam plebs gentes obseruatur. Deinde fascijs quoq; ligandos putarunt, quos olim nouissimo die ad tribunal filij Dei iudicio sistendos esse sciebant. Est hęc omnium nostrum conditio. Nam vt Apostolus ait, nihil inuolimus in mundum, nec quicquam ex eo efferre possumus: quibus illud Iobi consentit: Nudus egressus sum ex utero matris mee, nudus etia reuertar. In quorum consideratione si diligentius uersemur, quantum Deum immortalem ex nostra petulantia, libidine, fastu, auaritia & reliquis stultis curiosis decederet? Nunquam certe vultum ad meretricias illecebras componerent, neque suo faciem depingerent, qui qualis ea olim futura sit cogitarent. Non item opes immodicas colligerent tanto studio pleriq; homines, neq; ob amissas tam impatienter dolerent, si omnium animis astipellatili ad fastum instructa, vel palatiorum insanis adificationibus superbirent, si suum hunc sepulchrum ornatum & funebrem domum animo suo recolerent, in qua somnum illum extremum dormituri sunt. At quia hęc pleriq; negligunt, & consulto sibi ipsi blandiuntur, vt omnes de morte & nouissimo die cogitationes excutiant, no mirum est, si peccata peccatis indies accumulent, in quibus tandem male pereunt.

Sed ad Christum redeamus, qui cum Lazarus pedes manusq; adhuc vinctus prodijisset, astantibus Christus Lazarum soluit, & sinite abire. Quod ad miraculi confirmationem facit, et omni fraudis suspitionem soluit.

Lazarum nomi
ne compellat.
Lazarum resur
git.

Christus Laza
rum soluit in
bet.

amant, ex u
is & iniqua
Deo subesse
vngam dila
Christus & p
exponer, v
ille filius De
um, mir acul
dirigantur, qu
Iesum Chri
zorum obser
& eadem ob
men.

ades dum fo
tus fascijs, fa
soluite eum, &
am, & specta
autem ex ip
s

victorem & v
eramus, & in
cit at, quibus
culos opus hab
vires superat
non modo omni
vbi suum in ill
i cuiusdam pra
i preparatone
ceret, vna cau
ostium calame
um & sepulch
hanc redacti
eis argumenta
em factum hoc
firmat autem

us. Atqui occu
ie aut incant
enim exortit
cepta quadam
el conterrui
& verbis disti
Deinde verbis
& qua vult

ne illud liberat. Nec enim videndum modo verumetiam palpandum exhibet omnibus, quem mortuum esse sciebant: ne quis illius loco phantasma aut spectrum aliquod suscitatis fuerit. Adhuc liberum ei facit, ut quò velit abeat, & ut prius hominum confortio fruatur. Quod si cisse, in sequenti Capite audiemus, ubi in domo Simonis cum Christo & reliquis conuivisse dicitur. Ergò verè & perfectè resuscitatus fuit in vitam, cuius beneficio ad aliquod tempus resuscitatus est. Est autem hoc loco observatu dignissimum, quòd non ad se illum recepit Christus, (ut agyria & incantatores, vel artis suæ ostentatores solent) eum hinc inde circumdantibus, res in sui admirationem adduceret. Non enim priuatam gloriam ambiciosè quasiuisset, quæque aliquid fecit ad ostentationem, sed actionum omnium finis atque scopus ipsi fuit Dei patriæ & hominum salus, cuius ergò in mundum venerat. Hunc ipsum scopum omnes quoque res positum habeant, quicunque in sua vocatione cum laude & fructu versari volunt, de sua gloria aut nominis sui existimatione nequaquam solliciti sint, nisi quatenus ea cum Dei gloria hæc est: quòd alibi Christum observavisse scimus, & post hunc apostolos quoque, si quando de gloria & evangelij veritatem in se oppugnari senserunt. Confutantur igitur hoc loco superstitionum errorum nundinatores, qui ut eximij Diuorum cultores esse videantur, illorum ossa, vestes & cunctaque inuenire possunt reliquias circunferre, & per has edita miracula non verbis modo dicere, verumetiam depicta ostentare solent: ita verò inani superstitione simplicium mentes decipiunt, & sub religionis prætextu honorem & commodum priuatam quarunt, digni, qui cum Simonem & omni suo questu ad coruos relegentur.

Typus resurrectionis uniuersalis.

Ceterum ut totius historie & miraculi huius usum verum teneamus, principij obtemperamus, Christum vitæ & mortis imperium habere. Quòd cum hîc euidentissimè probauerit, illud reuera humani generis seruatore esse, quem olim Deus promiserat. Deinde typum resurrectionis vel uniuersalis resurrectionis historia hæc continet, qua illius fides cõfirmetur. Vnde etiam minus specimen dare eius, quòd Capite quinto dixit: Veniet hora, qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem filij Dei, & prodibunt. Quem admodum enim Lazarus ipse, qui mortuus & pulvis fuerat, rediuuus prodit, non alius eius loco: Ita nos ipsi olim resurgemus ipsam corpora, quæ vel morbis vel alio mortis genere consumpta fuerunt, at tamen non corruptibilia, sed nunc sunt) sed clarificatis & nulli posthac corruptioni obnoxijis, sicuti Paulus in priori ad Corinthios capite decimoquinto docet. Nam ut talia sint res ipsa exiguit, ut vel celestis glorie conficiantur, vel perpetuis & nunquam finiendis inferorum supplicijis sufficere possint. Extant autem resurrectionis futura testimonia passim, qua quia alibi produximus, eadem repetere non est operæ, que scripturis modò illa probari potest, verumetiam rationibus & argumentis sollicitè qua veteres hoc imprimis obseruauerunt, quòd Dei iustitiam sine corporum resurrectione consistere posse viderent. Si enim iustus est Deus, pijs quidem sua præmia retribuet, impijs scelerum pœnis mulctabit. At istud in hac vita rarissime fieri videmus, imò plerumque in fictionibus perpetuis exercentur, impijs interea securè voluptuantibus. In futuro igitur iudicij & iustitiæ locus erit. Deinde voce Christi excitatus Lazarus est sepulchro prodit: illam illam nouissimam virtute Christi omnes excitabimur, & tunc non terra modo, verum mare (ut in Apocalypsi scribitur) & omnes aliæ mundi partes suos mortuos reddere cogentur, quia hoc voce & virtute filij Dei confici oportere scriptura docet, omnem simul dubitationem nostris tollit, & eorum rationes confutat, quibus hoc factu impossibile videntur, ea quæ pora alia in terra compurescant, alia flammis in cinerem redigantur, alia in aquis dissoluantur multa à piscibus, volucribus & feris deuorentur. Sed si illa resuscitari impossibile putentur, qua ratione factum sit, ut eiusdem verbi æterni virtute totus hic mundus è nihilo prodierit, item ratio fuerit, quòd ad Christi vocem leprosi mundati sint, febres & morbi dissipati, fluctus que cessarint, & Lazarus iam putrescens subitò viuus & sanus resurrexerit. Quæ ita esse non possint negare, nisi scripturas simul omnes negare velint, absurdam namque tuorum resurrectionem in dubium vocare, quam eiusdem Christi virtute confici oportere.

Ermiter ergo teneamus hunc nostrae fidei articulum, qui in aduersis efficacissima consolationis argumenta suggerit, & simul excitat, vt futuri iudicij memores sancte viuamus, sicuti alibi prolixius diximus.

Continet praeterea historia haec allegoriam pulcherrimam, quam cum veterum nonnulli obseruauerunt, eademque ad illustrandum salutis nostrae negotium non parum faciat, minime praetereunda esse videtur. Est enim Lazarus hic omnium nostrum typus, quo docemur, vt nos redimi & saluos fieri oporteat. Fuit is vere mortuus, & quartum iam diem in sepulchro agens computrescere coepit. Ita nos omnes in delictis mortui sumus, & graui legis pondere oppressi, ex morte ista non possumus resurgere, sed indies magis & magis computrescimus, quando pluribus quotidie & nouis peccatis nos ipsos grauamus. Vt autem Lazarus prodiret, lapidem prius remoueri oportuit, vnde fetorem grauem oriuntur esse Martha sciebat. Ita vt ex peccatis aliquando surgamus, Legem aperire & rem eius sensum explicari necesse est, vt illorum fetor tam nostris quam aliorum omnium naribus & sensibus ingeratur. Nisi enim hoc fiat, nunquam agnoscemus nos miseros esse, neque de salute serio cogitabimus. Blanditur enim nobis peccatum, & ea est nostra infelicitas, vt tunc nos omnium felicissimos putemus, quando sceleribus toti sumus obruti. Ideo Christus Matthaei quinto capite verum legis sensum ita eruit, vt ex eo omnes peccati conuincamur, & ab eo articulo praedicandi incitum facere iubet apostolos, quando praecipit, vt penitentiam primum omnium doceant. Quod quantum diligentia illi fecerint, vel vnica Pauli ad Romanos epistola abunde testatur. Porro non sufficiebat sepulchri lapide remouisse, sed Christi vocem accedere oportuit, quae Lazarum excitaret. Ita Lex quantumuis explicetur, neminem a peccatis & morte animarum liberat, sed euangelij vox accedat oportet, quae remissionem peccatorum, adhaec iustitiam, satisfactionem, vitam & salutem ipsam in Christo nobis praedicat. In his vero omnibus alta voce & clamore magno opus est, eo quod inuata nobis corruptione impeditur, ea difficultate admittimus, quae carnis nostra desiderijs contraria sunt, Ideo prophetae vocem instar tubae exaltare iubentur, & Ioannem bapristam Spiritus sanctus vocem clamantis vocat, & vehementer errant, qui hodie Dei verbum ita praedicari volunt, vt nemo de se dici sentiat, sed in commune modo proponatur, quid nos facere velit Deus. Ea enim est nostrum stringentis corruptio, vt licet animi ipsi sentiantur, vix tamen obrineas, vt serio penitentiam agant, & vitam emendent, qui peccatis assueuerunt. Ceterum prodiit quidem ex sepulchro Lazarus, sed manus pedesque uinctus adhuc est fascijs sepulchralibus, & insuper faciem sudario obuolutam habet. Ita est per Christi verbum & spiritum ad uitae nouitatem excitemur, manent tamen peccati & carnis reliquiae, quibus constringimur, vt minus expedit in Dei vijs ambulemus. Vocat hanc Paulus legem peccati, vulgo autem peccatum originale dicunt, eo quod a primis parentibus originem sumit, & ex illis ceu iure hereditario est deriuatum. Quod in sanctis etiam suum adhuc locum habet, illorum preces & querelae testantur, imprimis vero quod Apostolus de seipso memoriae prodidit ad Romanos, capite septimo. Soluuntur tamen istae fasciae assiduo verbi & penitentiae studio, quo carnis sensus & opera mortificantur. Papistici quidem doctores hanc particulam de confessione Auriculari & absolutione priuata exponunt, quam a sacrificiis petere iubent: Sed hoc nimis ridiculum est. Nec enim constat, num discipulis hoc mandauit Christus, vt ipsi Lazarum soluant, & verisimilius est, hoc aliquos ex turba astante fecisse, cuius potissimum rationem in hac tota actione Christus habuit. Poterat enim miraculum non parua ex parte suspectum fieri, si suorum ministerium adhibuisset. Deinde praecipitur hic quod factum necessarium est, & sine quo salus nostra non consistit. At priuata absolutione non omnino opus esse constat, quando qui per fidem in Christum inuoluntur, prae cul dubio salui fiunt, licet nemo ipsos absoluerit. Nihil ergo hic aliud iubet Dominus (si allegoriam spectes) quam quod alibi pedum ablutione adumbratur, quae adhuc opus habent, qui per ipsum abluuntur, vt suo loco susius dicitur. Postremo abijt Lazarus & inter viuentes sua libertate fruitur. Est hic finis nostrae redemptionis in Christo, Libertas nimirum ingrediendi & egrediendi in domino Domini, de qua supra Cap. 8. & 10. diximus: quam tandem salus aeterna sequetur.

Et haec in memorabilem Lazari resuscitati historiam haecenus dicta sunt. Restat vt tantum miraculi effectum inspiciamus, qui duplex fuit. Primo enim multi ex Iudeis, qui ad Mariam uacili reuerant, & spectauerant quae fecerat Iesus, crediderunt in eum. Credidisse autem in illum di-

Allegorica huius miraculi expositio.

Effectus miraculi.

cuntur, nō quōd perfecta illorum fides fuerit, sed quōd tantæ rei spectaculo percussi, & virtutis virtute moti, se ab eo tempore dociles præbuerunt, & doctrine eius locum dederunt, ut disceremus. Vbi rursum obseruabis, ut nostris studijs abutatur Deus ad salutem nostram: quæ enim Mariam consolarentur venerant, Christum inuenerunt, & in eius cognitionem adducti sunt. Ret præterea, quàm vile & salutare sit, cum sanctis & pijs commercia habere. Ibi enim quædam salutis occasiones sese offerunt, cum impij se de scandala nobis obijciant, quæ nos ad salutem dantes impediūt. Cæterum his alij opponuntur, qui ad phariseos abierunt, & dixerūt eis, quod non esset Iesus. Quod illos maligno animo fecisse ex eo patet, quōd phariseis ista retulerunt, quod non esset Iesus, quod illi hostes esse, nemo ignorabat. Fuit horum ingratitude execrabilis, & horum similes sunt hodie eos persequuntur, qui propter beneficia amorē merentur, & qui calumnijs oculis ea quæ nulla ratione probabili possunt damnare. Simul etiam admonet locus iste, non mirum habere videri, si hodie minus proficiatur docendo, quando pleriq; horum sunt similes, qui nec beneficijs ullis mouentur. Postulant quidem multi miracula: sed nullus horum effectus est, qui probos, qui verbū aspernantur, cuius illa sigilla sunt. Nam ut sigilli nulla est apud eos curatio, qui ipsas tabulas vel instrumenta publica negant & oppugnant: ita nequicquam miracula oculis obijciuntur, qui horum finem vel ignorant vel contemnunt. Ut ergo aliquis ad vitam æternam redeat, primò prauis affectibus animos liberare, deinde in solius Dei verbum intremum illius erga nos bonitatem sedulo obseruare conuenit. Sic fiet, ut omnia nobis ad salutem summo studio imitemur ergo priores illos, & precibus assiduis Deum rogemus, ut vera filij sui Iesu Christi cognitione illuminatos ab omni errore liberet, ad vitæ nouitatem excitet & illius coheredatus cui debetur benedictio, honor, gloria & potestas in æternum. Amen.

HOMILIA CX.

Coegerunt ergo Pontifices & pharisei concilium, & dicebant. Quid facimus? nam hic homo multa signa edit. Si ita sinamus eum, omnes credent ei, uenient quæ Romani, & delebunt tum locum nostrum tum gentem. Vnus autem ex ipsis Caiaphas, Pontifex anni illius, dixit eis: Vos nescitis quicquam, nec cogitatis: quod expediat nobis, ut unus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset Pontifex anni illius, prophetauit fore ut Iesus moreretur pro ea gente: Et non tantum pro ea gente, sed ut etiam filios Dei dispersos cogeret in unum, Ab illa igitur die consulabant unà, ut eum interficerent.

Post expositam miraculosam Lazari à mortuis resurrectionem, qua docetur, Iesum Christum vitam & mortis dominum esse, & proinde ignominiosa eius morte neminem offendit debere. Ista deinceps passionis & mortis dominice historiam contexere incipit, ea commemorat quæ decemierij capitis initium, qua illam proximè præcesserunt. Orditur autè ab illis, qui tantum primum auctores fuerunt, & docet quibus causis ad illum occidendum excitati fuerint. Narrat itaque propria mortis Christi causa sic æternum Dei decretum, qui ita dilexit nos, ut vitam nobis dederit, ut eius merito redempti vitam æternam habeamus, huic tamen alie causa non die & quasi adiuuantes accedunt ex hominibus, qui nō in Dei voluntatē respexerunt, sed affectibus ducti, dum illis indulgent, mortem filij Dei accelerarunt. De his autem nauis generis agunt: ut primò quidē videamus, quid nos potissimum cauere oporteat, ne ipsi seducti in Christum Dei filium peccemus, nosque ipsos mortis eius fructu spoliemus. Deinde illorum opera ad suæ voluntatis executionem bene abutatur. Quia enim ipsi nihil minus quam Deo vero suam operam locare, & affectuum libidine feruntur, Dei quidem sapientia laudem meretur, qui illorum consilia & conatus ad finem aliquem bonum dirigere.

digni sunt, qui in istas scelerum penas illi exoluant, cuius consilij atq; præceptis tam insolenter re-
lactantur. Discimus præterea in horum exemplo hostium Christi mores & artes agnoscere, quò faci-
lino nobis caueamus ab ijs impostoribus, qui hodie simili conatu & improbitate Christum & eccle-
siam eius oppugnant.

Primi autem hic producantur pharisei & principes sacerdotum, quos resuscitati Lazari mi-
raculum per suos Coryceos siue emissarios rescivisse, nuper audivimus. Congregaverunt illi hoc
audito Concilium, & in eo de Christo occidendo consilia inierunt, adeoque illum è medio tollendum
esse decreverunt. Estq; hæc historia pars dignissima, cuius singula membra diligenter ex ordine
considerentur.

Itaque videamus primò, qui adversus Christum conuenerint. Pontifices nimirum, penes quos
summa erat sacerdotum auctoritas; & Pharisei, qui præcipuam sanctitatis existimationem susline-
bant. Potest hoc mirum & absurdum videri, si sacerdotij istius institutionem & usum seu finem
consideres. Erat enim diuinitus institutum, & sacerdotes illi Iesu Christi, summi & æterni sacerdo-
tij typum gerebant, & præcipuum illorum munus erat, huic populum adducere. At hic meminisse
oportet, totum istum ordinem iam pridem sacerdotum auaritia & ambitione corruptum fuisse, cui
malo initium dedisse videtur circa annum ante Christi natiuitatem centesimum septuagesimum
quartum, Iason Onia sacerdotis frater, qui apud Antiochum Epiphanem promissa ingenti pecu-
nia sacerdotium obtinuit; neque eo contentus, insuper regem in urbem recepit, qui templum ingres-
sus multos occidit, & illud spoliavit. Adhæc Hierosolymis gymnasium instituit, in quo iuuentus mo-
re Græcorum in disciplinis æbnicis exercebatur, vnde veteris doctrinæ & Legis corruptio, & tan-
dem scilicet exorta sunt. Hunc simili fraude eiecit Menelaus, qui ne quid sceleris omitteret, Oniam,
cui sacerdotium debebatur, ex asilo protractum interfici curauit. Secuta sunt mox horrendæ cala-
mitates, quibus Deus sacerdotij profanationem, scelera item sacerdotum & totius populi hos se-
quentis & adiuuantis impietatem vitus est. Memor tamen promissionum suarum Deus Mac-
chabæo excitaui, qui eiectionis regum exterorum præsidij, Iudæorum gentem libertati vindicauit,
templum purgauerunt & sacerdotij dignitatem verumq; usum restituerunt. Sed neque tunc diutur-
na fuit illa reformatio. Cum enim posterorum ambitione sacerdotium in regnum esset mutatum, &
idem sacerdotes simul & reges haberi vellent, mox inter fratres Hircanum & Aristobulum dis-
sidia exorta, qua bellis ciuilibus causam dederunt. Et cum vterque externa auxilia accerseret,
Pompeius Magnus ea occasione sibi vendendum esse ratus, Hierosolymam cepit, Hircanum sacerdo-
tem constituit, sicq; sacerdotium rursus in profanarum gentium potestatem & arbitrium deue-
nit, Iudæa autem Romanorum prouincia facta est, qui primò illi gubernatorem dederunt An-
tipatrum Idumæum, cuius prudentia & fide Iulius Cæsar in bello Ægyptiaco plurimum adiu-
uus fuit. Huic autem sublato filius successit, Herodes cognomento Magnus, quem cum Iudæos
seditionibus crebris tumultuantes domuisset, primò Tetrarcham, deinde totius Iudææ regem con-
stituerunt. Is re regnum sibi collatum in seditiosa gente stabiliret, summum Senatium (quem illi ex
septuaginta duobus Senioribus collectum, Sanhedrim vocabant) occidit, & veterem sacerdotum
priusquam, quia auctoritate pollebat, aboleuit: ad sacerdotium autem euexit homines obscuros, quos
nullis ad resistendum ipsi viribus sciebat esse instructos. Itaque tunc corruit planè veteris sacerdotij
dignitas. Secuta tamen maior corruptio sub Romanis præsidibus, qui cum sacerdotium viderent ad
modum esse questuosum, eius conferendæ potestatem sibi vendicauerunt, vt ad ipsos etiam aliqua pars
lucris adduceret. Venale ergo factum est, & inuenti homines auari atq; ambitiosi, qui illud pretio
sibi redimerent. Vix vberior esset questus, pluresq; ex eo ditarentur, vices etiã annuæ inductæ sunt.
pro nouis quotannis sacerdos crearetur, cetera Dei institutù, qui illud officium perpetuò penes vnum
esset, quoad is vixisset: id quod ad Christi typum imprimis pertinebat. Quia ergo ad sacerdo-
tium sine pretio & largitionibus peruenire non licebat, ne quid illis deperiret, qui illud à præsidibus
Romanis redemerant, sacerdotum nundinatio instituta fuit, & traditiones inuictæ quibus Legis do-
ctrina corrumpebatur, templum deniq; totum in emporium aut latronum speluncam conuersum, for-
mam pristinam prorsus amiserat. Tales ergo cum essent sacerdotes, mirum non est, illos adversus
Christum conspirauisse. Arguebat enim ipsorum imposturas & improbitatē, & quia simul doctrinam

Sacerdotes ada-
uersus Christi
consultant.
Ordinis sacra-
dotalis corru-
ptio apud Iu-
dæos.
2. Machab. 4.

reuls, & oculis
dederunt, vt
stram: quoniam
em addidit
re. Ibi enim
ue nos ad
dixerit eis, qu
reulerunt, qu
horum similes
iis occulit ea
le, non mirum
miles, qui neq
um effectus est
est apud eos
quam miracula
aliquis ad nos
verbum intenu
is ad salutem
vera filij sui
illius coheret

suam miraculis salutaribus quotidie confirmabat, multi illis relictis ipsum sequebantur. Deinde ergo ipsorum questui & honori, & nunc maius periculum sibi imminere putabat, quando ipse virtute Lazari resuscitatum esse audiunt: & proinde sibi non amplius cessandum esse arbitrantur, nec verentur aduersus eum palam insurgere, quem diuina virtute instructum esse, non poterant negare. Sunt hi impiorum mores, quod ubi veritatem diu nequicquam persecuti sunt, tandem aduersus Deo bellum inferunt, si illam indies superiorem fieri videant. Nec enim contenti sunt, si ipsi in insolentius arrogauisse, nisi etiam Dei filio suum honorem & dignitatem eripiant, quae uero ipsa merito excellit. Exempla huius generis in Pharaone, Saule, Achabo & horum similibus extant: & multa sunt hodie ab aduersarijs nostris, quae ipsos eodem spiritu agitari docent. Extant ergo vehementer, qui tales vel docendi lenitate & mansuetudine, vel iudiciorum Deorum & miraculis, vel beneficijs lucriferi posse putant, & proinde indulgentius cum eis agunt. Quibus his omnibus efficiant homines, quando Dei filius istis hoc unum effecit, quod maiori indies ueritate aduersus ipsum insurrexerit ueritatis hostes? Deinde admonent ista, qui semper per ueritatis hostes sint, a quibus pij sibi cumprimis cauere debeant. Falsi nimirum anasthetes, qui sui nominis praetextu priuatis commodis student. Docent hoc omnium seculorū exempla, quae cum in nostro commemorauimus nuper, eadem hic repeti minime est opus. Vnum potius uideamus, qui est, ne similibus hodie offendamur. Nam nouissimis temporibus, eosdem Christum & Erina eius hostes fore, propheta simul & apostoli testantur. Paulus certe ex episcoporum uisus pos graues prodituros dicit, qui gregi non parcant: & idem Antichristi sedem in templo demonstrat, quam ille ibi obrinere non posset, nisi religionis studium simularet, & huius primatum suum mentiretur. Impleta sunt haec iam aliquot seculis, & hodie pontificum atque episcoporum huiusmodi non sine communi piorum dolore experimur. Et mirantur multi, cur qui doctrinam & ueritatem ualent, euangelium tanto ardore persequantur? Sed quid faciant alium, qui Iudeorum ueritatem similes, ecclesiae ministerium iam pridem in regnum commutarunt, doctrinam corruptam, & omnia uenalia habent, & dummodo ipsis bene sit, aliorum omnium errores & perditiones uiter rident? Neminem ergo istorum exempla offendant, neque eorum auctoritate quiescant. Quin potius Dei potentiam & bonitatem admiremur, qui ecclesiam suam aduersus hostes conatus mirifice conseruat, & multos etiam ex istorum ordine ueritatis luce illuminare uoluit, ut relictis dignitatibus suis & amplissimis opibus, ecclesiae Christi egenae & periculis exponeantur.

Christus concilij auctoritate oppugnatur.

Porrò uideamus, quomodo isti hanc causam aduersus Christum egerint? Exponit hoc uerbo Ioannes, quando illos concilium coegisse ait. Graecè *συνελευθέρω* scribitur, quo nomine Iudaeorum iudicum consessum appellabant, qui totius gentis nomine de ijs decernebant, quae ad regem & rempub. spectabant. Nam etsi Senatum illum (ut supra diximus) sustulisset Herodes, tamen sub praesidibus Romanorum, qui ad reuocandam Iudaeis concedebant, aliqua eius forma retinebatur. Erat itaq; summa huius consessus auctoritas, quae sibi aduersus Christum ueritatem esse, cum multa hucusque nequicquam tentauissent. Vbi obseruabimus non sine praesentia Dei esse, quod in Concilio aduersus Christum consultatum, & hic publica gentis istius auctoritas natus fuit. Voluit enim suo exemplo docere, ne offendamur, si hodie etiam Concilia cogantur, quibus publica principum & antistitum auctoritate ueritatis doctrina & sectatores damnantur. Enim seculis aliquot hoc strategemate usus est sathan, ut Pontifices sub Conciliorum praesentia rannidem suam stabiliunt, & huic contrariam ueritatem opprimerint, quo olim orbem impes & episcopi aduersus haereses uisi sunt. Et quemadmodum Iudaeorum pontifices ueritatem ueritandam Synedrij uel Sanhedrim nomen sibi uendicarunt, quo maior esset decretorum auctoritas, quae ab illis decernebantur: ita Romani pontifices coniuuratorum suorum concilia uel Concilia ralis & Oecumenici titulis uestiunt, ut imperitiam rerum faciant. Neminem ergo illi Concilia glorie & externi titulorum splendor decipiat: sed in mentem nobis ueniat, quocies illi Concilia Christum quoque in Concilio damnatum fuisse, & eundem praedixisse, quod suos discipulos in Concilio producturi sint hostes, ut ibi iniustus suffragijs damnetur, quos scripturis & rationibus seruabunt.

Sed prestat istorum cōsultationes, vel potius sermones tumultuarios & perplexi animi indices, audire. Quid facimus? aiunt. Ita verò exordientes, partim se rerum dubios & incertos esse produnt, partim se ipsos ignavia accusant, ut qui Christiū hactenus tulerint diutius, et longius a quò passi sint progredi, quem initio statim coercere & opprimere debuerint. Putant ergo per se stetitisse, quòd ille nō raudandum extinctus sit cum sua doctrina, neq; agnoscunt Dei consilium, quo tota hac causa gubernabatur. Est hac impiorum insolentia, qua sibi persuadent, Euangelij & regni Christi progressum siue euerfionem ex suo arbitrio pendere, & ipsos quocunq; sese inclinent, totam hanc mundi machinam simul abripere posse. Et hac ferè causa est, quòd caeco furore feruntur, & insana consilia suscipiunt, qua illis plerunq; exitium afferunt. Ita Iulianus olim sua & maiorum suorum oscitantia siue ignavia factum putabat, quòd Christiana religio eò vsq; excreuisset, qui & scholas Christianis aperuissent, & non totas imperij vires aduersus illos armassent. Sed dum ille verumq; molitur, in medio conatu victus miserè interijt. Quid verò nostros hocce adeò perplexos reddit? Hic homo (dicunt) multa signa edidit. At quid in eo erat reprehensione dignum, cum in vita eius summa innocentia elucere, & signa quam plurimis salutem afferrent? Quin hoc dicendo, non obscurum innocentie Christi testimonium ferunt, cum in illo nihil præter signorum virtutem possint reprehendere: ex quibus Messiam agnoscere debebant, cui hæc ipsa Isaias tribuit, quæ illius virtute fiebant. Dicit enim is Cap. 35. Deus ipse veniet, & seruabit vos. Tunc aperientur oculi caecorum, & aures surdorum reseruantur: tunc saluet claudius tanquam ceruus, & iubilabit lingua muti, &c. Sed est hoc hostium venientis ingenium, ut piorum virtute exacerbari, ea vitio vertant quæ laudem merentur, & in quibus Dei gratiam peculiarem debebant agnoscere. Quòd fit, ut animi sui virulentiam prodant, dum illos temerè accusant. Fit hoc ipsum hodie frequenter, quando vitæ sanctimoniam hypocritis nomine profundunt, laboriosam propagandi regni Dei industriam diabolico furori tribuunt, docendi dexterritatem, astutiam & imposturam dicunt. Cæterum apertius isti seipsos produnt, quando addunt: Si ita speramus eum, omnes credent ei. His enim ostendunt, quid ipsos maximè sollicitos habeat. Nimirum quòd multis ad Christum deficientibus, ipsorum questui & honori indies multum decederet. Et hæc illa Helena est, pro qua Romani Parides hodie etiam tanta animorum contentione pugnant. Ne tamen hoc alijs innotescat, imò ut inter seipsos aliqua honestatis specie velent, quòd imprudens effugerunt, mox subiungunt: Venientque Romani, & debebunt tum locum nostrum, tum gentem. Id est, Si maior populi pars illum sequi ceperit, & eum pro Messia habuerit, Romani nos rebus nonis studeat, et regem nobis elegisse putabunt: itaque missis exercitibus conatum hunc nostrum opprimere volent, quæ res toti huic regioni nostræ & genti excidium feret. Ita verò publica salutis studium priuatis suis affectibus inter socios quoque sceleris prætexunt. Ea enim est scelerum deformitas, ut sceleratissimos quoque illorum pudeat, qui ne inter sui similes quidem tales videri volunt. Hinc est quòd inter fures quoque & latrones honorifici virtutum tituli, & inter meretriciæ muca castitatis & pudicitia præconia audiuntur. Insolenter verò nimis aiunt: Delebunt tum locum NOSTRUM tum gentem. Sic enim loquendo sibi vendicant totum Dei peculium, cum neque terræ istius dominium ad ipsos pertineret, neque legitimi essent ecclesiæ antistites: & rursus ostendant, cur Christum occisum velint, nimirum ut quæ ipsi debebatur hæreditas, illis maneret: quòd ipsum Christus eis in vinea parabola discretè exprobrat. Docet autem isto exemplo spiritus sanctus, quo prætextu veritas oppugnetur: Eo nimirum quòd qui suis rebus consulti volunt, reipublicam & publicam salutem in ore habent, cuius defensionem suscepisse videri volunt. Et hinc quidem mira verborum grauitate & artificiosa historiarum commemoracione apud principes simul & imperitiam vulgus exponunt, quantum mali iam seculis aliquot vbiq; locorum dederint concionatores, qui veteres & receptos ritus abolere & nouas religionis formas inuehere conati sunt. Vtq; istos non pudeat seditiosis insimulare Christi, qui adeò nullum seditiosi hominis specimen dederat, ut nec Herodes postea quicquam de illo conqueratur: ita nostri etiam aduersarij non verentur plusquam meretricia fronte quæuis effutire, quæ veritatis sectatoribus odium & inuidiam constare possunt. Sed quia hæc verus sophisticus est, qua olim diabolus pugnauit, et cuius dentes ipse etià Dei filius exasperus est, neminè ea offendere debet, &c. Plura vide Homil. in Marcū 114. Hic verò simul obstruatis, ut isti sibi ipsi contradicant, & eo ipso sibi excidium accersuerint, quo illud subterfugere con-

Quomodo contra Christum consularint.

nati sunt. Fatentur enim signa, quae humanis viribus maiora à Christo fiebant; interim tamen
 manus periculum imminere clamant: nisi ille compefcatur. Ad quid opus erat homines timere, cum
 penes se haberent, qui morbis, ventis, fluctibus, imò ipsi diabolo & morti potentissimi imperarent.
 Rursum ergo constat, hoc illos falso prae texisse, ideò, factum esse, ut propter occisi filij Dei
 non multo post, cum tota gente, Romanorum armis deleiti sint.

Caiaphae sen-
 tentia.

Ceterum haec illis nequicquam quiritantibus, cum quid fieri deberet, non decernerent, prae-
 planè auctoritate sese interponit Caiaphas, eius anni Pontifex, & ait: Vos nescitis quicquam cogitatis,
 quod expedit nobis, ut vnus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat. Quae
 ba diligentem considerationem merentur, tum quòd his Concilium totum commouit Caiaphas,
 Christi mortem omnes consentirent, exceptis pauculis, quorum fidem & integritatem Evangelium
 alibi commendat: tum quòd inscius & longè aliud cogitans isdem totum nostrae redemptionis
 gorgium comprehendit, sicuti Ioannes postea docebit.

Caiaphae arro-
 gantia.

Primò non ignorantiae modo, verum etiam belluina stupiditatis omnes collegas accusat, ut
 nihil pensi habeant, neque aliqua publicae salutis cura teneantur. Vos (inquit) nescitis quicquam
 cogitatis, &c. Quis verò hic non agnoscat eundem spiritum, qui hodie Romanos Pontifices excogit
 Nam hi quoque omnes homines, imò omnes ecclesiarum praesules atque episcopos, stultitiae & insensu
 nant, quando in sui peccatoris scrinio omnem rerum caelestium cognitionem contineri, & ex rebus
 ram scripturae sacrae interpretationem peti debere dicunt; neque eo contenti, Concilia quoque
 volunt, & nulla horum decreta rata habent, nisi quorum ipsi auctores fuerint. Annon ergo
 sapere, se solos publicae salutis curam suslinere, se solos vtilia cogitare gloriantur? Et sane potest
 star est, quòd & Iudaeorum sacerdotes quorum ambitio insatiabilis erat, tam indigna Caiaphae
 ba ferre potuerunt, & Pontificum insolentiam tam diu sustinuerunt episcopi simul atque presbiteri,
 qui & ipsi plerumque ambitionis mancipia sunt.

Caiaphas priua-
 tum comodum
 querit.

Sed quae illa sapientia est, quam sibi soli vendicat Caiaphas? Quòd expedit nobis, ut vnus
 homo moriatur, &c. Concurrunt hic multa, quae animum iniustum, impudentem & sanguinarium
 guunt. Nam expedit nobis, inquit. Ergo non quid iustum, quid aequum, quid honestum esse
 nit, sed solius vtilitatis rationem habuit. Imò non publicum, sed priuatum commodum respicit.
 dicat, Expedit nobis. Est hic scopulus, ad quem ferè offendunt, qui de rebus politicis aut
 stitici consultant: Quòd nimirum in solum vtile intenti, quid iustum aut honestum sit non
 tiatque fieri non potest, quin suis rationibus & carnis philantia decepti à vero & iusto extor-
 tum priuata vtilitate omnes natura moueantur. Nunquam ergo in consultationibus vtilitas
 esto separari debet, quando reuera vtile esse non potest, quòd cum aliqua ignominia commo-
 est. Viderunt hoc gentium philosophi, ut ipsorum de moribus & officij precepta reseruant. Quò
 rò magis ergo homines Christianos & ecclesiae ministros hoc obseruare conuenit, ut ante omnia
 fieri deceat, quidquid Deus iubeat fieri inspiciant, & hoc sibi faciendum proponant, de cunctis
 modum solliciti, qui non potest nisi vtilissimus & felicissimus obtingere ipsis, qui Deum vocantur
 quantur.

Caiaphas scelus
 extenuat.

Deinde scelus mirificè extenuat, ut animi sanguinarij indicia facile deprehendas. Expedit
 vnus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat. Primò vnus cum multis, imò cum
 populo cõfert, cuius publica salus plura quam vnus vnus fieri debeat. Deinde quia aliquos
 conqueri audierat, ne horum splendore comouerentur, contemptum & inuidiosè hominè vocat.
 diceret: Quid signa respicitis, quae in vili & ignobili turba per illi sunt? Nam qualiacumque
 racumque ea sint, homo tamen est, & quidem homo vili, obscurus & nullius preij, neque digni
 pter illi gens tota in periculum veniat. Ita verò ipse etiam reimp. praetextit, cum hoc vnus
 ne ipsis periret populus, qui iam pridè totius perierat, cum quoad corpus & fortunam Romanorum
 bidmi subiectus esset, quoad animam verò ipsorum traditionibus seductus, instar cuium obierat
 pastore destituitur. Satis tamen ipsis adhuc saluus erat, cum ex eo quasi quotidianè faceret
 eius stoliditate ad suae existimationis conseruatione abuterentur. Similes huius Caiaphae sunt
 quot hodie simili artificio ex priuata causa publicam, & rursus ex publica priuata facerent
 do nimirum suis commodis publicae salutis studium praetextunt, de religione autem & doctrina
 ipse

is perinde loquuntur, ac si ea causa ad solos ministros pertineat. Inde verò colligunt, iniquum esse, ut propter pauculos respub. tota periclitetur. Sed nō profunt istis hominibus suæ cautiones. Vt enim Iudas Romanos idē induxit Deus, quod filium suum crudeliter occidissent, & quidem paschatis tempore, quo illi hac consilia iniqua inierant: ita ferè impij quæ maxime timent, suis sibi consilijs accersere consueverunt. Et plerumq; fieri solet, ut qui in nonnullis conueniunt, ut euangelij & veritatis hostibus propitius vtantur, postea grauioribus turbis impliciti, & hos sibi infensissimos, & Deum ipsi sibi irati sentiant. His ergo exemplis admoniti, fortiter & ingenuè agamus religionis & fidei negotium: ad hæc in externis quoq; rebus eorum consilia deestemur, qui sentiunt faciendâ esse mala, vt veniant bona. Et si enim malis consilijs hominum aliquando bene vtatur Deus (quod in presenti etiam factum fuisse constat) heret tamen in illis sua iniquitas, neq; poterit non infelicissimus esse eorum exitus, qui agnita voluntati reluctantur.

Porro interpretatur Ioannes Caiapha verba, & ea eterno Dei decreto de humani generis redemptione accomodat, & ita veram mortis Christi causam nobis in mentem reuocat, ne quis illum istorū consilijs circumuentum, aut eorundem potentia oppressum fuisse arbitretur. Sic enim ait: Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset Pontifex anni illius, prophetauit fore, vt Iesus moreretur pro ea gente, &c. Prophetauit aut Caiapham, eod quod inscius & longè alia cogitans locutus est, quæ Christi Iesu & salutis humane mysterijs per omnia conueniunt. Habent enim eius verba sensum duplicem. Primus est, quem ipse Caiaphas spectauit, qui vt priuatiè ipsorum ambitioni atque vilitati consulere, Christum sub publica pacis prætextu occidendum esse consuluit. Alter, qui ex verbis eius pie colligi potest secundum æternum Dei decretum, secundum quod non vrile modo, verum necessarium fuit, vt filius Dei ignominiosam mortem subiret, ne nos propter peccata morte æterna multaremur. Quoad primum sensum, ex semetipso locutus est Caiaphas, malum scilicet & impium carnis affectum secutus. Quoad alterum verò, minime ex semetipso hoc dixit, imò nihil huius cogitauit, Deus verò eius linguam ita moderatus est, & aliud cogitanti hæc verba suggestit, quæ cum ipsius æterno decreto consentiunt. Fit hoc frequenter, vt homines inscij & nolentes verâ dicant, aut ea proferant, quæ ipsis præfagiorū loco sunt, & ipso euentu, secus quàm ipsi putarant, confirmantur. Solent ea prophani scriptores Omina dicere, qui & ipsi in illis occultum numinis ascriptum agnouerunt. Tale quid Pharaō passus est, quando Mosi dicebat: Cave, ne posthac videas faciem meam. Quod Mosès arripens respondit: Sicuti locutus es, non amplius videbo faciem tuam. Virum verò dictum exitus confirmauit, quando Pharaō maris rubri fluctibus obrutus interijt, Cui non multum ab simile est, quod Iuliano apostatæ accidit, qui cum aduersus Part hos profecturus Antiochenis, quos grauisimè oderat, dixisset, se ad ipsorum vrbem nunquã velle redire: paulo post eo bello occisus, verbis suis fidem fecit.

Quoad verò hoc Caiaphæ dictū Ioannes hoc illi excidisse ait, quod eius anni Pontifex esset. Quod Sacerdotij non ita intelligi debet, quasi sacerdotio illi spiritus sanctus alligatus fuerit, sed voluit Deus ex summi Pontificis ore tale dictum prodire, quo testatum fieret, Christum esse promissum humani generis redemptorem, et ita impijs illis nulla reliqua esset excusatio. Et quia impij nebulonis lingua ad profandum oraculū Deus vri voluit, satis euidenter testatur, se ad officium potius, quod sustinebat, quam personam eius respexisse, neq; tamen pro sanctis habendos esse omnes, in quibus aliqua spiritus effecta conspiciuntur: neq; etiam verbū eius propter illorū malitiã contemni debere, qui illud enuntiant. Ita enim fauet Deus abs se instituto ministerio, vt impij quoq; in eo constituti interdū dicant, quæ ipsius voluntati probe conueniunt. Imò per reprobos aliquando voluntatē suã reuelat, vt inexcuabiles faciat eos, qui toti ab illis dependent. Huius ergo consilio olim factū fuit, quod Balaam de Israeli populi successu & ex eo exoriturō Christi regno vaticinaretur, ne quid prætexere possent Moabite, qui Dei populū odio implacabili persequerentur. Et apud Martheum Dominus quosdã in nonisimo die coram ipso cõparituros ait, qui se prophetauisse gloriantur, eos autem (etsi non mendaces dicat) se pro suis agnoscere velle negat, eo quod sint operarij iniquitatis. Cõmendatur his ecclesiæ ministeriū, ne propter ministerorū vitia, ab ijs ecclesijs successione faciamus, in quibus Dei verbū pure prædicatur: quod olim Donatistæ fecerūt, quorū exemplū hodie Anabaptistæ imitantur. Quia enim Dei verbo sua autoritas ex semetipso constat, nihil illi decedit propter hominū improbitatē,

Ioannes Caiaphæ uerba interpretatur.

ut neq. Sacramentis, si secundum Christi institutionem administrantur. Deinde in ecclesiasticis
 bus, non scelerum, sed sacrorum communicatio habetur, quibus si qui legitime & pie utantur, pro
 liorum nequitia nequaquam fraudi esse poterit: ut nec Apostolus nocuit, quod ad eandem mensam
 in Cana mystica cum illis Iudas accubuit, & quod eodem baptismo tincti fuerunt, in quo multi
 pocrita & multi scelerati atq. panitere nescij tingeantur. Quid, quod ipse Christus synagogam
 gressus est, in quibus impij cum pijs conueniebant, & ad festos dies Hierosolymam ascendit, ut
 propter maiorem impiorum turbam à Deo patre instituta sacra negligenda putauit?

Caiapha exem
 pli non patrocini
 natur Papistis.

Quod verò exemplum istud pontificij adducunt, ut Papa & cleri sui auctoritatem tuerentur
 quibus propter characterem indelebilem (ut ipsi loquuntur) Spiritus sancti gratiam adesse, & pro
 de illorum statum parendum esse cōtendunt, etsi vitia moresq. vocationi eorum minus respondere
 nimis friuolum atq. ridiculum est. Primò enim nulla est similitudo inter duo ista sacerdotia, Pri
 sticum & Leuiticum: quando hoc quidem à Deo institutum, promissiones de Christo clarissime
 strauit: illud verò ab hominibus confictum omnia Christi mysteria obscurat, & eiusdem merito
 olet. Deinde Leuiticum sacerdotium vnà cum sacerdotibus suis in Christi morte abrogatum, &
 verò huius simile substitutum fuisse constat. Perperam ergo Papis aut ipsorum creaturis tribuunt
 quod in veteribus illis locū habuit. Præterea etsi in præfati prophetæ Caiaphas, non tam
 semper fecit, neq. idè omnia eius dicta pro oraculis haberi debuerunt. Imò idem ille paulo post
 stum ob veritatis confessionem impiè condemnatus, & quantum in ipso est, omnia fidei atq. salu
 stræ fundamenta conuellit, simulq. in eiusdem sceleris societatem trahit collegas, qui ipsi
 blandiebantur. Rectius ergo aduersus Pontifices exemplo isto utemur, ne ipsorum decretis
 subscribamus. Si enim tam turpiter & nefarie Caiaphas errauit, qui in munere diuino confirmatus
 erat, & cuius lingua ad oraculi saluberrimi promulgationem paulo ante vsus fuerat: Deus: quid
 illis sperabimus, quorum institutio, ritus, auctoritas, potestas & quicquid præterea habent, ab
 num superstitionum commentis dependet?

Humani genes
 ris redemptio
 traditur.

At omnis istis, Ioannem Caiapha verba interpretantem audiamus: Prophetæ autem fore, ut
 moreretur pro ea gente: et non tantum pro ea gente, sed ut etiam filios Dei dispersos cognosceret.
 Primò quod secundum spiritualem & sibipsum ignotum sensum de solius Iudæi populi redemptione
 Caiaphas dixerat, Apostolus ad alias quoque gentes extendit, de quarum vocatione prophetæ
 omnes vaticinantur. Deinde filios Dei vocat, qui cum ista diceret Caiaphas, nihil minus
 bantur, cum alij Iudæis traditionibus circūducerentur, alij in idololatria & superstitionibus
 farijs miserè sudarent. Ita verò dicuntur propter electionem, & quod tales suo tempore reu
 turi erant, qua ratione supra quoque Cap. 10. oues vocauit eos qui tunc hinc potius, aut e
 dici merebantur. Comprehendit autem Iohannes paucis hinc verbis totum humana redemptione
 que salutis negotium. Cum enim dispersos dicit Dei filios, miseram hominum conditionem exprimit
 qui priusquam tempus gratie illuxisset in diuersas superstitionum sectas & infinita schismata
 contraria scelerum studia distracti & dispersi fuerunt. Eisdem verò per Christum colligi & re
 dicit, & ita hunc nostræ salutis autorem constituit. Habet autem ista collectio certum modum
 ordinem. Nam primò morte sua legem cum ceremonijs aboleuit, & ita materiam diruit, qua
 res hæcenus à Iudæis distinctæ, adeoque à salutis consortio exclusæ fuerant. Deinde per Eu
 prædicationem tam Iudæos quam gentes ad suam ecclesiam vocauit, & externis signis inter se
 iunxit, qui prius dissidebant. Adhæc vnum & eundem spiritum omnibus conferendo fecit, ut
 dem fide coalescerent, & non modò eiusdem patris filij, verum etiam eiusdem corporis membra
 cerentur. Exponit huius coniunctionis mysterium Paulus, quando ad Ephes. Cap. 4. sic scribit
 Vnum est corpus, & vnus spiritus, sicut & vocati estis in vnam spem vocationis vestræ: vnus
 minus, vna fides, vnus baptisma, vnus Deus & pater omnium, qui est super omnia, & per omnia
 & in omnibus vobis, &c. Quibus verbis aperte docet totam salutis nostræ rationem ab ista
 dependere, cuius in præfati meminit Euāgelista. Ad cuius certitudinem plurimum facit, quod
 in Dei filios adoptari audimus. Nam si filij sumus, vique heredes etiam erimus: heredes
 Dei, coheredes autem Christi. Seruit ergo locus iste multinariam nostræ institutioni. Primò
 mortis Iesu Christi fructum exponit, & in vno hoc omnem salutis fructum collocare docet.

scellas prohibet, ne in diuersas superstitiones scindantur, quos Dei filius in vnum coegit. Fatemur
vnam ecclesiam catholicam, quam sanctorum comunione dicimus. Huius ergo vnitatem confer-
uare studeamus, quando extra hanc salus nulla inuenitur: & meminerimus non leue peccatum, imo
immane & horrendum scelus esse, ecclesie vnitatem scindere. Qui enim hoc faciunt, in ipsum Dei fi-
lium peccant, & quantum in ipsis est mortis eius fructum euacuant. Accusant nos huius criminis Pa-
pistae, sed in ipsis potius hanc culpam habere diuersi Monachorum ordines testantur, quos illi fouent,
& quibus sit, ut vestitu, professione & nominibus differant, qui in Christo vnum corpus & vna eccle-
sia esse debebant. Præterea charitas fraterna & sancta concordia studiū nobis cōmendatur. Si enim
vnum corpus & eiusdem patris filij sumus, adhuc vno & eodem spiritu animamur atque regimur,
minime decet, ut inuidia, odio & prauis cupiditatibus locū demus, quibus vinculum illud vnitatis
Christiane scinditur. Postremo innocentiam vitæ & sanctimoniam morum locus iste præcipit. Quia
enim nos per scelerum quosq; studia dispersos Christus collegit, et in fide vnitōs sibi sponsam fecit, etiā
atq; etiam videre nos decet, ne quid nostra vocatione indignum faciamus, neq; audiamus satanam,
qui peccati laqueis irretitos suo seruitio rursum mancipare studet, quos Christus sibi vendicauit.

Restat Concilij huius decretum, quod hisce verbis Ioannes exponit: Ab illo igitur die consulta
hant vna, ut eum interficerent. Ergo in Pontificis sententiam pedibus itum esse, & quia morte di-
gnū indicarunt, simul occasione omnem captandam esse censuerūt, quæ hoc suum decretum exe-
querentur. Vbi Evangelista paucis verbis multiplex peccatum comprehendit. Primum enim capit
sententiam seruare in eum, cuius causam nondum cognouerant. Deinde ingratitude peccant, dum
perditum capiunt, cuius infinita exarabant in totam gentē beneficia. Præterea ceci & amentes eius
vitæ insidiantur, qui recenti miraculo docuerat, se vitæ & mortis imperium habere. Videmus ergo,
quantum possit impietas, si illius cupiditatibus homines indulgeant. Simul verò obseruamus, quid
inter ea consularit Deus. Nimirum, ut repudiati, cum vrbe & templo malè perirent, sicuti non se-
mel prophetae prædixerant. Nec multo post illud accidit, ut alibi proxime exposuimus. Hoc igitur
exemplo admoniti, caueamus cupiditatum carnis illecebras, amplectamur autem Iesum Christum
vera fide, ut in illo collecti & vniū seruemur. Ipsi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in
æternum. Amen.

Decretum con-
cilij.

H O M I L I A C X I.

Iesus ergo iam non amplius palam uersabatur inter Iudæos: sed abiit
illinc in regionem, quæ est propè desertum, in urbem quæ dicitur
Ephraim, & illic commorabatur cum discipulis suis. Propè autem erat
pascha Iudæorum: & ascenderunt multi Hierosolymam ex illa regione
ante pascha, ut purificarent se. Quærebant ergo Iesum, & loqueban-
tur inter se in templo stantes: Quid uideretur uobis? num quod non uen-
iet ad festum? Dederant autem Pontifices & Pharisei mandatum, ut
si quis nosset ubi esset indicaret, ut prehenderent eum.

DEi filius Iesus Christus discipulos suos frequenter de cruce ferenda admonet, & ne sibi ipsis in
hoc seculo omnia læta & secunda polliceantur, non modo quid passuri sint docet, sed etiam quod
verbis prædicat, proprio exemplo confirmat. Infra enim Cap. 15. ait: Non est seruus maior domino
suo: si me persequi sunt, & vos persequentur: si sermonem meum seruauerunt, & vestrum seruabunt.
Quia ergo ad suum exemplū nos remittit, multum proderit, totam passionis eius historiam diligen-
ter inspicere, ut si quid huius nobis accidit, in illud intenti simus, quod nos neq; impatiencia superari,
neq; a recto & uero aberrare patietur. In eius autem descriptione Ioannes primo loco sacerdotes &
phariseos producit, qui de eo occidendo consultarunt, eo quod eius doctrinam atq; miracula quæstus
& exultationi suæ quàm plurimum derogare uiderent. Vbi didicimus, qui semper ueritatis hostes
grauissimi futuri sint, & quod nemini hoc nouum aut insolens uideri debeat, si hodie etiam Christi
doctrina cum sectatoribus suis ab ijs damnetur, qui supremum quidē in ecclesia dignitatis gradum

obtinens, interim verò sub religionis prætextu suo duntaxat commodo consulunt. Sequitur in præsentia, quid tunc Christus fecerit, & quæ de illo fuerint in vulgo Iudæorum iudicia, et quid perierit versus illum Pontifices atque Pharisei tentarint.

Christus hostium
insidias declinat.

Quoad Iesum Christum, non potuerunt illum latere hostium consilia, cum æterna sit Dei sapientia. Ideo non amplius palam versabatur inter Iudæos, sed abiit illinc in regionem, quæ est prope desertum, in urbem quæ dicitur Ephraim, & illic comorabatur cum discipulis suis. Vbi morantur, illum ignobili metu superatum istud fecisse. Quid enim opus erat homines timere, cum simul & mortis imperium haberet, & in eius arbitrio esset hostium conatus occulta diuina auctoritate coercere, sicuti infra ex eius in urbem ingressu patebit? Ergo alia huius facti causa nobis attendenda erunt, inter quas due mihi præcipue videntur. Prima, quod cum mortis sue tempus venisset, hostium furori sese per aliquot dies subducere voluit, ne absque graui causa illius sapientia magis inflammarer. Quod ipsum nos etiam non oscitanter obseruare conuenit. Nam quæuenus euentum pro Christi gloria semper parati esse debeamus, nequaquam tamen nos periclitari temere obijcere, neque hostibus furandi occasionem dare debemus, ubi nulla causa grauis locum & de Dei voluntate non satis constat. Nec enim frustra Christus serpentinam prudentiam requirit, & ut ab hominibus caueamus, idem grauius nos admonet. Errant hic multi, videntes qui vel seipsum absque Dei vocatione ingerunt, vel alios præter causam periculi obijciunt, & omnes eos damnant, qui insans illorum consilijs nolunt obsequi. Altera causa est, quod dicitur voluit, quid Iudæis euenturum esset, & idem in ea loca secedit, quorum nomina & veterum memoriam reuocare & de futura eius populi calamitate cordatos quosq; admonere poterant. Idem enim in regione deserto propinquam, & in urbem Ephraim diuertit, ubi ibi cum discipulis suum tempus verfecit. Quoad Ephraim ciuitatem, non opus est disputatione aliqua, cur eam memoriam nullam faciant Geographi. Scimus enim post exilium Babylonicum paucas urbes præ splendore restitutas, aliquot verò nouas extructas fuisse, quibus earum conditores nomina præ arbitrio impenebant. Et credibile est, aliquos Ephraimiticæ tribus studiosiores isti opprobrii hic mentio fit, nomen hoc dedisse. Nos potius ad typum veterem respiciamus, cum conuenit Iesum nihil temere fecisse, qui etiam in præsentia alio diuertere poterat, nisi quid maioris mysterij ista in hunc locum secessione adumbrare voluisset. Audiamus ergo Moysen, qui Genes. 41. scribit: Nati sunt Iosepho duo filij, antequam veniret annus famis, vocauitque nomen primogeniti Manasse (quod obliuionem significat) dicens: Quia Deus me obliuisci fecit cum ceteri labores meos, & inuierse domus patris mei. Nomen verò secundi vocauit Ephraim, dicens: Quoniam effugatus sum fructum haberem in terra afflictionis meæ, Ephraim enim Hebræis fructificantiem præteritatem significat. At quia postea Iacob moriturus Ephraimum natu minorem primogenitum prætulit, non temere per hunc quidem Iudæorum populum, per illum verò gentes adumbratas dicemus, de quibus alibi prædictum fuit, quod in Iudæorum locum successure, & darentur Iesum Christum fructus facturi essent. Itaque innuit ista secessione Dominus, iam adesse tempus, quo gentes in Ierusalem, cum tota Iudæorum gente, eo quod Deum factorem suum dereliquit, & gentes in Petra salutis suæ (ut Moysi verbis utar) apud hunc quoque in obliuionem veniant, & verò Dei ab illis ad gentes transferatur, ut quæ hæcenus steriles & neglectæ fuerunt, mundum ferant, & ecclesiam constituent numerosissimam. Debet ergo huc accommodari, quod in Cap. 4. his verbis vaticinatur: Iubila sterili, quæ non parit: prorumpite in tubulum & benedixit non parturis: Quoniam plures sunt filij desolatæ, quàm eius quæ marito iuncta est. Vbi memoriam conferri propheta Iudæorum Synagogam, eo quod hanc Deus sibi desponsarar, neglectam gentibus liquis, quas (ut Paulus ait) sicut suis ipsarum vijs ambulare. Et huic expositioni prædicti euentus rei euentus, quando constat, multo plures ex gentibus Apostolorum prædicatione conuersi, ecclesiam Christi per totum orbem extensam fuisse, quæ prius intra angustos Iudæici populi concluderetur.

Pœna contemptorum Christi

At hic meminerimus, Deum in Iudæis comune & publicum exemplum edidisse, quæ docuit, omnibus seculis passuri sint, quosquos filium suum, Iesum Christum contempnunt. Nam si natus Iudæis, qui ex electa patrum stirpe descenderant, non pepercit Deus, minime putandum est, quod

hij parcere velis, qui ex prophanis gentibus, ceu oleastro, decerpti, & in stirpe illam ex gratia insti-
 sunt, si ingratos & steriles deprehenderit. Est hæc sententia multarum gentium & vrbium exem-
 plis confirmata, a quibus regnum suum Deus olim transtulit, & constat in plerisque locis hodie impia
 Mahumetis deliria regnare, vbi olim apostolorum voces sonuerunt. Et quid nobis hodie portendat
 Deus, quid iudicium iam passi sint, nemo tam cæcus est qui non videat. Non autem putemus solius
 animæ negotium hic agi, quod plerique non magni faciunt. Quia enim tota hominis salus ex Dei gratia
 dependet, cuius mediator nobis est Iesus Christus, impossibile fuerit eos in externis vera & stabili
 felicitate frui, quicunque Christum & verbum eius sua ingratitude à seipsis repellunt. Iudeos certe,
 quam primum à Christo repudiati fuerunt, infinitis malis attritos, & tandem horribili exemplo ex-
 citos fuisse scimus: & idem adhuc hodie nullum malorum suorum finem inveniunt, quando aduersus
 Christum incurabili contumacia pugnare pergunt. Vident præterea hoc loco quid sperare debeant,
 qui ita tempus administrant, vt p̄ij ab ipsis discedere cogantur, impune interim quidam agentibus
 impijs, qui sua licentia Dei iram incites accendunt. Quia enim Christus cum suis coniunctus est, si-
 mul cum illis hic quoq; discedit, in eius verò locum succedit maledictio, quæ extremum vrbibus inte-
 ritum affert. Sic Lotho e Sodomis digresso, mox sulphur & ignem de celo pluit Dominus, & idem
 prius eodem die diluuij aquas immisit, quo Noa ab infelici mundo abiens in arcam sese recepit. Quæ
 exempla vrbium diligentius intueantur, qui hodie pios Christi cultores inhumaniter reijciunt, &
 ex eo sibi ipsi felicitatem summam pollicentur, si vnâ cum illis euangelium quoq; excludant.

Obseruabimus præterea, quod etsi ab Hierosolyma discedat Dominus, non tamen hominũ con-
 sortium prorsus fugit, sed locum quaerit, vbi tuto & cum fructu maiori degat, eumq; facile inuenit.
 Plurimum ergo falluntur, qui eo licentius peccant, quod Christi regnũ sibi alligatum arbitrantur,
 quasi nullis vrbium terrarum ecclesie locus futurus sit, si ab ipsis euangelium auferatur. At qui po-
 test Deus (vt Baptistæ dicebat) ex lapidibus Abrahami filios excitare. Nemo igitur spe vana se-
 ipsum decipiat. Interim consolationem habet non vulgarem, quod reproborum malitiam electis suis
 nequaquam fraudis esse sinit Deus, vt ab his quoq; simul regnum suum auferat: & quod idem eccle-
 siae suae locum mox inuenit, vbi cuncti vult. Neminem ergo vel persecutionum procelle, vel impiorum
 malitia terreat, vt de ecclesie conseruatione desperet. Quin certa spe armati discipulos imitemur, qui
 Christum in desertum quoq; & ad Ephraim vsq; secuti, illic cum eo perseuerarunt, cui inter Iudeos
 nihil ferè tutum esse videbatur. Laudat hanc illorum constantiam Dominus, & amplissima promissio-
 ne remunerat, quando in vltima Cæna illis ait: Vos ij estis, qui per mansistis mecum in tentationi-
 bus meis: Ego igitur dispono vobis, prout disposuit mihi pater regnũ, vt edatis & bibatis super men-
 sam meam in regno meo, &c. Quam promissione ad omnes pertinere, qui inter aduersa in fide Christi
 constantes perseuerant, infiniti alij loci testantur: & quidem imprimis ille, quem Cap. 17. audiemus,
 vbi se non pro Apostolis modo orare dicit, verum etiam pro omnibus, qui horum doctrinam secuti in
 ipsum credunt.

Ceterum ista occasione tempus annotat euangelista, quo hæc gesta sunt, dicens: Prope autem erat Tempus passio-
 nis Iudeorum, & ascenderunt multi Hierosolymam ex illa regione ante pascha, vt purificarentur. *Christi.*
 Pascha fuit hoc vltimum pascha, quod Christus in terris egit, & in cuius parascene mortẽ in ara crucis
 obiit. Et de paschate quidem & eius institutione Moses Exod. 12. copiose disserit. Quoad verò puri-
 ficationem, ad quam multi ante diem festi in vrbem ascendisse dicuntur, nulla eius sit mentio expressa
 in Legge, quæ hoc potissimum præcipit, vt fermentum omne procul remoueat. Videtur tamen po-
 teris temporibus mos iste obtinuisse, quando multi ad sacra irreligiosius accesserunt: & tale quid
 Ezechiel temporibus obseruatum fuisse, ex eius paschatis historia patet, quod ille celebrari curauit.
 Cum enim multi ad illud venissent, qui secundum legem immundi censebantur, ad hunc modum
 Ezechiel pro illis orauit: Dominus, qui bonus est, expiet omnẽ, qui cor suũ præparauit ad quæren-
 dum Deum. Dominum patrum suorum, etiamsi non sit mūdatus secundum purificationẽ sanctuarij.
 At quia Lex cum suis purificationibus & ceremonijs omnibus abrogata est, omisis his, ea considerare
 mus, quæ ad nostram salutem mysterium faciunt.

Vbi primum occurrit, cur hoc potius, quàm aliò tempore, Dei filius mori voluerit? Nimirum,
 vt festi huius consideratio nos & cõditionis nostræ admoneret, & ipsum doceret eum esse, quem olim

Christus facillè
 locum inuenit
 suæ ecclesie.

paschalis agnus figuravit. Quò Paulus respexit, quando in priori ad Corinth. scribebat. *Pascuum pro nobis sacrificatum est, nempe Christus. Quia vero Homilia in Marcum v. 4. mactatus est, ut festum hoc cum Christo & salutis nostre mysterio conveniat, hæc in præfenti pascua gisse sufficiat.*

Ad Christum
percipiendum
opus est præpa-
ratione.

Deinde videamus, quid nobis factò opus sit, ut hoc nostro paschate, Christo nimirum, salubriter fruamur, id est, ut salutis consortes fiamus, quam ille nobis mortis & sanguinis sui pretio acquirere voluit. *Ubi fidem potissimum requiri, scripturæ omne passim docent. Sed ut ea in nobis locum habeat, præparatio opus est, quæ auferantur, quæ illam impedire aut extinguere solent. Ubi hoc præparandum oportet, de quo Israhelitas in paschatis institutione admodum graviter, & quidem sub pascua, admonuit: Nimirum, ut fermentum omne expurgeretur. At qui de fermento materiali nulla sollicitudo est. Suscepit enim ciborum discrimina Christus, neq. ullus cibus, qui modeste & cum gratitudine actione sumitur, hominem inquinare potest. Spirituale ergo fermentum expurgari debet, quod est stolus. Vetus dixit, & quo omne illud comprehenditur, quod hominem aduersus Deum in se habet, utram illo acidum siue inspidum reddit. Inter quæ primus locus falsæ doctrine & impij de Deo opinionibus debetur, quas alibi Christus phariseorum fermentum vocavit. Parit illa hypocrisis & proprij meriti fiduciam, quo nihil Deo magis ingratum, nihil nostræ salutis exitiarius est, hæc phariseorum exempla abunde testantur. Et quod mirum videri poterat, ad eundem ritum pertinet, hæc ceteris Dei contemptis & impudens morum corruptio, quod Herodis fermentum à Christo dicitur. Ista ergo omnia expurgent, qui Christianum pascha agere, & honorum celestium in Christo consistere fieri volunt. Quoad enim his occupati fuerimus, Christi quidem nomine gloriari possumus, sed tamen illo nunquam fruemur, ut nobis salutaris fiat. Quia non alias ille oves agnoscit, quam quæ eum audiant, neq. incertis & dubijs opinionibus circumferuntur. Iustitiam verò suam illi communicat, qui ubi de suis viribus & suorum operum merito desperauerunt, omne salutem in ipso solo collocatam habent. At quamvis hoc multi profiteantur, simul verò vitam deorum vitam atq. sceleratam, eos pro operarijs iniquitatis ille habet, neq. dignos iudicat, qui eius nomine iustitiam. Simul ergo fermentum omne expurgari, nosq. totos spiritu innocuari oportet, ut quod Paulus in paschate agamus, non in fermento veteri, nec in fermento malitiæ & nequitie, sed in ætymologia sinceritatis & veritatis, &c. Vide I. Corinth. 5.*

Varia Iudeorū
de Christo
iudicia.

Postremò Iudeorū de Christo sermones euangelista exponit, ex quibus apparet variè de illo dicatum fuisse, simulq. plus quam ferrea Pontificum contumacia arguitur. *Qui enim pontificatus ergo Hierosolymam aliunde aduenerat, illum quaesuisse dicuntur. Erat enim iam notissimus, quibus ex fama doctrina & miraculorum, & quia antehac dies festos nunquā neglexerat, nescientes nuppiam adhuc comparere mirantur. Non tamen dubium est, non pariter affectos fuisse etiam ipsum quaesuerunt. Fecerunt hoc alij zelo bono, quòd illum magni facerent, & doctrina eius tenerentur. Alios fortasse sua curiositas & nouitatis studium extrinsecus. Fuerit enim, qui per leuitatem suam exprobrarent, qui relictis legitimis doctoribus, eum sibi magistrum delegerant, quæcem fugiat, & in festo omnium celeberrimo non ausit comparere. Et tale quid verba sonare videtur. Dicunt enim: Quid videtur vobis? num quòd non veniet ad festum? Quasi diceret, Lem me non sentire, quàm malè sibi conscius sit, vester ille doctor, cum in publicum prodire non audeat? Quis non desuisse puto, qui ideo illum quaesuerint, ut inuentum Pontificibus & phariseis prædicent, quos de eo mandatū publicum dedisse, Ioannes scribit. Nos verò in his obseruamus, semper ut de Christo & eius membris iudicia fore in mudo, neq. ijs quæ hodie sunt, quenquā offendi debere. Quia ea illorum fors est, ut calumnias prorsus effugere nullo modo possint. Si quid enim bene agere Dei præscripto, hoc ferè in peiorem sensum impij detorquent, & prauo alicui affectui tribuunt, quæ rationis officium in ijs agnoscere cogantur, quos cane & angue peius oderunt. Si quid verò honestè peccant, Deum immortalem, quanto iubilo & quàm mirificis sannis insultant, non quidem, ut eam emendent, sed ut eo prætextu totam fidei & religionis Christianæ causam omnibus bonis ijs etiam & inijsam reddant. Quò magis nos aduigilare decet, ne quam hostilibus proficienda fidei Christi occasionem demus. Minime tamen speremus, nos omnibus placere posse, & prouideamus, quòd nobis, si actiones nostras Dei verbo cõsentaneas esse, & prouideamus illi probari sciamus. Quod ut*

enim fructu fiat, ipsi Christum sancto studio queramus, ut inuentum apprehendamus, & in illo seruemur. At quomodo (inquit) Christum in terris queramus, quem in celum ascendisse scriptura docet, & ipse inter fidei articulos profitemur? Aut quomodo in celum manum mittere, ut ibi sedentem teneamus? Audi tibi respondentem D. Augustinum: Eadem mitte, & tenuisti. Quonia Christus absens etiam presens est. Nisi presens esset, a nobis ipsis teneri non posset. Sed quoniam verum est quod ait: Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi: & abiit, & hic est: & redijt, & nos non deseruit. Corpe enim suum intulit celo, maiestatem non abstulit mundo. Hæc (inquam) Augustini sunt: quibus adde, quod Christus, cuius diuinitas ubique presens est, idem suum quoque meritum nobis per verbum suum offert, & in eo a nobis apprehendi vult. Audiamus ergo loquentem in verbo suo, & credamus ei, sic illum & inueniemus & apprehendemus, ut nobis salutaris fiat.

Præsertim verò dicendi finem faciamus. Pontifices quoque & pharisæi nobis considerandi sunt, qui mandato publico præceperunt, ut si qui Christum alicubi latere norint, illum prodant: & procul dubio suis suffragijs sine acclamationibus eorum sententia confirmarunt, qui in templo de illius absentia similitè iudicabant. At iidem dum Christum omnibus exorsum reddere & crudeliter extinguere cupiunt, suam produnt impietatem, qui nec templi neque festi religione mouentur, ut a sanguinarijs consilijs cessent. Ita bodie, qui toti spirituales & mudo mortui videri volunt, præ alijs sanguini & iniurijs cadibus student: & quidem tunc, quando spiritu sancto imprimis gloriantur: Nimirum in Concilijs suis, quæ ad opprimendam Christi doctrinam indicunt. Quibus si qui interesse volunt, mirum est quam sædis calumnijs illorum absentiam exagitant, cuius ipsi præcipui authores sunt, qui innumeris exemplis docerunt, quam periculosum sit ipsorum promissis credere. Obseruatu quoque dignissimum est, quam ridiculos sese isti præbeant. Nunc enim Christum anxij querunt, & vehementer metunt, ut posthac in urbem venire decreuerit. At non multò post ad illius ingressum terrentur, & ex templo eycientem prophanos sacrorum nudinatos atque publicè docentem non audent attingere. Ita videt Deus impiorum hostium consilia. Nemo igitur homines metuat, sed fortes in Christo Iesu vincamus quacunque aduersa incidunt, & cum illo in celis regnabimus, cui debetur benedictio, honor, gloria & potestas in æternum. Amen.

Pharisæi Christum comprehendere iubent

CAPVT XII.

Iesus ergo sexto die ante Pascha uenit Bethaniam, ubi erat Lazarus, qui mortuus fuerat, quem suscitauit ex mortuis. Fecerunt ergo ei cænam illuc, & Martha ministrabat, Lazarus uerò unus erat ex ijs, qui simul accumbebant cum eo. Maria ergo accepta libra unguenti nardi spicati: multi pretij, unxit pedes Iesu, & extersit pedes eius capillis suis: domus autem impleta est odore unguenti.

RAECLARA & memorabilis admodum est Iesu Christi sententia, quam supra Capite tertio audiuius: Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum dederit, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat uitam æternam. Comprehendit enim dicitur uerba: ueram & propriam suam mortis causam, & hanc nobis in æterno patris decreto monstrat, qui cum quales futuri essemus præuideret, illum nobis redemptorem destinauit, & præsumptum hunc mortis merito & gloriosa sua resurrectione miseris nos redimeret. Etsi autem hæc mortis Christi causa diligenter consideranda: quia & inanem operum nostrorum fiduciam reuocet, & simul nos excitat, ut ipsi quoque Deum redamemus, & uicissim nos nostraque omnia pro nobis ipsius gloria expendamus. Quoad uerò historiam passionis & mortis dominicæ, quidam ex hominibus producuntur, sacerdotes nimirum & Seniores Iudeorum, qui cum hoc Dei decretum omnino ignorarent, aut saltem in prophetis obscurius expressum non attentè considerarent, priuatis affectibus ducti, Christum occidi curauerunt. Ihs Iudas accessit, isdem planè causis excitatus, qui non modo